

GRPSPAJ
Graduate Review of Political Science
and Public Administration Journal

VOL.1 NO.2
JULY-DECEMBER
2022

วารสารบัณฑิตพิจารณา ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal

Faculty of Political Science and Public Administration
Chiang Mai University

ISSN 2821-949X (Online)

วารสารบัณฑิตพิจารณาณด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal

Volume 1 • Number 2 • July-December 2022

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal

---

1. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก รวมถึงผู้สนใจทั่วไป

(2) เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัย พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และ ประวัติศาสตร์การเมือง

2. ขอบเขตเนื้อหา

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับผิดชอบบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์การเมือง

3. กำหนดออกตีพิมพ์เผยแพร่

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

4. เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์: 0-5394-2995 โทรสาร: 0-5394-2988

อีเมล: gradreview.pspaj@gmail.com

เว็บไซต์: <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

ออกแบบโลโก้วารสาร นางสาวสิริภัทร ทวีสุวรรณ

6. การพิจารณาบทความ

(1) กองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความในเบื้องต้น โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหาของบทความกับขอบเขตเนื้อหาของวารสาร ความน่าสนใจ การนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และความครบถ้วนตามมาตรฐานวิชาการ และจะพิจารณาความซ้ำซ้อนของบทความโดยการนำบทความเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบการคัดลอกผลงานการเขียนทางวิชาการผ่านโปรแกรม Turnitin

(2) บทความที่ผ่านการพิจารณากลับกรองจากกองบรรณาธิการเบื้องต้น จะถูกนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 2 คน พิจารณา โดยใช้ระบบ Double-blind peer review (ผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้เขียน และผู้เขียนไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา)

(3) กระบวนการพิจารณาบทความตามข้อ 1) และ 2) จะใช้เวลาไม่เกิน 3 เดือน โดยกองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบ และหากกระบวนการพิจารณาล่าช้ากว่าที่กำหนด กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบถึงความล่าช้าดังกล่าว

(4) ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการแก้ไข หรือปรับปรุงบทความ ให้ผู้เขียนแก้ไขบทความ และนำเสนอกองบรรณาธิการภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับผลการพิจารณา

(5) การตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา ของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และเนื้อหาของบทความ กรณีที่เป็นบทความภาษาอังกฤษ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ที่จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และรูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ก่อนนำส่งบทความเข้าสู่ระบบ และตลอดกระบวนการพิจารณาบทความ วารสารมีสิทธิ์ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความในกรณีที่ผู้เขียนไม่ดำเนินการแก้ไขภาษาอังกฤษให้มีความถูกต้องตามข้อเสนอแนะของกองบรรณาธิการ

(6) เมื่อกองบรรณาธิการพิจารณาบทความที่ผู้เขียนปรับแก้แล้ว ว่าเห็นสมควรให้ตอบรับการตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์และส่งไปยังผู้เขียน

(7) กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ผ่านการพิจารณาและแก้ไขแล้ว เข้าสู่กระบวนการจัดรูปแบบ และตีพิมพ์เผยแพร่ โดยจะแจ้งกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่เบื้องต้นให้ผู้เขียนทราบ

-
- เนื้อหาและข้อมูลที่ลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ถือเป็นข้อคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใดๆ

The article content is a personal opinion and the responsibility of the author that is not an opinion or responsibility of the editorial team.

- คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่นำมาจากเว็บไซต์ภายนอกที่ถูกอ้างอิงในบทความในวารสาร ความถูกต้องของ URL ที่ถูกอ้างนั้นสามารถสืบค้นได้เมื่อวันที่ผู้เขียนเขียนบทความ

The Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University is not responsible for third-party websites or their content. URL links were active at time of writing.

- บทความและข้อมูล ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ ขอให้อ้างอิงแหล่งที่มาด้วย

Articles and content published in this journal are the copyright of the Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University. Any content from this journal that are republished must be cited.

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

ผศ.ดร.ไพฑิณ ภู่อินาพันธุ์

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ

ศ.เกียรติคุณ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร.จักรกริช สังขมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.สิทธิพล เครือรัฐติกาล

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.นรุฒม์ เจริญศรี

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผศ.ดร.ดาวิชา ศรีธัญรัตน์

คณะพัฒนาศาสตร์มนุษยศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผศ.ดร.ปฐมมาดี จงรักษ์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.อักษรามัก ชัยปะละ

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

อ.ดร.วัชชัย วรกิตติมาลี

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อ.ดร.ศิบัติ นพประเสริฐ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เลขานุการกองบรรณาธิการ

น.ส.สิริมา ชินสมุทร

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตพิจารณาวิจารณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 นี้ มีบทความด้าน “อาณาบริเวณศึกษา” (Area Studies) จำนวน 3 บทความ ประกอบไปด้วย ประเด็นเรื่องบทบาทของอาเซียนที่มีต่อสถานการณ์ในเมียนมา ยุคแห่งความอับอายของประเทศจีน และประเด็นสงครามความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน

การทำความเข้าใจภูมิภาคด้วยวิธีการศึกษา (Approach) ที่หลากหลาย เป็นความน่าสนใจของแนวทางการศึกษาอาณาบริเวณศึกษา การไม่ยึดติดกับวิธีการศึกษาที่มีศาสตร์-สาขาเฉพาะมาครอบงำวิธีการมองประเด็นทำให้orroอธิบายพลวัตและปรากฏการณ์ มีความแตกต่างของวิธีการมองและคำอธิบาย มุมมองและข้อเสนอเหล่านี้ทำให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถมองประเด็นได้หลากหลาย และสามารถนำไปสู่การคิดคำนึงถึงแนวนโยบายที่ควรมีต่อประเทศและภูมิภาคอื่นๆ แน่แน่นอนว่าหากนักวิชาการเปลี่ยนวิธีการศึกษา มุมมอง ทฤษฎี หรือช่วงเวลาในการศึกษา ข้อค้นพบจากการศึกษาก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไป และทำให้นัยสำคัญเชิงนโยบายที่จะมีต่อการคิดนโยบายต่างประเทศก็จะเปลี่ยนแปลงไปไม่มากนัก

วารสารบัณฑิตพิจารณาวิจารณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ฉบับนี้จึงหวังจะเป็นพื้นที่เล็กๆ ในการเสนอประเด็น วิธีการมอง และข้อค้นพบบางประการที่จะช่วยให้ผู้อ่านต่อยอดความคิด หรือเป็นการเปิดพื้นที่สนทนาว่าผู้อ่านเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับงานเขียนเหล่านี้ หากการสนทนานั้นเกิดขึ้น ก็ถือว่าวารสารวิชาการประสบความสำเร็จในหน้าที่ เพราะได้ทำให้ผู้อ่านขบคิดกับสิ่งที่เชื่อหรือสิ่งที่ไม่เชื่อ และนี่คือความงดงามของพื้นที่ทางวิชาการที่มีความหลากหลาย

นฤตม์ เจริญศรี

บรรณาธิการ

สารบัญ

Putting ASEAN to Test: The Roles and Challenges of Resolving the Myanmar Political Crisis After the 2021 Coup	
<i>Worrawit Sirijintana</i>	1-16
The Century of Humiliation: Understanding China's Ambition and CCP's Political Legitimation	
<i>Kulnaree Charoenmuang</i>	17-38
การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศมหาอำนาจ บริษัทข้ามชาติ และความช่วยเหลือจากประชาคมโลก กรณีศึกษาสงครามยูเครน-รัสเซีย	
<i>นภาวัฒน์ วันชัย</i>	39-80
แนวทางการจัดทำต้นฉบับบทความ เพื่อส่งขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	81-90

Putting ASEAN to Test: The Roles and Challenges of Resolving the Myanmar Political Crisis After the 2021 Coup

Worrawit Sirijintana¹

Received: 1 May 2022; Revised: 5 July 2022; Accepted: 20 July 2022

Abstract

The 2021 Myanmar coup has created an opportunity for ASEAN to discard its longstanding non-interference principle. However, despite several attempts to solve the impasse, ASEAN has not delivered notable progress, calling into question the challenges that ASEAN faces in tackling the Myanmar impasse following the 2021 coup. As such, this paper aims to explain those challenges and how they contribute to the ineffectiveness of ASEAN in responding to Myanmar's political crisis. Through documentary research utilizing secondary data, it further suggests that ASEAN work to overcome its challenges and act together to solve the crisis. From the framework developed in Noel Morada's paper (2021), which proposes three factors that have contributed to ASEAN's ineffectiveness during the Rohingya crisis, namely 1) constructive engagement, 2) accountability for atrocities, and 3) strategic considerations; this paper argues that although ASEAN has moved beyond its non-interference principle in the case of Myanmar's post-2021 coup political crisis, it has struggled to maintain its centrality in Southeast Asia. ASEAN's inability to effectively pressure Myanmar's junta derives from three challenges: 1) the different degrees of adherence to the non-interference principle among member states, 2) the absence of regional accountability mechanisms and sanctions against member states, and 3) ASEAN's strategic interests vis-à-vis great powers' growing influence in Myanmar. Therefore, it is recommended that ASEAN and its member states consider 1) initiating a new mode of engagement in the ASEAN Charter to officially move beyond the principle of non-interference, 2) enhancing ASEAN's regional accountability, including sanctions and punishments, in order to maintain collective action, and 3) developing its pivotal role in Southeast Asia through the establishment of more effective communication channels with the Tatmadaw.

Keywords ASEAN, 2021 Myanmar Coup, Principle of Non-interference, Challenges

---

¹ Department of Public Policy, Central European University, Austria. E-mail: sirijintana_worrawit@student.ceu.edu

1. Introduction

ASEAN is a major intergovernmental organization in Southeast Asia that consists of ten member states, including the five founding members (Indonesia, Malaysia, Singapore, the Philippines, and Thailand) and another five states that joined later (Brunei, 1984; Vietnam, 1995; Myanmar, 1997; Laos, 1997; Cambodia, 1999). Since its establishment, ASEAN has been a forum in which any issues related to Southeast Asia are discussed.

Due to concerns regarding state sovereignty and their policy priorities of maintaining domestic stability, the five founding member states developed the ASEAN Way as the main principle of interaction within the group (Katsumata, 2003; Ramcharan, 2000). The ASEAN Way refers to the diplomatic norms that member states respectfully commit to within the regional bloc. Despite minor differences regarding the ASEAN Way in literature, there are at least four common elements: the principle of non-interference, quiet diplomacy, the non-use of force, and decision-making via consensus (Katsumata, 2003). Most of the principles are derived from global-level norms, such as the UN Charter (Ramcharan, 2000).

Although the ASEAN Way has been respected by member states for a long time, the dynamic has changed since the admission of Myanmar. Several scholars argue that ASEAN has breached its longstanding principles, interfering in Myanmar's domestic crises several times throughout the last few decades. However, these scholars could not agree on how to refer to these new diplomatic norms, resulting in various terminologies such as 'enhanced interaction' and 'critical disengagement' (Haacke, 2005; Jones, 2008; Katanyuu, 2006). Until now, the principle of non-interference in the ASEAN Charter has remained untouched and is still occasionally cited by member states when they desire not to comment on regional issues. In 2021, however, the opportunity to eradicate the non-interference principle from the ASEAN Charter appeared again following the most recent Myanmar coup, particularly as ASEAN had clearly breached the non-interference principle in order to implement several unprecedented moves to pressurize the Burmese junta².

The 2021 Myanmar coup occurred after the defeat of military-backed parties in the 2020 general elections, putting an end to a decade of democratization. The Tatmadaw (Myanmar's official armed forces) revealed no intention of leaving the country in civilian hands. As of June 9th, 2022, the situation in Myanmar remains compounded. The uncompromising stakeholders have pushed Myanmar toward civil war, with each side seeking ways to enhance its leverage over the other. Currently, the junta seeks to build its legitimacy and recognition by establishing relationships with its international counterparts,

---

² The words, junta, Burmese military government, and Tatmadaw, are used interchangeably in this article.

including China, Russia, and Thailand (GNLM, 2022; NIKKEIAsia, 2021; The Irrawaddy, 2021b). In contrast, anti-military coalitions have jointly agreed on piloting Myanmar toward federalism (Aung, 2022). Inevitably, the tension between the two sides continues to escalate, leading to a political crisis.

The ongoing political crisis in Myanmar has raised concerns amongst ASEAN leaders as the international community expects ASEAN, as a regional bloc, to play a substantial role in delivering peace to Myanmar. Since the coup, ASEAN has attempted to reduce violence by engaging with the Tatmadaw. However, it has struggled to advance its pivotal role in resolving the crisis. The five-point consensus agreed upon during the April 2021 ASEAN Summit remains unfulfilled. Although ASEAN has introduced unprecedented moves, such as barring the Burmese military government from the ASEAN Summit, they still could not deliver notable progress to the public. Even worse, the Chair's rotation to Cambodia in 2022 has posed questions regarding ASEAN's outlook toward the Burmese junta.

Although ASEAN's engagement with Myanmar since the 2021 coup has reflected a shift in adherence to the principle of non-interference (Iannone, 2022; Lee, 2021), it lacks competence in delivering progress, such as collectively urging the Tatmadaw back to the negotiation table. This calls into question ASEAN's efficiency in regional crisis management. Therefore, this paper seeks to determine the challenges that ASEAN faces in tackling the Myanmar impasse following the 2021 coup. Furthermore, this paper will also detail the challenges that contribute to ASEAN's ineffective response and suggests that ASEAN work to overcome its challenges and act together to solve the crises. It utilizes documentary research using secondary data, including journal articles, news, and media. Though existing literature highlights several limitations on ASEAN's role in mitigating member states' crises (Cheong et al., 2019; Ghoshal, 2008; Morada, 2021; Limsiritong, 2017), the literature focused specifically on ASEAN's challenges in tackling Myanmar's political crisis following the 2021 coup remains unfulfilled.

This paper develops its argument from Noel Morada's paper (2021), which proposes three factors that have contributed to ASEAN's ineffectiveness during the Rohingya crisis: 1) constructive engagement, 2) accountability for atrocities, and 3) strategic considerations that ASEAN had to balance with Myanmar. However, in the case of the post-2021 coup political crisis, ASEAN has actively responded with constructive engagement, aiming to preserve its centrality in Southeast Asia. Therefore, it is necessary to modify the above three factors to fit the context of ASEAN's engagement with Myanmar following the 2021 coup. The first factor is the different degrees of adherence to the non-interference principle among member states. Although ASEAN does not firmly maintain this principle anymore, the degrees of upholding remain unequal amongst member states. Second is the absence of regional accountability

mechanisms and sanctions against member states, which leads to heavy reliance on the Chair. Unfortunately, the rotation of ASEAN chairmanship to Cambodia in 2022 has posed several questions about its plan toward Myanmar due to Hun Sen's cowboy diplomacy³. Third is ASEAN's strategic interests vis-à-vis the growing influence of the great powers within Myanmar. China and Russia are the primary concerns, as their business-as-usual approach enhances the junta government's leverage, allowing them to step away from ASEAN's negotiation table.

This paper proceeds as follows: it first provides a literature review focused on ASEAN's upholding of the non-interference principle towards Myanmar, proposing that there have been several recent breaches. It then explores the ASEAN response to Myanmar's situation after the 2021 coup, arguing that ASEAN has once again shifted its normative framework toward interference. However, due to the lack of notable progress, it further explores the challenges that ASEAN faces in solving the Myanmar impasse through the lens of three main concerns. Finally, it concludes with recommendations to ASEAN and its member states to act in favor of the Burmese people as citizens of ASEAN, as well as for the economic prosperity and regional security of Southeast Asia.

2. ASEAN and its Adherence to the Non-Interference Principle in Regard to Myanmar

The aim of the literature review on ASEAN and its adherence to the non-interference principle in regard to Myanmar is to detail ASEAN's engagement with Myanmar since the country's admission as a member state in 1997. In the literature, there are two streams of discussion on adherence to the ASEAN Way. On the one hand, scholars highlight the importance of the ASEAN Way, citing it as a norm of engagement since its establishment (Amador, 2009; Katsumata, 2003; Limsiritong, 2017). On the other hand, however, a counterargument explains that member states have violated the non-interference principle several times. This creates doubt about ASEAN's adherence to regional norms (Jones, 2008; Katanyuu, 2006; Nguyen, 2016). As a result, the degree of adherence to the principle of non-interference remains ambiguous for ASEAN.

This paper begins with the period following Myanmar's 1997 admission as an ASEAN member state. Since then, ASEAN has faced immense international pressure from the West, including several threats of boycotts. This forced ASEAN to realize that Myanmar's internal affairs carried implications for the region. The bloc then broke the non-interference principle, resulting in a series of actions from urging Myanmar to release Aung San Suu Kyi to forcing

---

³ Cowboy diplomacy refers to the risky and harsh diplomatic tactics that Hun Sen is accused of, as he tends to proceed without consideration of other member states.

the forfeit of its position as Chair in 2006 (Jones, 2008; Katanyuu, 2006; Nguyen, 2016). Jones (2008) argues that ASEAN does not strictly commit to the non-interference principle, citing ASEAN's encouragement of political change in Myanmar as a response to ASEAN's ruling class viewing Burma's continued intransigence as a threat to ASEAN as a whole. Nguyen (2016) agrees with Jones, suggesting further that there is a double standard in adherence to the non-interference principle, as only relatively new and weak members like Myanmar and Cambodia have faced interference. In contrast, domestic conflicts within the five founding member states did not result in ASEAN's interference. This demonstrates that in the first decade since Myanmar's admission to ASEAN, the principle of non-interference was not respected by member states.

While we have noted that ASEAN breached the non-interference principle, there have also been some constraints posed to ASEAN whilst attempting to engage with Myanmar. For example, after ASEAN nudged Myanmar to begin a path to democratization, the massively destructive cyclone Nargis hit the country. Amador III (2009) argues that ASEAN's humanitarian response could have been more effective had there been no non-interference principle, as it took ASEAN sixteen days to develop a policy for implementing humanitarian assistance within Myanmar. The delayed response led to questions regarding the appropriateness of adhering so strictly to the principle, as a faster response would have saved countless lives.

After cyclone Nargis, the Burmese military began its regime of violence against the Rohingya, a Muslim ethnic minority group. Limsiritong (2017) reveals that legally speaking, the ASEAN Charter is not applicable to the Rohingya crisis as it values the principle of non-interference and includes Myanmar as a decision-making stakeholder. However, as the situation developed, the Tatmadaw's notorious clearing operations caught international attention in 2017. Morada (2021) argues that although the violence was reported as early as 2012, ASEAN did not directly respond to the incident or take any action until its international reputation was affected. Rather, the constructive engagement and non-interference principles were upheld until the subsequent 2017 clearing operation in Rakhine State.

In summary, ever since Myanmar joined ASEAN as a member state, ASEAN has played a prominent role in addressing Myanmar's internal crises, particularly those related to the protection of human rights. Although ASEAN chose not to adhere to its non-interference principle several times, there are also many cases in which the principle remained upheld. After the Tatmadaw's overthrow of the recently democratically elected government, ASEAN has once again had to decide to what extent it would engage with the military government. As the literature outlines, ASEAN's adherence to non-interference remains diverse and context specific. Therefore, the following section details the

development of Myanmar's political crisis, as well as ASEAN's reaction to the military government, following the 2021 coup.

3. Myanmar's Situation and ASEAN's Response Following the 2021 Coup

After a decade of democratization, the Tatmadaw once again took over the regime on the dawn of February 1st, 2021. It accused the NLD – the democratically elected ruling party led by Aung San Suu Kyi – of electoral fraud after the military-backed USDP party was utterly defeated in the 2020 elections (Goodman, 2021; Kipgen, 2021). Following the military's takeover, massive nationwide protests occurred almost every single day for the first few months. Several demonstrations were led by the younger generation, who stood against the return of the military regime. However, the Tatmadaw showed no sign of compromise, dragging Myanmar into a political impasse. Thus far, according to the Assistance Association for Political Prisoners (2022), the death toll has surpassed 1,900 people. More than 10,000 are still under detention.

Each side has developed strategies to enhance its leverage over another. Currently, the junta seeks to build its legitimacy and recognition by establishing relationships with its international counterparts, particularly China, Russia, and Thailand (GNLM, 2022; NIKKEIAsia, 2021; The Irrawaddy, 2021b). In contrast, anti-military coalitions, including the National Unity Government (NUG), the Committee Representing Pyidaungsu Hluttaw (CRPH), the National Unity Consultative Council (NUCC), the Civil Disobedience Movement (CDM), and various Ethnic Armed Organizations (EAOs), have jointly agreed on steering Myanmar toward federalism (Aung, 2022). As a result, the tension between the two sides remains compounded, requiring external intervention and/or assistance.

Acting as the primary regional bloc in Southeast Asia, ASEAN has engaged with the Tatmadaw, hoping to deescalate the situation. With high expectations from the international community, ASEAN must maintain its relevance and centrality within the region. However, ASEAN's several diplomatic attempts have shown no significant progress. The lack of a collective voice refrained ASEAN from strongly criticizing the Tatmadaw's actions. However, after a shocking spike in fatalities, ASEAN member states finally determined a joint action, pushing for an emergency summit in April 2021. At the emergency summit, all member states, including the Burmese junta, agreed on a five-point consensus as an initial step toward peace, which never materialized. The ASEAN Special Envoy was never permitted to meet all parties involved in the conflict, as was provided in the consensus (Strangio, 2021). Although the result of the special ASEAN summit was welcomed by several parties, the pledge has yet to be delivered. As a result, ASEAN implemented an unprecedented move to exclude Myanmar's junta from the October 2021

ASEAN summit until the Tatmadaw complies with the agreed-upon consensus (Aljazeera, 2021). This action can be seen as a crucial step for ASEAN in moving beyond the non-interference principle.

However, after the October 2021 Summit, the uncertainty of ASEAN's future engagement with Myanmar has been raised due to the Chair's rotation to Cambodia. Through use of cowboy diplomacy, Hun Sen – the prime minister of Cambodia who has held this position for over 35 years – threatened to distort ASEAN's collective action in various ways (Seah, 2022). First, he stated his intention to welcome the Burmese military government to the 2022 ASEAN summit to be held in Cambodia, citing Myanmar as a part of the ASEAN family. Second, Hun Sen visited military leaders in Myanmar in January. Third, his attempt to include the Burmese military's representatives in the ASEAN Foreign Ministers' Meeting nearly created a conflict zone with Singapore, Malaysia, and Indonesia.

Thus far, ASEAN has responded and engaged with Myanmar collectively since the 2021 coup, despite the Chair's rotation to Cambodia. Fortunately, the turbulence following the Chair's rotation to Cambodia remains under control. However, ASEAN's leadership under the prime minister of Cambodia is questionable as it will likely follow a softer approach toward Myanmar's military government, especially considering that Hun Sen's own source of power is widely known as having been achieved in an undemocratic manner. Moreover, the Chair's rotation also affects the Special Envoy, as the candidate must be nominated by the Chair. The transition of a Special Envoy to Cambodia may change the entire situation, as the ambiguity of consensus allows the Envoy to act independently.

Since the 2021 Myanmar coup, ASEAN has clearly shifted away from its longstanding diplomatic norm of so-called non-interference by pushing against the Burmese military government. With international support, ASEAN's attempts to solve the political crisis began by agreeing on the five-point consensus. Later, it barred Myanmar's military government from the ASEAN Summit due to its inaction regarding the consensus. However, the 2022 rotation of the ASEAN Chair to Cambodia has created uncertainty regarding ASEAN's future engagements with the Myanmar military government. Moreover, it is unlikely that ASEAN is capable of delivering a resolution that will satisfy all stakeholders, as such resolution would require the Tatmadaw's approval. Although it has made several attempts, ASEAN has not been successful in stopping the violence against dissidents and ethnic groups within Myanmar. As ASEAN's leverage toward Myanmar remains uncompetitive, it should reconsider the effectiveness of its efforts to push the junta back to the negotiation table. The following section discusses the challenges that ASEAN faces in addressing the Myanmar impasse following the 2021 coup.

4. Moving Forward: ASEAN's Challenges in Addressing the Myanmar Crisis

The previous section discusses Myanmar's situation and the relative role of ASEAN. This section seeks to explain ASEAN's challenges in addressing the Myanmar impasse following the 2021 coup. There are several obstacles to be discussed. While some research details ASEAN's challenges in dealing with its members' affairs (Cheong et al., 2019; Ghoshal, 2008; Limsiritong, 2017; Morada, 2021; Thi Ha & Htut, 2016), the literature still lacks a framework that fits the context of ASEAN's engagement with Myanmar post-2021 coup.

Therefore, this paper seeks to build upon the framework initially presented by Morada (2021), whose work focuses on ASEAN's role in the Rohingya crisis and argues that the lack of effective regional response is not entirely due to its members' strict adherence to the non-interference principle. He identifies three main concerns, namely 1) ASEAN's adherence to the non-interference principle while constructively engaging with Nay Pyi Daw, 2) the pursuit of justice in the absence of regional accountability mechanisms or sanctions against an erring member, and 3) ASEAN's balance of its strategic interests vis-à-vis China's growing influence in Myanmar, resulting in the lack of effectiveness.

After gathering data from several sources, this paper argues that although the second concern remains relevant, the first and third require modification to fit the challenges ASEAN faces in addressing Myanmar's political crisis following the 2021 coup. Regarding the first concern, ASEAN has collectively moved beyond constructive engagement and the non-interference principle since Myanmar's 2021 coup. However, the varying degrees of adherence to the non-interference principle amongst ASEAN leaders remains an obstacle to effectiveness, as some leaders prefer a softer approach. Regarding the third concern, external actors, including China and Russia, seek to expand their influence in Myanmar, particularly following the 2021 coup. As a result, this paper identifies the following three challenges that have led to ASEAN's ineffectiveness in pressuring the junta: 1) the varying degrees of adherence to the non-interference principle amongst member states, 2) the absence of regional accountability mechanisms or sanctions against errant member states, and 3) ASEAN's inability to balance its strategic interests vis-à-vis the growing influence of great powers in Myanmar.

4.1 The Varying Degrees of Adherence to the Non-Interference Principle Amongst Member States

While barring Myanmar's junta from the ASEAN Summit was indeed an unprecedented decision that demonstrated a shift in longstanding norms, it is likely that some member states will maintain the principle of non-interference. Several member states have shown reluctance to abandon the non-interference

principle permanently, as it could lead to drawbacks for them in the future. As such, the collective approach in addressing Myanmar's junta is rather soft.

It is evident that the 2021 Myanmar coup has imposed several consequences on ASEAN member states. However, the burden of proximity and the impact on economic relationships still have not pushed highly affected countries, such as Thailand, to take proactive action. Thailand has experienced an influx of migrants since the Tatmadaw began military operations in several areas controlled by ethnic armed groups. Also, several clashes between the Tatmadaw and ethnic armed groups near Thailand's borders are causing security concerns as small Thai villages nearby have experienced collateral damage (Nanuam, 2021). Moreover, Thailand has many economic investment projects in Myanmar and these businesses are significantly impacted by ongoing, unexpected change. However, these consequences have not yet influenced the Thai government to engage proactively with Myanmar.

The main reason for the varying levels of adherence to the non-interference principle is the difference in political regimes amongst member states. The principle of non-interference can be viewed as a norm for peaceful coexistence between authoritarian and democratic states. Therefore, several authoritarian or undemocratic regimes still view this principle as a preferable choice, acting as protection from public criticism for their internal affairs, especially regarding the violation of human rights or the persecution of anti-regime leaders. ASEAN member states remain distinctive in their political systems. Most mainland member states are controlled, or heavily influenced, by military juntas and authoritarian leaders, while maritime Southeast Asia is partially democratic (Hunt, 2022). Without this principle, ASEAN might not be able to facilitate an effective discussion forum for Southeast Asian countries.

Although Myanmar's 2021 coup posed undeniable concerns to ASEAN, mainland member states are still reluctant to actively criticize Myanmar further. Countries such as Thailand, Cambodia, and Laos maintain their interactions with the Burmese military government, both directly and indirectly. Instead, these countries remain inactively critical, describing the political crisis as an internal matter (Piromya, 2022). In contrast, the more democratic members in maritime Southeast Asia, such as Malaysia, Singapore, Indonesia, and the Philippines, are in favor of a tougher approach. However, ASEAN is unable to implement a harsh approach towards Myanmar due to the consensus-based decision-making process. As a result, ASEAN must mediate between stakeholders and the collective response is the product of compromise between ASEAN member states.

Although it can be said that ASEAN, as a whole, has moved beyond the non-interference principle, it still struggles to introduce a tougher collective approach towards Myanmar's military junta due to the varying degrees of adherence amongst member states.

4.2 The Absence of Regional Accountability Mechanisms or Sanctions Against Errant Member States

Regional accountability mechanisms and sanctions are crucial tools for a regional bloc to be able to lead the regional agenda competently. However, the ASEAN Charter does not provide for accountability mechanisms or sanctions to be implemented against its members who fail to protect human rights within their territory (Morada, 2021). According to the ASEAN Charter, the decision-making process is based on consultation and consensus. As many countries within the region maintain long histories of nation-building, they prefer to ensure total control over their own sovereignty. Therefore, threats to human security, such as state violence, remain widely prevalent within ASEAN member states.

As a result, the absence of accountability mechanisms largely empowers the role of the ASEAN Chair to drive the bloc forward in service of its own agenda. In 2021, Brunei, a small power that rarely plays a pivotal role at the regional level, was the ASEAN Chair during the Myanmar coup. Lacking proactive strength, Brunei struggled to deliver any notable outcomes from the Special Envoy's visit. Starting in 2022, the rotation of Chairmanship is likely to yield a negative result for anti-military dissidents and the military opposition as it is Cambodia's turn. His state visit to Myanmar made Hun Sen the first foreign leader to set foot in Myanmar following the 2021 coup; his photos with the junta leader Min Aung Hlaing spreading on social media. His attempts to distort ASEAN's collective action have posed concerns to other member states. Just as in the past, we are now seeing Cambodia expose its role as a representative of China's voice within ASEAN by blocking the publication of a joint communique (BBC, 2012). As such, there is no guarantee that Cambodia's prime minister will act upon ASEAN's last year consensus. It is likely just a matter of time before Hun Sen will distort the ASEAN collective action for his own agenda.

The absence of regional accountability mechanisms and sanctions has created an ASEAN that is heavily influenced by the Chair's leadership. This has the potential to significantly impact ASEAN's effectiveness in addressing Myanmar's political crisis. In 2022, Cambodia acquired the most significant seat in driving the bloc forward. Thus far, the Cambodian government has created ambiguity about ASEAN's centrality and its collective voice. In the long-term, these factors could indirectly lead to the recognition and legitimization of Myanmar's junta in ASEAN.

4.3 ASEAN's Inability to Balance Its Strategic Interests vis-à-vis the Growing Influence of Great Powers in Myanmar

ASEAN is not the only entity that holds strategic interest in Myanmar. Several great powers also view Myanmar as an essential strategic partner, both militarily and economically. Therefore, regardless of recent changes in Myanmar, their approach remains business-as-usual. Two great powers, namely

China and Russia, currently pose a significant threat to ASEAN – if ASEAN were to pressure Myanmar further, Myanmar may decide to distance itself from ASEAN and deepen its relationship with these great powers instead.

China's growing regional influence has been a longstanding obstacle in addressing Myanmar's political crises. One of the main reasons ASEAN accepted Myanmar into the bloc was the fear that Myanmar would fall fully under Chinese influence (Masilamani & Peterson, 2014). Therefore, constructive engagement was introduced as a method by which to open a channel with Myanmar. Following Myanmar's 2021 coup, however, China has greatly enhanced its economic and military relations with the country. In the economic dimension, China continues to work on its investment projects with the military junta, of which, most belong to the Belt and Road Initiative (BRI). Chinese state-led companies have signed on with several projects worth billions of US dollars (Banerjee & Rajaura, 2021), meaning that the Chinese government believes in, and supports, the Tatmadaw's power in Myanmar. With vast infrastructure development led by China, Myanmar's military junta is adamant that their economy can survive. In terms of military relations, the transfer of submarine and arms sales from China have guaranteed its close connection with the Tatmadaw.

Following the coup, then, China has not only maintained a business-as-usual approach with the Tatmadaw but has also shattered ASEAN's centrality. For example, China served as mediator during the June 2021 ASEAN-China Foreign Minister's Meeting in Chongqing, China, by which it was able to control the meeting's agenda, allowing Myanmar's military junta to propose its own five-point blueprint for disciplined democracy. As a result, the meeting effectively bypassed ASEAN's collective, agreed-upon five-point consensus (Tower, 2021). Moreover, China continues to expand its influence in Myanmar's internal affairs by playing the role of a mediator between the Tatmadaw and ethnic armed organizations (The Irrawaddy, 2021a). For these reasons, China cannot be reliable partner for ASEAN in addressing Myanmar's crises, as its role lessens ASEAN's leverage.

The second great power is Russia. The military relationship between Myanmar and Russia is important as Russia is a major arms supplier to the Tatmadaw. Many interactions can confirm these close ties, including when the Russian Deputy Defense Minister flew from Moscow to attend the annual Armed Forces Day in Nay Pyi Daw, just one month after the coup. Moreover, Min Aung Hlaing's trip to Russia in June 2021 clearly signaled their close relationship, as during the visit he was reported to have met several arms companies (NIKKEIAsia, 2021). The continued military relationship between Myanmar and Russia has ensured the flow of arms to the Tatmadaw, further ensuring the suppression of anti-coup movements.

In short, Myanmar's military government receiving the backing of these two great powers has significantly challenged ASEAN's ability to gain leverage. China follows a business-as-usual approach in an effort to protect the economy from full collapse. Russia ensures a continuous arms flow, supplying the Tatmadaw directly. As a result, ASEAN has less leverage in negotiating with the junta, as these great powers provide the necessary support. The harder ASEAN pushes the Tatmadaw into the corner, the more likely it will defect to the side of China and Russia.

In summary, ASEAN's engagement with Myanmar following the 2021 coup has experienced three main challenges leading to ineffectiveness and lack of progress. The first two challenges can be viewed as internal challenges within ASEAN itself. While the varying degrees of adherence to the principle of non-interference amongst member states has prevented ASEAN from implementing a tougher approach to pressure the junta, the absence of regional accountability mechanisms and sanctions has pushed ASEAN to rely heavily on the Chair. With the current Chair held by Cambodia, ASEAN has shifted to an even softer approach towards the Tatmadaw. The last challenge – ASEAN's inability to balance its strategic interests vis-à-vis the growing influence of great powers in Myanmar – is considered an external challenge. The deepening relationships between Myanmar and other great powers lessen ASEAN's leverage in negotiating with Myanmar's military government, as Myanmar is able to maintain control without ASEAN support.

5. Conclusion and Recommendations

This paper explores the challenges that ASEAN faces in addressing the Myanmar political crisis following the 2021 coup. ASEAN had once again acted out of alignment with the non-interference principle and is now struggling to develop a strategy by which it can overcome three main challenges: 1) the varying degrees of adherence to the non-interference principle amongst member states, 2) the absence of regional accountability mechanisms or sanctions against errant member states, and 3) ASEAN's inability to balance its strategic interests vis-à-vis the growing influence of great powers in Myanmar. Failure to overcome these challenges could lead to an undesirable outcome for Burmese dissidents, further empowering the military junta. Thus, ASEAN member states must collectively address these challenges in order to regain ASEAN centrality for the sake of regional interest.

This paper, therefore, proposes three recommendations for ASEAN and its member states in response to the three challenges: 1) initiate a new mode of engagement in the ASEAN Charter that can be used as reference when interacting at the ASEAN level and can serve as the starting point by which to officially

move beyond the principle of non-interference; 2) enhance ASEAN's regional accountability through the establishment of accountability mechanisms and sanctions in order to maintain the collective agenda and increase competence in addressing regional issues; 3) send a strong message to regional great powers, namely China and Russia, which are still utilizing the business-as-usual approach, to call for increased accountability for the ongoing violence in Myanmar. If ASEAN collectively follows these recommendations, it is likely to regain leverage by demonstrating its strong commitment to addressing Myanmar's political crisis. However, ASEAN currently still relies on the willingness of member states to deliver a better and more effective outcome. Accordingly, this paper suggests further research into ASEAN member states' individual responses towards Myanmar in an effort to gain a deeper understanding of each member's policy priorities.

References

- Aljazeera. (2021, October 26). *ASEAN Summit Begins Without Myanmar After Top General Barred*. Aljazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/26/asean-summit-begins-without-myanmar-after-top-generals-exclusion>
- Amador III, J. S. (2009). Community Building at the Time of Nargis: The ASEAN Response. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 28(4), 3-22. <https://doi.org/10.1177/186810340902800401>
- Assistance Association for Political Prisoners. (2022, June 07). *Daily Briefing in Relation to the Military Coup (As of June 7)*. Assistance Association for Political Prisoners. <https://aappb.org/?p=22005>
- Aung, S. M. T. (2022). Myanmar's Quest for a Federal and Democratic Future: Considerations, Constraints and Compromises. *ISEAS Perspective*, 2022(28), 1-14.
- Banerjee, S., & Rajaura, T. S. (2021). *Growing Chinese investments in Myanmar Post-Coup*. Observer Research Foundation. <https://www.orfonline.org/expert-speak/growing-chinese-investments-in-myanmar-post-coup/>
- BBC. (2012, July 13). *ASEAN Nations Fail to Reach Agreement on South China Sea*. BBC. <https://www.bbc.com/news/world-asia-18825148>
- Cheong, K.-C., Li, R., & Wang, Q. (2019). *ASEAN at 50: The Rise of China and the Emerging Regional Integration Architecture*. In A. Idris & N. Kamaruddin (Eds.), *ASEAN Post-50* (pp. 13-34). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-981-13-8043-3_2
- Ghoshal, B. (2008). ASEAN at 40: Opportunities and Challenges. *Strategic Analysis*, 32(3), 339-347. <https://doi.org/10.1080/09700160802063111>
- GNLM. (2022, March 10). *State Administration Council Chairman Prime Minister Senior General Min Aung Hlaing Receives Thai Ambassador to Myanmar*. *Global New Light of Myanmar*. <https://www.gnlm.com.mm/state-administration-council-chairman-prime-minister-senior-general-min-aung-hlaing-receives-thai-ambassador-to-myanmar/>
- Goodman, J. (2021, February 05). *Myanmar Coup: Does the Army Have Evidence of Voter Fraud*. BBC. <https://www.bbc.com/news/55918746>
- Haacke, J. (2005). "Enhanced Interaction" with Myanmar and the Project of a Security Community: Is ASEAN Refining or Breaking with its Diplomatic and Security Culture? *Contemporary Southeast Asia*, 27(2), 188-216.
- Hunt, L. (2022, February 15). *Myanmar Issue Hardens Divisions in ASEAN*. VOAnews. <https://www.voanews.com/a/myanmar-issue-hardens-divisions-in-asean/6442653.html>
- Iannone, A. (2022, February 4). *Non-interference Policy in ASEAN. A Policy Brief After the Coup in Myanmar: Should ASEAN "Re-think" The Idea of Non-Interference*. Institute for International Relations Analysis.

- <https://iari.site/2022/02/04/no-interference-policy-in-asean-a-policy-brief-after-the-coup-in-myanmar-should-asean-re-think-the-idea-of-no-interference/>
- Jones, L. (2008). ASEAN's Albatross: ASEAN's Burma Policy, from Constructive Engagement to Critical Disengagement. *Asian Security*, 4(3), 271-293. <https://doi.org/10.1080/14799850802306484>
- Katanyuu, R. (2006). Beyond Non-Interference in ASEAN: The Association's Role in Myanmar's National Reconciliation and Democratization. *Asian Survey*, 46(6), 825-845. <https://doi.org/10.1525/as.2006.46.6.825>
- Katsumata, H. (2003). Reconstruction of Diplomatic Norms in Southeast Asia: The Case for Strict Adherence to the "ASEAN Way". *Contemporary Southeast Asia*, 25(1), 104-121.
- Kipgen, N. (2021). The 2020 Myanmar Election and the 2021 Coup: Deepening Democracy or Widening Division? *Asian Affairs*, 52(1), 1-17. <https://doi.org/10.1080/03068374.2021.1886429>
- Lee, A. (2021, November 25). *Interfering with Non-interference: ASEAN and the Myanmar Crisis*. Brown Political Review. <https://brownpoliticalreview.org/2021/11/interfering-with-non-interference-asean-and-the-myanmar-crisis/>.
- Limsiritong, N. (2017). Why ASEAN Fails to Play Role in the Rohingya Situation from the Perspective of ASEAN Charter. *Asian Political Science Review*, 1(2), 73-79.
- Masilamani, L., & Peterson, J. (2014). The "ASEAN Way": The Structural Underpinnings of Constructive Engagement. *Foreign Policy Journal*, 15, 1-21.
- Morada, N. M. (2021). ASEAN and the Rakhine Crisis: Balancing Non-interference, Accountability, and Strategic Interests in Responding to Atrocities in Myanmar. *Global Responsibility to Protect*, 13(2-3), 131-157. <https://doi.org/https://doi.org/10.1163/1875-984X-13020003>
- Nanuam, W. (2021, December 29). *Stray Bullets Stoke Fear in Tak*. BangkokPost. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2239247/stray-bullets-stoke-fear-in-tak>
- Nguyen, T.-A. (2016). Norm or Necessity? The Non-Interference Principle in ASEAN. *Cornell International Affairs Review*, 9(1). <http://www.inquiriesjournal.com/a?id=1318>
- NIKKEIAsia. (2021, June 22). *Myanmar Junta Chief Woos Russia with Moscow Trip*. NIKKEIAsia. <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Myanmar-Crisis/Myanmar-junta-chief-woos-Russia-with-Moscow-trip>
- Piromya, K. (2022, March 14). *Myanmar Crisis: Is This the Beginning of the End of ASEAN?* ASEAN Parliamentarians for Human Rights. <https://aseanmp.org/2022/03/14/myanmar-crisis-is-this-the-beginning-of-the-end-of-asean/>
- Ramcharan, R. (2000). ASEAN and Non-interference: A Principle Maintained. *Contemporary Southeast Asia*, 22(1), 60-88.

- Seah, S. (2022, January 10). *Hun Sen's Cowboy Diplomacy: Quick Draw or Firing Blanks?* Fulcrum. <https://fulcrum.sg/hun-sens-cowboy-diplomacy-quick-draw-or-firing-blanks/>
- Strangio, S. (2021, October 15). *ASEAN Envoy Cancels Planned Myanmar Trip Due to Junta Stonewalling*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2021/10/asean-envoy-cancels-planned-myanmar-trip-due-to-junta-stonewalling/>
- The Irrawaddy. (2021a, December 16). *China Facilitates Myanmar Junta and Ethnic Armies' Talks*. The Irrawaddy. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/china-facilitates-myanmar-junta-and-ethnic-armies-talks.html>
- The Irrawaddy. (2021b, December 27). *China Provides Submarine to Myanmar Junta*. The Irrawaddy. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/china-provides-submarine-to-myanmar-junta.html>
- Thi Ha, H., & Htut, Y. (2016). Rakhine Crisis Challenges ASEAN's Non-Interference Principle. *ISEAS Perspective*, 70, 1-8.
- Tower, J. (2021, June 16). *China's Subjugation of ASEAN is a Great Leap Backward for Myanmar*. NIKKEIAsia. <https://asia.nikkei.com/Opinion/China-s-subjugation-of-ASEAN-is-a-great-leap-backward-for-Myanmar>

The Century of Humiliation: Understanding China's Ambition and CCP's Political Legitimation

Kulnaree Charoenmuang¹

Received: 9 May 2022; Revised: 5 August 2022; Accepted: 16 August 2022

Abstract

The Century of Humiliation was the most tragic and dire time for all Chinese, and the nation is still haunted by it. The study of the Century of Humiliation as a national narrative aims to understand the motives of the Chinese Communist Party's (CCP) attempt to use the humiliation narrative to legitimise the one-party state ideology and ramp up support from Chinese citizens. The Century was also used to stabilise the CCP's regime, especially in the post-Mao era, which shifted from the Maoist victor narrative to the narrative of victimisation. What unfolded during the Century greatly impacted the Chinese national psyche, while also playing a very crucial role in building modern China's strategies and shaping China's perspective of the existing international system. Therefore, China established the People's Republic of China (PRC) with international elements that help its nation grow safely and enable it to pursue national interests within the existing international system. Throughout the 70 years of the PRC, the CCP has been encouraged to work collaboratively to rebuild and strengthen the nation domestically and play a more active role in the international arena. The CCP continues to adapt its historical narrative to suit its strategy objectives at different times, in order to dispel the bitterness from the humiliating defeats, reclaim its losses and achieve its dream of national rejuvenation, and eventually determine its destiny.

Keywords China's Foreign Policy, Century of Humiliation, Chinese Communist Party, Regime Legitimation

---

¹ College of Social Science, National Chengchi University, Taiwan. E-mail: kulnare0819@outlook.co.th

1. Introduction

The ending of the Century of Humiliation was considered to be an aftermath of the Chinese civil war in 1949 and the establishment of the People's Republic of China (PRC) on October 1 of the same year. The Century – which actually lasted 109 years – has been a central part of modern China's founding narrative and mythology. The Chinese Communist Party (CCP) vowed to seek restoration of greatness of the Chinese nation as comparable to other countries, and that China would not be taken advantage of as previously experienced. Despite the hardships faced by both internal management and external factors amid a rapidly changing international system, the Communist government is determined to lead modern China towards prosperity, so every strategy and policy must reflect national interests and develop national coherence. The CCP's ultimate goal is to redeem what the nation had lost previously, whether national dignity, territories, or international standing (Wang, 2013).

In order to understand the complexities of China's current foreign policy and global strategy, merely studying the present possibilities or reviewing information from a few years back is insufficient. History performs a pivotal function for enabling exploring aspirations and origins of the current actions, especially for China which is still expecting to correct the national mistakes of the past. The Century of Humiliation has always been a key component of the CCP's historical narrative. The party attempted to guide the society in alignment with the Party's principles. As the primary narrator, it has entrenched a sense of victimisation into the Chinese national identity (Suzuki, 2017, p. 31) while strengthening its role and legitimising the Party's governance. The CCP has two goals to accomplish in parallel: 1) correcting mistakes made in the past to become a developed country for the people's well-being as a whole, and 2) maintaining the legitimacy of the Party by receiving support from the people. Therefore, studying the Century will significantly help us to understand the true goals of China's global strategy.

This study is divided into three parts including, first, explorations of events behind the Century of Humiliation that have accumulated into a painful memory among the Chinese people. Second, detailed explanations on how has the CCP uses the Century as a tool to promote its legitimacy. On this account, this article will portray the timeline from the Maoists' victor to victim narratives, establishing a sense of togetherness from the collective historical memory as a tool to motivate nationalism. Such narratives encouraged listeners to willingly support the Party in order to lead the country and build a more stable international status. Thus, the CCP built legitimacy and received justifications for violent retaliations which foreigners see as blatant violations of sovereignty. Besides, scholars and observers discovered that the CCP sometimes intentionally ignored the narrative of humiliation in a discontinuity of narratives, which the CCP altered to serve foreign

policy objectives at a different period. The Chinese government's strategies and actions are considered the pursuit of "performance legitimacy". Zhu (2011, p. 124) explained that a government can gain or maintain legitimacy through achieving concrete goals, such as economic growth or social stability. As the Chinese economy under the Xi Jinping administration continues to maintain growth, they must seek new concrete goals to support the Party's legitimacy.

The third section will dig into the background of China's current aspirations and the impact of the Century on the mindset and perspective of the Chinese government and people, to understand the CCP's complex policy and behaviour in terms of international affairs. Throughout seven decades of the PRC, it has faced several challenges from various permutations of international affairs. China has realised that states cannot opt-out of interstate competitions at the international level, and national security is attached to competency in the international arena. Therefore, China learned from trial and error, as it was building a nation that has international components, to help its nation prosper safely and peacefully in the international system. In addition, this article explores China's global strategy and its foreign policy priorities. The strategy and foreign policy of the PRC are the results of a complex combination of domestic and international affairs. Domestically, China's previous experiences have been collective efforts of its leaders and people in seeking national development guidelines to achieve the national interest in each period, and to be able to maintain the CCP's legitimacy. Thus, the quickly changing international order during the Cold War and post-Cold War periods, due to the changing of powers affected China's strategy and national policy so as to obtain its maximum range of national interest during each period, and maintain the CCP's legitimacy. China's national policies involve overcoming the challenges faced by the CCP in bringing the nation out from under the shadow of its bitter past to future prosperity.

2. The Century of Humiliation: The Bitter Path to Modernity

The Century of Humiliation (百年国耻, bainian guozhi) (hereinafter referred to as the Century) lasted from 1839 to 1949, when Western powers and a key Eastern power, Japan, intervened and subjugated the Chinese Empire. During the period, China was plunged into domestic turmoil and foreign aggression. The defeat and enormous loss emphasised the weakness of the once known "great Chinese empire," which resulted in its people's growing bitterness throughout the hundred years of national humiliation.

China's defeat in the First Opium War ushered in an era known as the Century of Humiliation. The First Opium War was fought between China, during the reign of Emperor Daoguang of the Qing dynasty, and Great Britain from 1839 to 1842. The root of the war derived from a trade dispute; to solve the trade deficit, opium was illegally smuggled into China by British merchants and companies for

sale to Chinese people, resulting in a nationwide opium addiction (Cao & Sun, 2011, p. 177). Subsequently, the Chinese government rejected proposals to legalise and tax the opium, following which they confiscated and destroyed the drugs and opium owned by British merchants before issuing a complete ban on opium. The Chinese government halted the opium trade while the British still insisted on a free trade principle, leading to hostility between the two. China, which at that time was still naive to a battlefield with technologically superior ships and weapons, developed by the West, such as gunboats, lost in the resulting war. This defeat led to the signing of the Treaty of Nanking in 1842, which the Chinese regarded as an 'unequal treaty'. China ceded its territory over Hong Kong to Britain and was forced to open ports for trading, therefore abolishing its monopoly on trade (Ku, 1994, p. 67).

The First Opium War marked the end of China's isolationism. The unfair treaty signed with Great Britain paved the way for other Western powers such as the United States, France, Germany, and also Russia to take advantage of China. China's efforts to alter this exploitation led to its defeat once again during the Second Opium War, which lasted from 1856 to 1860. Accordingly, the Summer Palace, the main imperial residence of the Emperors of the Qing dynasty, was ordered to be destroyed, marking China's loss of sovereignty over the Kowloon Peninsula. Moreover, in emphasising the winners' superior power, China was forced to sign the Convention of Peking in 1860, which primarily outlined various conditions to allow the winner to take advantage of China. (Asia Pacific Curriculum, 2021)

The loss of territories and national pride eroded the people's faith in the Qing dynasty. The Chinese Empire had been beset with accelerating political and social unrest, resulting in radical political and religious upheavals, such as the Taiping Rebellion (1850–1864)² and the Boxer Rebellion (1899–

---

² Taiping Rebellion (太平天国 Taiping Tianguo) (1850–1864) was a bloody civil war and massive rebellion in China during the nineteenth century, fought between the southern rebel group and the Qing government. The movement was led by Hong Xiuquan, a founder of gods worshipping creed called Bai Shangdi Jiao (拜上帝教). Hong induced people to respect his unique polytheistic Christianity in order to achieve his goals of overthrowing the Qing dynasty and changing the social order and the Chinese people's spirit. People who followed Hong mainly were Hans, who were dissatisfied with the ruling of the Qing dynasty for two key reasons; first, the Qing was a Manchu minority, and second, it was seen as incompetent in fighting against Great Britain during the First Opium War. Hong established the Taiping Heavenly Kingdom in Guangxi and set up the Taiping Heavenly Army to fight against the royal court. After his successful seizure of territories in southern China, the army then moved up north. In 1853, the rebel group could occupy Nanjing. On this account, its strength had greatly shaken the Qing dynasty's sovereignty and led to consecutive battles in several cities, resulting in the death of over ten million people. However, the Taiping Rebellion began to fail due to internal tussles.

1901).³ A decade later, the domestic turmoil and foreign aggression ignited the great historic change of China through the Xinhai Revolution (1911–1912),⁴ ending not only the Qing dynasty but also China's millennia-long imperial period, leading to the establishment of the Republic of China (ROC) in 1912 by the Kuomintang (KMT) (Elleman & Paine, 2010, pp. 295-296).

However, it seemed that the period of humiliation did not end even when the Kuomintang party came to power. China's central government, or the Beiyang government, was a military authority that was busy cracking down on internal affairs rather than effectively responding to threats from foreign influences. Unfortunately, both internal political turmoil and external threats persisted while the Chinese quality of life stayed rather stagnant.

During the First World War, Japan continued to expand its influence over China's mainland by declaring the Twenty-one Demands (1915).⁵ The demands

---

Later, the Qing troops allied with Chinese soldiers led by European officers to fight against the rebellion in the southern provinces, and they were able to reclaim the majority of the rebelled areas. In 1862, the Qing troops sieged Nanjing, weakening the rebel group. A few years later, Hong Xiuquan died in June 1864 due to food poisoning, and in July, Nanjing was invaded and reoccupied by the Qing government. Finally, the Qing government could win over the Taiping Rebellion (Cranmer-Byng, 1968, pp. 114-117).

³ The Boxer Rebellion (义和团起义, Yihetuan Yundong) was a movement against foreigners and Christians in China during 1899 – 1901. Due to the expansion of foreigners' influence in seeking advantages in China and privileges offered to Christianity, this caused dissatisfaction among the Chinese people, so the people voluntarily formed forces to resist and eliminate foreigners from Chinese territory, as well as support the Qing government. The movement began in Shandong before spreading to Beijing and Tianjin. Accordingly, foreigners were besieged and fled to their countries' embassies. Later, these foreigners, including those from the United States of America, Austria-Hungary, Britain, France, Germany, Italy, Japan, and Russia, united as the Eight-Nation Alliance and formed a troop to fight against the Boxer Rebellion. The Qing dynasty backed the Boxer Rebellion and declared war on the invading superpowers. The Boxer Rebellion was eventually defeated by the Alliance, resulting in the signing of the Boxer Protocol in 1901, which was regarded as one of the unequal treaties. After defeating this battle, China had to indemnify over 450 million Haikwan taels (the equivalent of \$330 million) (Warren, 2000, pp. 297-298).

⁴ Xinhai Revolution (辛亥革命, Xinhai geming) was a successful revolution that overthrew the Qing Dynasty in 1911, brought an end to the absolute monarchy that had ruled China for thousands of years, and led to the establishment of the Republic of China. As rulers, the Qing Dynasty had become progressively less effective, leading to several rebellions and uprisings supported by anti-Qing groups and revolutionaries in exile (Teon, 2016).

⁵ Twenty-one Demands (二十一条, Ershiye tiao) was a secret set of demands made by the Japanese government in 1915 calling for Japan's regional ascendancy over China. The demands were divided into five sections: 1) granting of special concessions to Japan in Shandong and Manchuria; 2) acceptance of Japan's superior influence in southern

greatly extended Japan's control over China, no matter how hard China resisted. Due to its inferiority, China was forced to accept all the conditions. Such enforcement triggered anti-Japanese feelings among the Chinese (Warren, 2000, pp. 316-317), alongside losing faith in other superpowers for abandoning China in this unfair situation. Regardless of how bad China's situation was, things became worse when China, as a victor of World War I, was unable to reclaim Shandong territory from Germany which fell under Japanese control instead. China was then described as "the sick man of Asia" (Hevia, 2003, p. 318) with no bargaining powers; knowing that the resolution of the Paris Peace Conference of 1919 was unfair, China's objection was too soft for other powers to pay attention to it. China emerged as the loser among the winners, underscoring the feeling of shame of being invaded by foreign nations for decades. The resolution sparked outrage amongst the Chinese people, leading to the infamous student-led protests at Tiananmen Square, or the so-called 'May Fourth Movement' against exploitative powers and the weak government (Encyclopedia Britannica, 2018).

China's misfortunes continued as it was further traumatised by the expansion of Japanese influence in its territory. Japan invaded Manchuria (1931–1932) following the Mukden incident and killed many Chinese citizens. The conflict between China and Japan continued for decades, leading to the Second Sino-Japanese War (1937–1945) (Tobe, 2011, pp. 95-97). Japan continued to attack many major cities of China, causing infinite pain and lasting traumas to the Chinese people; the Nanking Massacre, or the Rape of Nanking saw hundreds of thousands of disarmed civilians and Chinese soldiers be killed, physically and sexually assaulted, and looted by the Imperial Japanese Army (Hatano & Shoji, 2011, pp. 136-137).

The Century of Humiliation is a long painful period for the Chinese since their national pride, accumulated throughout their millennia-long history, was devastated. China's gloating and reckless nature is what led to its inevitable fall from grace. Historically, China was the centre of the tributary system amid neighbouring states, and its leaders had limited familiarity with nations outside of Asia as it was rather isolated from international affairs. Consequently, China not only underestimated the external powers but also failed to keep pace with the outside world (Cone, 2012, p. 64); China lagged behind the superior technologies

---

Manchuria and eastern Mongolia; 3) for the Chinese government to facilitate necessary measures in protecting the interests of Japanese investors in China; 4) barring the Chinese government from giving or leasing any ports or bays to any superpower; and 5) allowing Japanese intervention in China's domestic affairs, including politics, finance, and governance. The then President, Yuan Shikai, of the Beiyang government could not resist Japan's influence, therefore, he inevitably had to sign this unfair contract (US-China Institute, n.d.).

of the West and lost its bargaining power. The defeat and the losses significantly emphasised China's military and diplomatic weakness during that period.

The Century was a real nightmare and an indelible turning point for China. In consequence, modern China is perceived as a result of the suffering and shame at the hands of foreign powers, which continue to afflict the Chinese psyche with fear (Kaufman, 2011, p. 1). On the other hand, such humiliation became an impetus for China to make its nation 'great again' (Graham, 2017) in order to redeem its honour and not be insulted again as a weakened nation or the sick man of Asia.

3. The Century of Humiliation as a Tool for the CCP's Political Legitimation

3.1 From the Maoist Victor Narrative to the Narrative of Victimisation.

During the Mao period, although the lingering bitterness from the humiliating defeat persisted, a victor narrative through China having won its national independence, and Maoist class struggle were central narratives to nation-building. However, since the 1980s, the Chinese government has refined a highly nationalistic historical narrative – a victim discourse was perpetuated instead of the victor narrative to eliminate an ideology vacuum and mobilise popular support. Since then, the victimisation narrative has been used to highlight China's suffering under a unjust past and the CCP's political legitimisation (Leslie, 2018, p. 106).

Initially, the CCP emphasised the terrible loss during the Nanjing Massacre in 1937, which scholars have pointed was the narrative used to incite anti-Japanese sentiment (Tischler, 2020). In 1991, the CCP launched a political campaign called the 'Patriotic Education Campaign', which was an ideological re-education that aimed to increase the validity of the CCP in the face of the legitimacy crisis due to the 1989 Tiananmen Square protests and massacre (Wang, 2008, p. 788). This campaign targeted mainly Chinese youth through education designed to create historical memories for nation-building such as advocating the study of China's humiliating history and emphasising the role of the CCP in maintaining independence and countering foreign influences on China. The student's history textbooks were altered to feature the victimisation narrative that focused heavily on blaming the West for invading China; thus, it completely superseded the official Maoist victor narrative. The decade was considered as a major shift in Chinese political identity, and it was a successful propaganda campaign that has been in effect to date.

In 2013, President Xi Jinping addressed his Chinese Dream (中国梦, Zhongguo meng) strategy. During the Century, the great nation was "reduced to a semi-colonial, semi-feudal society after the Opium War of 1840" (Xi, 2021, para. 3). Chinese people were ravaged by wars and suffered throughout the Century. So, a national rejuvenation has been a great dream for all Chinese (Nikkei, 2021). The CCP committed to redeeming the pride and dignity of the nation, to right the

injustices that China had to bear during the hundred years of national humiliation and to strengthen China's voice in the international arena: "enhance the international community's recognition of China's development and present to the world an authentic, multi-dimensional and comprehensive picture of China" (Fu, 2020, para. 3). With those words, Xi explained that redemption and recovery of national pride is the ultimate goal of China's domestic and foreign strategies and policies. Accordingly, national rejuvenation is the common finish line for all Chinese. Over the years, the CCP has acted as a propellant for China to rise from a loser to a real winner position, where all states recognise and treat China equally. This can enable the nation to finally be able to reclaim its past lost prestige and its rightful position in the international system (Carrai, 2021, pp. 7-8).

3.2 The Collective Historical Memory

The Chinese government is looking for 'performance legitimacy', which requires the achievement of concrete goals in order to maintain the legitimacy of the regime. Although this concept is rather abstract, it can sometimes refer to the rightfulness or suitability of a government's authority to govern a state. As many scholars have analysed, China's impressive economic growth and increasing role in the international system in the post-Mao era is the performance legitimacy of the CCP during that time (Zhu, 2011, pp. 126, 135). Therefore, an analysis of the national strategy and government actions and responses may provide us a way to interpret which performance is an attempt to achieve legitimacy for the government. The performance legitimacy under Xi's government may be contained within the Chinese dream strategy of correcting past mistakes and rejuvenating the nation, whereas the collective memory and the use of history in politics have been applied to incite people's support.

When the CCP gained its administrative power, it used historical memory, particularly the Century of Humiliation, as a key tool to maintain its legitimacy and serve as a driving force against imperialist foes. The Century of Humiliation is not only a historical record but is also regarded as a precursor to the awakening of Chinese nationalism, especially among the new generation who did not have a close experience of that period (Leslie, 2018, p. 105). That being the case, the CCP would reinforce the pains that the Chinese had experienced by constantly recounting Chinese history, placing China as the victim, which would always be heart-shattering. As a result, such storytelling would trigger strong willingness among the audience to cooperate and support the Party in order to lead the nation and build a stable international standing and ensure that national security is not invaded or exploited by any nation, with an underlying goal to overcome the wounds of the past.

The CCP has therefore been justified as well as obtained legitimacy for its harsh retaliation to foreigners' actions that are interpreted as a blatant violation of its sovereignty for either being a threat to territorial integrity or an insult to the

Chinese people. Over the past decade, the CCP has been actively investigating and retaliating against foreign agencies that have offended the Chinese with intimidation and public punishment (Metcalf, 2020, p. 46). In the past few years, a number of foreign companies have been banned in China for their rather unintentional actions. This circumstance resurfaced in 2021 after the United States and its allies imposed sanctions on products coming from China and other East Asia nations by expressing concerns over allegations of forced labour and human rights violations in the cotton production industry in Xinjiang. As a result, anger erupted among the Chinese social media communities, and many responded to these claims by calling for the cancellation of Western fashion retailers, while a Chinese state media issued a statement in response to the allegation of forced labour as being absurd and baseless (Zhao, 2021).

The CCP relies on the narrative of national humiliation to justify and legitimise the Party's actions. In particular, the CCP remains sensitive to allegations against foreign agencies for not respecting China's territorial integrity, sovereignty or development. In 2019, during a meeting marking the 40th Anniversary of the Issuance of the Message to Compatriots in Taiwan, President Xi emphasised that China must adhere to the peace promotion strategy of the 'One-China principle, the One Country, Two Systems', and it must maintain Hong Kong and Macao's long-term stability, including the development of cross-strait relations (Xi, 2019). The Anti-Secession Law came into effect in 2005, where China made it clear that the declaration of separatism is prohibited and that it will do whatever it takes to resist it, even if it requires the maximum use of military forces. The CCP has always aimed at the reunification of the 'whole nation'.

Many companies, especially foreign ones, are often criticised and opposed by the Chinese as their incautious actions provoke painful historical memories. Several websites have been temporarily shut down due to providing separate menu options for China and Taiwan. Moreover, in 2018, 36 airlines were given a warning from China to update their online booking systems to include Taiwan as part of China (Myers & Horton, 2018). Of course, China will never allow the territory it has long considered its own province to be perceived as another state. Besides, the CCP is obliged to respond to misunderstandings and correct them; no matter how hard it is to respond to external criticism, the CCP must stand by this principle strictly.

The South China Sea dispute remains intractable and unsolved. China has been trying to reclaim the disputed areas by using historical evidences, but it was opposed by conflicting states who viewed China's claims as inconsistent with international law on Maritime Zones. A judgment by an international tribunal in Hague in 2016 was marked by Chinese Foreign Minister, Wang Yi, as an "...unilateral arbitration initiated by the former government of the Philippines, in an attempt to undermine China's territorial sovereignty and maritime rights and interests in the South China Sea" (Wang, 2016, para. 2), and "...the Chinese Foreign

Ministry issued a statement, affirming China's staunch position of non-acceptance and non-recognition of the award" (Wang, 2016, para. 1). Undoubtedly, this action was later supported by Chinese nationalists.

3.3 Discontinuity of Humiliation Narrative

Nevertheless, the humiliation narrative is not performed all the time, as we may have understood. The CCP has been adapting its historical narrative to suit its foreign policy objectives at different times. Scholars and observers have discovered that the CCP sometimes intentionally ignores the humiliation narrative. For example, during Deng Xiaoping's tenure, efforts were made to restore China-Japan relations, although China previously recounted the atrocity of Japan during the Century. But with Deng's impulsion, the signing of a Peace and Friendship Treaty between the two nations was successfully concluded in 1978; Article I of the treaty clearly states that the two countries must work together to develop peace and friendship between each other based on the 'mutual respect for sovereignty and territorial integrity, mutual non-aggression, non-interference in each other's internal affairs, equality and mutual benefit and peaceful co-existence' (Treaty of Peace and Friendship between Japan and China, 1978). The treaty represents great efforts of the two countries to work together, abandon the past discord, and move forward, which benefited China's open-door development policy during that time. Another example that recently happened in 2020 was when the Chinese media stopped broadcasting a TV series called 'Red Sorghum' that depicted Japanese atrocities during the Second Sino-Japanese War (Wang, 2020, p. 39); this was following Japan's private sector having donated face masks as well as monetary support of around \$6.3 million to China during the pandemic (Jozuka & Wang, 2020). These three examples demonstrate that when convenient or relevant, memories of humiliation are intentionally downplayed by the CCP.

4. The Driving Force behind China's Ambition

4.1 PRC and the Internationalist Challenges

The Century of Humiliation shaped China's perception of the existing international system and world order. China has always claimed to be a peace-loving nation and avoided resolving conflicts with a military approach. However, it is undeniable that the experiences of the last century made China realise that states cannot opt-out of interstate competition in the international system (Kaufman, 2011, p. 5), and national security is tied to its capacity to compete in the international arena. China's defeat in the First Opium War led to the national self-questioning as to why the great Chinese empire was unable to compete with the Western countries and other modern states.

Before the emergence and during the hundred years of the Century, the international system and order was ruled by the Western world, which settled at the top or in the central of it. After the signing of the Congress of Vienna (1814–1815),

the Western world entered a period of relative peace between the Great Powers. With no interstate wars, the establishment of the new political and legal orders for European states were initiated. The British Empire emerged as a global hegemonic power during a period later known as Pax Britannica (1815–1914). Britain devoted its efforts to overseas expansion. With the navy superiority, it was able to easily pursue its self-interests. Britain gained control of all major trade routes while the Royal Navy served the nations, through exploitation from trade with foreign states, including the Chinese Empire.

China's trade and relations with Western nations gradually opened the door for the Qing dynasty government to familiarise itself with the unfamiliar Western-dominated international system. It is noteworthy that China's defeat during the Century of Humiliation stemmed from its weakness and narrow-mindedness. Before the Opium War broke out, the Chinese government had rejected Britain's requests to allow more trade, leading to rising tensions between the two nations. In contrast, Japan, an East Asian state to China has always considered itself superior, was far more accommodating to Western demands. During the 1990s, China struggled to modernise and industrialise while Japan did it with ease (Giulia, 2013).

The Qing government's diplomacy is influenced by traditional ideals, that is, a tribute system. The Western states were grouped as the mutual trading states even if they don't have to pay tributes, but Qing government treated them as its vassal states, and placed itself nation as superior to these mutual trading states (Zhang & Xu, 2007, pp. 415-416). China was much less interested in learning about or from the West than Japan was; hence, the Japanese government was better equipped to evaluate its position with regards to the Western powers.

However, the questions have now shifted to whether the international system established by the West at that time was a problem in itself. Because if its mechanisms were effective, China's voice at the Paris Peace Conference in 1919 would be loud enough for other states to listen, and the Shandong Question probably would not have happened. Of course, from the Chinese perspective, this event was all about the great powers employing the international system's mechanisms to exploit the smaller states. Accordingly, the international system was characterised by widespread injustice.

Eventually, the devastating defeat and heavy exploitation in the past became a lesson for the CCP to lead in its rebuilding of a nation during a time of massive transformation of the international system. China became aware that it cannot avoid state modernisation and participation in the international system. Therefore, China learned by trial and error to build a nation with international elements that can help its nation to grow safely and peacefully in the international system. The selection of such elements was done with caution, especially during the Cold War. The bipolarity has had significant implications on the global order, requiring China to be vigilant in implementing its foreign policy.

Moreover, China has put in place mechanisms that prevent other states' invasion strategies. Throughout seven decades under the rule of the CCP, several reforms have occurred in the country such as Mao's Political and Cultural Revolution (1966-1967), the Economic Revolution (1978) by Deng, and the current demands for further revolutions to enhance China's role in world affairs, as directed by President Xi. In aligning the country with the international system and order in its reformations, China has grown rapidly, especially after its many economic reforms, and has become a rising power that has influence over today's global affairs.

The second question is whether China will try to change the system or will it take advantage of the existing system with the Western-dominated international liberal order? China's political elites and scholars have argued that the post-World War II international system to date has not changed significantly, since China's acquaintance with it (Kaufman, 2011, p. 5; Tang, 2018, p. 33). Besides, they perceive that the international arena is still an area for competition and power struggle between small and large, strong and weak states and disagree that China has enough power to change the current international system. Although, in the past two decades, scholars and strategists have agreed that China's rise is challenging the international system and order, but many have suggested that the CCP does not see the need to alter the system as China itself can still enjoy gaining benefits and seeking its national interests within the present framework. Nonetheless, they further suggest that China should build itself a better competitor for international competitions (Kaufman, 2010, p. 7).

Another lesson the Chinese have learned from past experiences is that isolationism cannot protect China from invasion. So, the nation should end its self-isolation policy and embrace the international system. On this account, since the 1990s, the CCP has continued to launch more active foreign policy agendas and acknowledged the existence of multilateral institutions, especially the United Nations (UN) (Chang, 2021, p. 1164). An obvious example of China's increasing commitment to world affairs is through its implementation of military operations. It is commonly known that conflict is inevitable in the international arena, but in order to eliminate, resolve, and prevent global conflicts, military operation is advisable; however, it should not be carried out on behalf of any state or groups of states, but by international organisations. China's involvement in international military missions has increased significantly as it has actively participated and contributed personnel to the UN peacekeeping missions. Currently, it is the second biggest financial contributor to the UN peacekeeping budget (UN Secretary-General, 2018, p. 2) as well as engages in military operations other than war (MOOTW), which aim to deter war and promote international peace. In case of state domestic crises, China's role is supporting the civil authorities in resolving and responding to the incidents without territorial sanction due to its firm adherence to the non-interference principle.

4.2 The Aspirations of China's Global Strategy and Foreign Policy Priorities

The PRC's foreign strategy and policy is the result of a complex interweaving between domestic and international affairs. At the domestic level, the result of China's prior experience has become the collective efforts of leaders, the government and of the general people in pursuit of national development. Simultaneously, the change in the international order during the Cold War and the post-Cold War era due to the shift in powers also required its foreign strategy and policy to be adjusted accordingly, in order to achieve the highest level of national interest.

A core principle that Mao held after the establishment of the PRC was that China would cooperate with any state that treated China equally, regardless of race, religion, and political ideology, and then form a universal coalition. Cooperating with developing countries has been the cornerstone of China's foreign policy (Ministry of Foreign Affairs, 2003). Its experience with imperialism was used to promote China's relations with developing countries. Distinctive features of China's interactions with other nations include its ideology and military assistance toward anti-colonial movements, particularly in Africa and Asia.

The principles of China's foreign strategy and policy are reflected in the Five Principles of Peaceful Coexistence (和平共处五项, Heping gongchu wu xiang yuanze), which were first mentioned in the Agreement between the Republic of India and the PRC regarding Trade and Intercourse between the Tibet Region of China and India 1954, have become important principles to which China adheres. The principles include: 1) mutual respect for each other's territorial integrity and sovereignty, 2) mutual non-aggression, 3) mutual non-interference in each other's internal affairs, 4) equality and co-operation for mutual benefit, and 5) peaceful co-existence. The PRC seeks peaceful coexistence with the rest of the world and works hard to improve the external environment to make it suitable for the growth of developing countries (Agreement between the Republic of India and the People's Republic of China on Trade and Intercourse between Tibet Region of China and India, 1954).

The Bandung Conference or Asian-African Conference in 1955 was great evidence of China's global strategy, based on the Five Principles. Back then, when the world was facing tensions caused by rivalries of superpowers – the United States and the Soviet Union – during the Cold war, the meeting was held to express the intentions of the Third World countries against colonialism and to create a neutral zone for the states to maintain their non-aligned status. The Premier and Foreign Minister Zhou Enlai, as China's representative, played a crucial role in pushing for the neutrality of the small and newly independent countries and promoted the South-South countries' cooperation. The meeting also supported the application of the Five Principles as the basis for regulating state-to-state relations (Wen, 2004).

In 1974, Mao proposed another important philosophical principle, the Three Worlds Theory (三个世界的理论, *San ge shijie de lilun*), illustrating China's conceptual view of the international system during the Cold War era. Mao also reformulated the geopolitics of international relations and established China as a Third World country with a commitment to help other Third World countries. China's diplomacy, therefore, emphasises the relationship between South-South countries, while cooperation is based on a win-win principle. For example, both China and its host countries share mutual benefits from the Belt and Road Initiative (BRI) projects, whereby China is mainly committed to building continuous cooperation with developing countries.

At the end of the Cold War, Deng expressed his views on an international order that was slated to change in a post-Cold War era. In a talk with Prime Minister Rajiv Gandhi of India on the occasion of his visit to Beijing in December 1988, Deng suggested that the Five Principles of Peaceful Coexistence should become the norms of a new international order. As the international situation was about to change, all nations were contemplating appropriate new policies to create a new international order. Deng suggested that the Five Principles of Peaceful Coexistence should be the norm for international relations, beginning with the adjustment of relations with neighbours. He also stressed that unresolved development issues and North-South issues should be taken more seriously (Deng, 1988). This reflects the views and core of China's foreign policy that have been adopted by the subsequent generation of leaders – Jiang Zemin, Hu Jintao, and Xi Jinping's governments.

In 2002, China launched a New Security Concept, urging states to refrain from the traditional military approach. As perceived, forces were unable to fundamentally resolve disputes and conflicts, thus security concepts and regimes based on force could not lead interstate relations to achieving lasting peace.

China has been increasingly willing to expand its role and participation in the international system by emphasising cooperation through multilateral organisations, which reflect legitimate international consensus and are consistent with the CCP's New Security Concept (Ministry of Foreign Affairs, 2002). Under a new historical condition, the Post-Cold War era, the New Security Concept was built on the provision of mutual security, which is consistent with the common security principles of the UN Charter.

To achieve the Chinese dream, aiming for national rejuvenation and becoming a fully developed nation by 2049, China is required to accumulate a substantial amount of comprehensive national power. On this account, many of its strategies have been perceived as threats to other nations, such as the building of a regional powerful military to ensure national security.

Historically, China adhered to the hiding and biding doctrine, thus its military weakness in the face of external powers had taught China some good lessons. When Xi announced his big dream, the military's role became China's major policy (Ni, 2021). The CCP has built a regional and powerful military by

reforming the People's Liberation Army (PLA) into high-technology forces and moved from ground-centric forces to all-round military operations, which include the navy and air force. However, the accumulation of military power poses challenges to the balance of power at global and regional levels, leading to widespread concerns and many closed doors to lasting peace.

Thus, as a rising power, China has been asked by global communities to assume the role of a responsible stakeholder and participate in the current international setup. As China demonstrates its achievements to restore its position and demands for recognition and equality, it shows how China was able to overcome its inferior status. In addition, China's shouldering of international responsibilities helps to improve its image and reduce international concerns regarding it as a threat. At present, China tentatively recognises itself as a world superpower, but proudly admits a regional hegemon status and has formally denied that its strategy would lead the world into the Thucydides trap (China Daily, 2021). The CCP acknowledges that competition is a normal part of the international system. Both China and the US have been focused on acquiring and maintaining their national security. Despite that, even though there has been intense competition, China insists it does not stand in opposition to the US and is able to negotiate and cooperate in many areas.

5. Conclusion

The Century of Humiliation was the most tragic and dire time for all of China and the nation is still haunted by its violent past. The study of the Century of Humiliation as a national narrative aims to understand the motives of the CCP's attempt to use the period to legitimise the one-party state ideology and ramp up support from Chinese citizens by creating a discourse that China, a peace-seeking country that has always avoided conflict and competition, was a victim of the West and Japan who were rapacious, cheaters and aggressive. However, the Century has also been used to stabilise the CCP's regime, especially in the post-Mao era. Therefore, the Party has tried to guide society to behave and think in accordance with its ideas.

During the first two decades of the PRC, the nation was overwhelmed with domestic conflicts and civil wars, such as the Cultural Revolution from 1966 to 1976. Since Deng's economic reform and opening up of the country in 1979, China has embraced its interactions with the world and actively participated in the international system. This may represent the CCP's attempts to correct past national arrogant attitudes, which led the nation to calamity throughout the hundred years of humiliation.

What occurred during the Century greatly impacted the Chinese national psyche while also playing a very crucial role in shaping China's foreign policy. The rise of Chinese nationalism aims not only to celebrate the glories of the ancient

Chinese civilisation but also to commemorate China's past weakness as an example of never to be vulnerable to other states again (OpIndia Staff, 2020). Thus, the CPC has focused on restoring and building a prosperous nation to end the effects of the hundred years of humiliation. The concept of 'One China' implies there is only one sovereign state under the name China. So, only the CCP rules can protect China from chaos and disintegration (Bogusz & Jakóbowski, 2020) as well as from a recurrence of the Century of Humiliation. Besides, China has been trying to establish cooperation rather than conflicts through win-win policies. These have been the main tasks and goals of the CCP since 1949.

Throughout the 70 years of the PRC, the CCP has been encouraged to work collaboratively to rebuild and strengthen the nation from within and play a more active role in the international arena. China's dream of accomplishing a great national rejuvenation, in other words overcome China's historical humiliations, and to dispel the bitterness from the humiliating defeats by stabilising the nation's economy, military might, and international standing allow China to be independent and able to control its own destiny, unlike in the past.

Despite the CCP's efforts to overcome the injustices that China has formerly experienced, a challenge the Party's faces is the question of whether the approaches are against the current international system. President Xi is widely seen as a human rights abuser on the grounds of the Hong Kong protests, the Xinjiang internment camps, and government policies that restrict people's freedom of speech and access to any fundamental element of modern society via the system of 'social credit' as a means to control the people, seize territorial claims and more. The issue of Taiwan is also one of the legacies of the Century. For the CCP, a country cannot be considered a homogeneous country if 'One China' excludes Taiwan, so bringing Taiwan back under the rule of China's mainland is a sacred mission for all Chinese leaders to achieve (Callahan, 2004, p. 205). However, the mission is not easy when Taiwan strongly resists being a part of China and somewhat favours the US. How will China maintain its image of a peace-loving and peaceful rising nation when it is obviously keen on becoming a 'stronger nation with a strong military' (BBC News, 2013), and it employs military patrols in both the North and South China Sea to intimidate neighbouring countries, and upholds its rights and claims over disputed territories? Therefore, these issues often lead to discussing whether the CCP is bringing China to a new century of shame.

Simultaneously, these issues also pose a challenge to the CCP's political legitimisation. As Xi Jinping stated in the Party and the World Dialogue 2015, the CCP's legitimacy is derived from history and population support (Ruan, 2015). Therefore, aside from using historical narratives as a tool for legitimacy, maybe we should consider whether the policies and actions of the Chinese government are appropriate and deserve public support. The CCP's efforts to build performance legitimacy could lead to strongly highlighting the current legitimacy crisis. On the

contrary, from the Chinese perspective, this is not a crisis but a moment to praise and increase support for the CCP.

Amidst the current intense economic and technological competition, China's strategies and policies are formulated and implemented to fully pursue national interests. The CCP's mission is to lead the Chinese nation to keep pace with the outside world and enhance its standing in the international system. It is obvious that China plays an active role in the international arenas of politics, economy or technology, evidenced by the fact that China could initiate an intercontinental mega-project like the BRI to bring about a transformation of the transport networks and international cooperation centred on China in the future. In the face of a pandemic, the Chinese government was able to control the COVID-19 outbreak well. A survey by the Washington Post surveyed about 20,000 Chinese citizens who reported that the pandemic increased public trust in government. The way the Chinese government handled the pandemic, such as rapid vaccine procurement (regardless of vaccine efficacy), increased its credibility (Wu, 2021). For the economic sector, as of 2021, only China has reported economic growth. According to Bloomberg News, the consumer spending has resumed growing, although it remains subdued (Bloomberg News, 2021). These accomplishments are evident, and they may be considered as a part of performance legitimacy of Xi's government.

For the Chinese people, the government's decisions and actions are rational and aimed at safeguarding the national interest. Therefore, the Taiwan issue, the South China Sea dispute, or the expanding military forces are inevitable in order to protect national interests. All of this has shaped public perception, creating a common sense that supporting the CCP will help China escape its humiliating history and survive in an ever-changing international system, and ultimately help achieve China's collective dream of becoming a fully developed nation by about 2049.

The humiliation narrative will continue as a national narrative for explaining and justifying China's view of the world and as a means to legitimise the CCP. Overcoming its historical humiliation will be possible when China is able to regain its position and unconditional recognition from the international community. However, the way China has been holding onto the historical events is quite inappropriate since historical arguments cannot be judged as right or wrong, based on unilateral evidences or viewpoints. In this manner, this claim of attempting to regain its past amidst the changing international system is rather arbitrary. Thus, the CCP is at a crossroads of controversies between trying to overcome its past humiliating defeat and embracing the modern international order and system. All in all, China still has two decades left in its journey to transform into a fully developed nation, despite a number of challenges that the CCP has to overcome to be able to achieve its goals.

References

- Agreement Between the Republic of India and the People's Republic of China on Trade and Intercourse Between Tibet Region of China and India*. Indian Treaty Series. <http://www.commonlii.org/in/other/treaties/INTSer/1954/5.html>
- Asia Pacific Curriculum. (2021, November 1). *The Opium Wars in China*. Asia Pacific Curriculum. <https://asiapacificcurriculum.ca/learning-module/opium-wars-china>
- BBC News. (2013, June 6). *What Does Xi Jinping's China Dream Mean?* BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-22726375>
- Bloomberg News. (2021, January 19). *China's Wide Income Gap Undercut Spending as Growth Recovers*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-01-18/china-s-strong-growth-masks-unbalanced-recovery-as-incomes-lag#xj4y7vzkg>
- Bogusz, M., & Jakóbski, J. (2020, April). *The Chinese Communist Party and Its State. Xi Jinping's Conservative Turn*. Centre for Eastern Studies. https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/REPORT_The-Chinese-Communist-Party_net.pdf
- Callahan, W. A. (2004). *National Insecurities: Humiliation, Salvation, and Chinese Nationalism*. *Alternatives*, 29(2), 199-218. <https://doi.org/10.1177/030437540402900204>
- Cao, D., & Sun, Y. (2011). *China's History*. Cengage Learning Asia Pte Ltd.
- Carrai, M. A. (2021). Chinese Political Nostalgia and Xi Jinping's Dream. *International Journal of Asian Studies*, 18(1), 7-25. <https://doi.org/10.1017/S1479591420000406>
- Chang, V. K. (2021). Recalling Victory, Recounting Greatness: Second World War Remembrance in Xi Jinping's China. *The China Quarterly*, 248(1), 1152-1173. <https://doi.org/10.1017/S0305741021000497>
- China Daily. (2021, April 26). *China, US Not Fated to Fall in Thucydides' Trap*. China Daily. <https://global.chinadaily.com.cn/a/202104/26/WS6085f370a31024ad0baba3c4.html>
- Cone, D. (2012). An Indefensible Defense: The Incompetence of Qing Dynasty Officials in the Opium Wars, and the Consequences of Defeat. *Emory Endeavors in World History*, 4, 64-76. <http://history.emory.edu/home/documents/endeavors/volume4/EmoryEndeavors4Complete.pdf>
- Cranmer-Byng, J. L. (1968). The Taiping Rebellion: History and Documents, by Franz Michael. *Canadian Journal of History*, 7(1), 114-117. <https://doi.org/10.3138/cjh.7.1.92>
- Deng, X. (1988, December 21). *A New International Order Should Be Established With the Five Principles of Peaceful Coexistence As Norms*. China

- Internet Information Center. <http://www.china.org.cn/english/features/dengxiaoping/103340.htm>
- Elleman, B. A., & Paine, S. C. (2010). The Founding of the Republic of China. In B. A. Elleman & S. C. Paine (Eds.), *Modern China: Continuity and Change, 1644 to the Present* (pp. 295-296). Prentice Hall.
- Encyclopedia Britannica. (2018, February 1). *Shandong question*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/event/Shandong-question>
- Fu, Y. (2020, April 21). *Shape Global Narratives for Telling China's Stories*. China Daily. <https://global.chinadaily.com.cn/a/202004/21/WS5e9e313ba3105d50a3d178ab.html>
- Giulia, V. (2013, November 4). *China and Japan's Responses to the West in the 19th Century*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2013/11/04/chinese-and-japanese-responses-to-the-west-during-the-19th-century>
- Graham, A. (2017, June 1). *What Xi Jinping Wants*. The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/05/what-china-wants/528561/>
- Hatano, S., & Shoji, J. (2011). The Sino-Japanese War of 1937-1945: Japanese Military Invasion. *Ministry of Foreign Affairs of Japan, Modern and Contemporary History* (pp. 128-164). Ministry of Foreign Affairs of Japan.
- Hevia, J. L. (2003). Opium, Empire, and Modern History. *China Review International*, 10(2), 307–326. JSTOR. <http://www.jstor.org/stable/23732550>
- Jozuka, E., & Wang, S. (2020, February 26). *China and Japan's Relationship is Thawing in the Time of Coronavirus*. CNN. <https://edition.cnn.com/2020/02/25/asia/japan-china-coronavirus-enemies-to-friends-hnk-intl/index.html>
- Kaufman, A. A. (2010). The “Century of Humiliation,” Then and Now: Chinese Perceptions of the International Order. *Pacific Focus*, 25(1), 1-33. <https://doi.org/10.1111/j.1976-5118.2010.01039.x>
- Kaufman, A. A. (2011, March 10). *The “Century of Humiliation” and China's National Narratives*. The U.S.-China Economic and Security Review Commission. <https://www.uscc.gov/sites/default/files/3.10.11Kaufman.pdf>
- Ku, C. (1994). Abolition of China's Unequal Treaties and the Search for Regional Stability in Asia, 1919-1943. *Chinese (Taiwan) Yearbook of International Law and Affairs*, 12, 67-84. Texas A&M University School of Law. <https://scholarship.law.tamu.edu/facscholar/413/>
- Leslie, R. (2018). The Use of Victor-Victim Historical Narratives in Chinese Nationalist Discourse. *The Cornell International Affairs Review*, 11(2), 105-133. <https://doi.org/10.37513/ciar.v11i2.506>

- Metcalf, M. (2020). The National Humiliation Narrative: Dealing with the Present by Fixating on the Past. *Education About Asia*, 25(2), 43-50. <https://www.asianstudies.org/publications/eaa/archives/the-national-humiliation-narrative-dealing-with-the-present-by-fixating-on-the-past/>
- Ministry of Foreign Affairs. (2002, July 31). *China's Position Paper on the New Security Concept*. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. <https://www.fmprc.gov.cn/ce/ceun/eng/xw/t27742.htm>
- Ministry of Foreign Affairs. (2003, September 19). *China's Independent Foreign Policy of Peace*. Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zzjg_663340/zcyjs_663346/xgxw_663348/200309/t20030919_493899.html
- Myers, S. L., & Horton, C. (2018, May 25). *China Tries to Erase Taiwan, One Ally (and Website) at a Time*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2018/05/25/world/asia/china-taiwan-identity-xi-jinping.html>
- Ni, V. (2021, September 21). *Xi's Army: from 'Hiding and Biding' to Building China's Dream*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/21/xis-army-from-hiding-and-biding-to-building-chinas-dream>
- Nikkei. (2021, July 1). *Full Text of Xi Jinping's Speech on the CCP's 100th Anniversary*. Nikkei Asia. <https://asia.nikkei.com/Politics/Full-text-of-Xi-Jinping-s-speech-on-the-CCP-s-100th-anniversary>
- OpIndia Staff. (2020, July 4). *China's 'Century of Humiliation': How Period Between First Opium War in 1839 and Victory of CCP in 1949 Shapes China's View About the World*. OpIndia. <https://www.opindia.com/2020/07/china-century-of-humiliation-first-opium-war-chinese-communist-party/>
- Ruan, L. Y. (2015, September 30). *The Chinese Communist Party and Legitimacy*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2015/09/the-chinese-communist-party-and-legitimacy/>
- Suzuki, S. (2017). The Importance of 'Othering' in China's National Identity: Sino-Japanese Relations as a Stage of Identity Conflicts. *The Pacific Review*, 20(1), 23-47. <https://doi.org/10.1080/09512740601133195>
- Tang, S. (2018). China and the Future International Order(s). *Ethics & International Affairs*, 32(1), 31-43. doi:10.1017/S0892679418000084
- Teon, A. (2016, March 18). *The Chinese Revolution of 1911 – The Founding of the Republic of China*. The Greater China Journal. <https://china-journal.org/2016/03/18/chinese-revolution-1911-founding-republic-of-china/>
- Tischler, M. (2020, August 18). *China's 'Never Again' Mentality*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2020/08/chinas-never-again-mentality/>

- Tobe, R. (2011). *Modern and Contemporary History. A Report from Japan-China Joint History Research Report*, Ministry of Foreign Affairs of Japan. https://www.mofa.go.jp/region/asiapaci/china/pdfs/jcjhrr_mch_en1.pdf
- Treaty of Peace and Friendship Between Japan and China. (1978, August 12). *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. <https://www.mofa.go.jp/region/asiapaci/china/treaty78.html>
- UN Secretary-General. (2018, December 24). *Implementation of General Assembly Resolutions 55/235 and 55/236*. Nations Peacekeeping. https://digitallibrary.un.org/record/674466/files/A_64_220_Add.1-EN.pdf
- US-China Institute. (n.d.). *Japanese Government, "Twenty-One Demands," April 26, 1915*. USC US-China Institute. <https://china.usc.edu/japanese-government-“twenty-one-demands”-april-26-1915>
- Wang, L. (2020). ‘The Century of Humiliation’ and the Politics of Memory in China. *Leviathan*, 10(1), 38-42. <http://journals.ed.ac.uk/leviathan/article/view/4242>
- Wang, Y. (2016, July 12). *Remarks by Chinese Foreign Minister Wang Yi on the Award of the So-called Arbitral Tribunal in the South China Sea Arbitration*. Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/201607/t20160712_678558.html
- Wang, Z. (2008). National Humiliation, History Education, and the Politics of Historical Memory: Patriotic Education Campaign in China. *International Studies Quarterly*, 52(4), 783–806. JSTOR. <http://www.jstor.org/stable/29734264>
- Wang, Z. (2013, February 5). *Not Rising, But Rejuvenating: The “Chinese Dream”*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2013/02/chinese-dream-draft/>
- Warren, C. I. (2000). *East Asia at the Center: Four Thousand Years of Engagement with the World*. Columbia University Press.
- Wen, J. (2004). Carrying Forward the Five Principles of Peaceful Coexistence in the Promotion of Peace and Development. *Chinese Journal of International Law*, 2(3). 363-368. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.cjilaw.a000522>
- Wu, C. (2021, May 5). *Did the Pandemic Shake Chinese Citizens’ Trust in their Government? We Surveyed Nearly 20,000 People to Find Out*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/politics/2021/05/05/did-pandemic-shake-chinese-citizens-trust-their-government/>
- Xi, J. (2019, April 12). *Working Together to Realize Rejuvenation of the Chinese Nation and Advance China’s Peaceful Reunification*. Taiwan Work Office of the CPC Central Committee. http://www.gwytb.gov.cn/wyly/201904/t20190412_12155687.htm

- Xi, J. (2021, October 13). *Full Text of President Xi's Speech at Meeting Marking 1911 Revolution*. China Daily. <https://www.chinadaily.com.cn/a/202110/13/WS6166e9afa310cdd39bc6ebcd.html>
- Zhang, X., & Xu, C. (2007). The Late Qing Dynasty Diplomatic Transformation: Analysis from an Ideational Perspective. *The Chinese Journal of International Politics*, 1(3), 405-445. <https://doi.org/10.1093/cjip/pom004>
- Zhao, L. (2021, April 28). *Xinjiang Cotton and the Allegation of "Forced Labor"*. Embassy of the People's Republic of China in the Commonwealth of Australia. http://www.chinaembassy.org/eng/zt/wonderfulxj/spokespersonxinjiang/forcelabor/202106/t20210625_9039440.htm
- Zhu, Y. (2011). "Performance Legitimacy" and China's Political. *Journal of Chinese Political Science*, 16(2), 123-140. <https://doi.org/10.1007/s11366-011-9140-8>

การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศมหาอำนาจ บริษัทข้ามชาติ และความช่วยเหลือจากประชาคมโลก กรณีศึกษาสงครามยูเครน-รัสเซีย

นภควัฒน์ วันชัย¹

วันที่รับบทความ: 28 พฤษภาคม 2565; วันที่แก้ไขล่าสุด: 30 กันยายน 2565; วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 7 ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่ ณ ศตวรรษที่ 21 ถือว่าในศตวรรษนี้เป็นหมุดหมายสำคัญต่อการศึกษาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจรวมถึงการเปิดเสรีทางการเงินและโลกาภิวัตน์ โดยทุกประเทศเชื่อมโยงภายใต้เครือข่ายทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม นอกจากนี้ การใช้มาตรการคว่ำบาตรของกลุ่มประเทศมหาอำนาจหรือบริษัทข้ามชาติ และประชาคมโลกที่สะท้อนถึงมุมมองต่อสงครามในโลกยุคใหม่ วัตถุประสงค์ของการศึกษา มี 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษามาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจ บริษัทข้ามชาติ และประชาคมโลก 2) ศึกษาแนวทางการสงครามทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 3) ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจต่อมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในเชิงวิวัฒนาการของสงครามแบบดั้งเดิมมาสู่สงครามทางเศรษฐกิจจากกรณีศึกษาสงคราม ยูเครน-รัสเซีย ในส่วนระเบียบวิธีวิจัย เป็นการศึกษาในรูปแบบเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ การศึกษาประเด็นในด้านต่างๆ จากปัญหาทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ โดยการรวบรวมข้อมูลในรูปแบบพุทธิภูมิ การรวบรวมข่าวสารระหว่างประเทศในประเด็นการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ผลจากการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมหาอำนาจ บริษัทข้ามชาติ และประชาคม ที่มีผลต่อสงครามยูเครนและรัสเซีย และผลกระทบของสงครามมีผลต่อมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในสังคมสมัยใหม่และในแง่ของวิวัฒนาการของสงครามแบบดั้งเดิมสู่สงครามทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ การคว่ำบาตร, บริษัทข้ามชาติ, ประชาคมโลก, เศรษฐกิจ, ประเทศมหาอำนาจ

---

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จังหวัดปทุมธานี 12121 อีเมล: naphakhawat.wan@dome.tu.ac.th

Economic Boycott among Superpower Countries, Multinational Corporations and Assistance from the World Community in A Case Study of the Ukraine-Russia War

Naphakhawat Wanchai²

Received: 28 May 2022; Revised: 30 September 2022; Accepted: 7 October 2022

Abstract

This article focuses on economic sanctions in the modern world in the 21st century. It is an important milestone for education due to economic changes, including financial liberalization and globalization. All countries are linked by a liberal economic network. The Ukrainian-Russian War has had sanctions imposed by superpowers, multinational corporations, and the international community that reflect their views on war in the modern world. The objectives of the study are as follows: 1) to study the economic sanctions measures of the superpower countries, multinational companies, and the international community. 2) Study the approaches to economic warfare between countries. 3) Study to understand the evolutionary economic sanctions of traditional wars to economic wars Case Study of the Ukraine-Russia War.; research methodology It is a study in the form of International Political Economy (IPE). It is the study of issues in various fields, from economic and political problems between countries. By collecting data in a secondary format, it comes from the collection of international news on the issue of economic sanctions. The results of the study reflect economic sanctions between countries such as superpowers. Multinational corporations and communities are impacted by the wars in Ukraine and Russia. And the impact of war has on economic sanctions in modern society and considering the evolution of traditional wars to economic warfare.

Keywords Boycott, Multinational Company, World Community, Economy, Superpower Countries

---

² Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Rangsit Center, Pathum Thani, 12121.
E-mail: naphakhawat.wan@dome.tu.ac.th

1. บทนำ

ภายใต้เงื่อนไขของระเบียบโลกในศตวรรษที่ 21 ถือว่ามีความสลับซับซ้อนหรือพลวัต และศตวรรษเหล่านี้เป็นหมุดหมายสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นทั้งในแง่ของพลวัตทางสังคม แนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชน การเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิอากาศ และที่สำคัญเป็นองค์ประกอบต่อการดำรงชีวิต คือ การเปลี่ยนแปลงในด้าน “เศรษฐกิจระหว่างประเทศ” ที่ทุกอาณาบริเวณของโลก ถูกเชื่อมต่อกันภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเดียวกัน ทั้งนี้ นับตั้งแต่อดีต การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจล้วนแล้วแต่ถูกพัฒนาขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือเงื่อนไขบางอย่าง เช่น การล่าอาณานิคมที่การค้นพบดินแดนใหม่ในทวีปอเมริกาส่งผลให้เกิดการขนส่งทรัพยากรข้ามประเทศผ่านทะเล ในขณะที่เดียวกัน สิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ “การขับเคลื่อนทางการทหาร” ถือว่าเป็นกองกำลังติดอาวุธที่สามารถยึดครองรัฐหรือแม้กระทั่งเป็นการสะสมความมั่นคงของชาติ โดยแสดงถึงอำนาจและความมั่งคั่ง อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมปัจจุบัน ถึงแม้ว่าอำนาจทางการทหารจะมีความสำคัญสำหรับการป้องกันประเทศ แต่ถึงกระนั้นต้นทุนจากการทำสงครามนั้นสูงมาก แตกต่างจากในอดีตที่การทำสงครามมีความจำเป็นต่อความปลอดภัยของรัฐหรือการแสดงถึงศักยภาพของรัฐ และการบุกยึดพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่สำคัญ (ดินแดน) และกำลังพล (การกวาดต้อน) แต่สำหรับในศตวรรษที่ 21 เงื่อนไขความจำเป็นทางการทหารในการบุกยึดพื้นที่กลับมีความสำคัญน้อยลงอย่างมากในทางปฏิบัติ เพราะพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (ภายใต้แนวคิดการแบ่งงานกันทำหรือการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายสารสนเทศ) และประเทศทั่วโลกต่างพึ่งพาอาศัยกันและกัน หรือกระบวนการของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) นอกจากนี้ ย่อมแตกต่างจากอดีตที่ “รัฐชาติ” ส่วนใหญ่มักไม่ขึ้นตรงกับรัฐชาติ (ส่วนใหญ่มักเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ) ถึงแม้จะมีการค้าขายระหว่างพื้นที่แต่ก็มิได้เทียบเท่ากับปัจจุบันที่หากประเทศหนึ่งล้มละลายย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้กองกำลังทางการทหารในศตวรรษที่ 21 ย่อมเป็นเรื่องใหญ่และมีความขัดแย้งมากกว่าจะเป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองหรือประวัติศาสตร์ของประเทศนั้นๆ แต่ระบบเศรษฐกิจมักเป็นเรื่องที่สำคัญ ไม่ได้แตกต่างจากการทำสงครามระหว่างประเทศหรือรัฐเพื่อยึดครองดินแดน พัฒนาการดังกล่าวของเศรษฐกิจมักมีเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยทำให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการเงินหรือนโยบายการคลัง ในขณะเดียวกันการใช้เครื่องมือหรือมาตรการดังกล่าว กลายมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการต่อรองอำนาจและเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่มีพลังการทำลายสูงต่อระบบเศรษฐกิจ มิได้แตกต่างจากการใช้ปืนในสงครามแม้แต่น้อย เมื่อมีข้อจำกัดทางด้านการทหารในการ

บุกยึดดินแดน ดังเช่นในปัจจุบันที่มีความชอบธรรมในการบุกโจมตีดิน้อยลง ผนวกกับ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้ผู้คนทั่วโลกสามารถเชื่อมโยงกันจนกลายเป็น ประชาคมโลก จากสงครามแบบดั้งเดิม (การบุกยึดดินแดน ปล้นทรัพยากรของรัฐ และการใช้ กำลังทางทหาร) ได้กลายมาเป็นการทำสงครามในรูปแบบใหม่อย่าง “การทำสงครามทาง เศรษฐกิจ” (การคว่ำบาตร) โดยประเทศที่มีแหล่งทรัพยากรสูง ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรม ทรัพยากรบุคคล หรือเทคโนโลยีขั้นสูง ฯลฯ (ประเทศที่พัฒนาแล้ว) จะมีอำนาจต่อรองสูง ในขณะเดียวกัน บริษัทข้ามชาติจะเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ แต่มีอำนาจต่อการลงทุน ในต่างประเทศ (บริษัทลูก) ต่อประเทศที่เข้าไปลงทุน ด้วยเหตุนี้วิวัฒนาการดังกล่าวจาก สงครามแบบดั้งเดิมได้นำไปสู่การทำสงครามในรูปแบบใหม่ เช่น การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ การตั้งกำแพงภาษีนำเข้า หรือการระงับการลงทุนต่อประเทศคู่ค้า ตามความเปลี่ยนแปลงของ บริบทของสังคมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี อย่างในกรณีของสงครามยูเครนและรัสเซีย โดยมีความขัดแย้งในเชิงพื้นที่และประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานนับตั้งแต่หลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 อุณหภูมิความขัดแย้งยิ่งเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ กรอบสำหรับการศึกษาในกรณีเบื้องต้น จะเป็นกรอบการศึกษาของเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy: IPE) อย่างไรก็ดีตาม กรอบการศึกษาดังกล่าวควรศึกษาในแง่ของเศรษฐกิจการเมือง โลก โดยอาศัยปัจจัยที่หลากหลาย เพราะในแนวทางการศึกษาที่ผ่านมา “รัฐชาติ” ถูกนับเป็น ศูนย์กลางในการศึกษาในแต่ละประเด็นต่างๆ แต่อันเนื่องมาจากสถานะของสมัยในปัจจุบัน ความเป็นสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา ทุกประเทศหรือรัฐประชาชาติ (Nation-state) มีการเชื่อมโยงกันทั้งการติดต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและวัฒนธรรม ทั้งนี้ การศึกษา ในกรอบคิดดังกล่าว มิใช่เพียงแค่การศึกษาโดยเอากรอบคิดเพียง “รัฐชาติ” เป็นตัวตั้งเท่านั้น มิติในด้านการศึกษาคควมมีทั้งในแง่ของปัจจัยอื่นนอกเหนือจากรัฐชาติ เช่น บริษัทข้ามชาติ และประชาคมโลก เป็นต้น (O'Brien & Williams, 2010) สำหรับการศึกษาในรูปแบบของ “เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ” จะเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาหลักสำหรับ การวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าว นอกจากนี้ ตัวแสดงหลักของการศึกษา ได้แก่ ตัวแสดงที่เป็น รัฐ – มหาอำนาจ (State Actors) และตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ – บริษัทข้ามชาติ และประชาคมโลก (Non-State Actors) นอกจากนี้ สองตัวแสดงดังกล่าวถือว่ามีสำคัญอย่างมากต่อประเด็น การศึกษาของการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจหรือมุมมองต่อความขัดแย้งทางการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงงบประมาณไปกับกองทัพ และการทำความเข้าใจต่อเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หรือเศรษฐกิจโลกของประเด็นด้านการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในสงครามที่มีความขัดแย้ง ทั้งในทางประวัติศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่กรอบการศึกษาดังกล่าว จะมุ่งเน้นที่ “การศึกษาเครื่องมือหรือมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ

มหาอำนาจ บริษัทข้ามชาติ และความช่วยเหลือจากประชาคมโลก” ที่มีปฏิกริยาต่อเหตุการณ์ดังกล่าวจนนำไปสู่การช่วยเหลือประเทศยูเครนที่ได้รับผลจากความขัดแย้งกับรัสเซีย โดยเครื่องมือหรือมาตรการ ดังกล่าวจะแสดงออกมาในรูปลักษณะของตัวแสดงที่เป็นรัฐ และตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ดังจะได้เห็นบทบาทสำคัญระหว่างสองตัวละครหรือสองบทบาท อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันสำหรับเครื่องมือหรือมาตรการ รวมไปถึงบทบาทระหว่างตัวแสดงระหว่างประเทศ แต่รูปแบบดังกล่าวจะสะท้อนออกมาให้เห็นถึงลักษณะบางประการร่วมกันถึงความเข้าใจและการปฏิสัมพันธ์ของสองบทบาท จึงจะเห็นต่อไปว่า ทั้งมิได้โต้แย้งแยกความเป็นเอกเทศหรือความเป็นหนึ่งเดียว แต่กลับแสดงให้เห็นว่าบทบาททั้งสองตัวละครข้างต้น กลับมีปัจจัยที่เอื้อหนุนกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านการให้ความร่วมมือการกีดกันทางการค้าหรือการให้ความร่วมมือกับรัฐบาลกลางในการส่งเสริมมาตรการคว่ำบาตรของรัฐ

2. ที่มาและความสำคัญ

นับตั้งแต่แผนปฏิบัติการทางทหารของรัสเซียต่อยูเครน ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพลังงานอย่างน้ำมันหรือก๊าซธรรมชาติและทรัพยากรอาหาร เป็นต้น ทั้งนี้ ผลกระทบจากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศมหาอำนาจในโลกยุคใหม่โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจหลักในเศรษฐกิจโลก กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป บริษัทข้ามชาติ และปฏิกริยาของประชาคมโลกต่อประเทศรัสเซียที่ได้เริ่มใช้แผนปฏิบัติการทางทหารดังกล่าว สะท้อนถึงปัจจัยและเงื่อนไขที่หลากหลายข้างต้น ในที่นี้ผู้เขียนจะมุ่งเน้นไปในประเด็นเรื่องของ “การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ” อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าในบางประเทศจะไม่ได้เข้าร่วมสงครามโดยตรงแต่ย่อมได้รับผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าสถานะสงครามในครั้งนี้จะไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดและหลายฝ่ายหาข้อสรุปที่ยังไม่ได้เป็นรูปธรรม (ณ เวลาในการศึกษาเบื้องต้น) แต่ตลอดประวัติศาสตร์ของสงครามที่ผ่านมา “ระบบเศรษฐกิจ” มีส่วนสำคัญมากอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทั้งเครื่องมือในการต่อรองอำนาจและการแสดงศักยภาพของประเทศต่างๆ ยิ่งความก้าวหน้าและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพัฒนาไปมากเท่าไร ต้นทุนทางเศรษฐกิจ³ ก็ยิ่งเพิ่มสูงมากขึ้นเท่านั้น และข้อคำถามที่สำคัญ คือ การคว่ำบาตรในทางเศรษฐกิจนั้น ในศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจอย่างไรต่อการทำความเข้าใจรูปแบบ

³ ต้นทุนทางเศรษฐกิจในที่นี้หมายถึงต้นทุนจากความเสียหายของเศรษฐกิจภายในประเทศจากผลกระทบของสงคราม

แนวทางการใช้มาตรการดังกล่าว โดยเฉพาะตัวแสดงที่เป็นรัฐ (กลุ่มประเทศมหาอำนาจ) และตัวแสดงที่ไม่ใช่อำนาจอธิปไตย (บริษัทข้ามชาติและประชาคมโลก) ต่อกฎหมาย

โดยสภาวะสงครามระหว่างยูเครนและรัสเซียแสดงออกมาให้เห็นว่ามีความแตกต่างเป็นอย่างมากในมิติของการบุกยึดดินแดนหรือการใช้กำลังทางทหารในการบุกโจมตีรัฐตรงข้ามเพื่อเอากำลังพลหรือดินแดนในการขยายอาณาจักรหรือการขยายอิทธิพลเหนือรัฐ อย่างไรก็ตาม ประเด็นของผู้เขียนในแง่ของ “วิวัฒนาการของสงคราม” นั้นจะเป็นเรื่องของ การเปลี่ยนผ่านจากการใช้กองกำลังทางทหารนำไปสู่ “การทำสงครามทางเศรษฐกิจ” โดยที่ประเทศพัฒนาแล้วมีทรัพยากรทางเศรษฐกิจในโลกยุคใหม่มีมูลค่าสูง ไม่ว่าจะเป็น ขนาดของผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (Gross Domestic Product) โดยถือว่าในกลุ่มประเทศที่มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจสูง (ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้หรือนวัตกรรม) มีอำนาจต่อรองและรวมไปถึงการใช้มาตรการคว่ำบาตรในการบีบบังคับเพื่อบรรลุเป้าหมายของรัฐที่กระทำต่อรัฐที่เป็นเป้าหมาย แต่สำหรับศตวรรษที่ 21 นั้นบริบทย่อมมีความแตกต่าง เพราะสิ่งที่เห็นได้ชัดต่อการคว่ำบาตรในครั้งนี้ไม่ใช่แค่เรื่องของ “รัฐ” ระหว่าง “รัฐ” แต่บรรดาบริษัทข้ามชาติต่างๆ ได้ออกมาแสดง “จุดยืน” ต่อสงครามในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น บางบริษัทหยุดทำการให้บริการในประเทศรัสเซีย (การปิดกิจการหรือหยุดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ฯลฯ) เป็นต้น และอีกประเด็นหนึ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนนว่าโมทัศน์ของประชาคมโลก ไม่ใช่เพียงแค่ความขัดแย้งระหว่างประเทศเท่านั้น แต่เป็นในเรื่องของความสูญเสียจากสงครามจากแผนปฏิบัติการทางทหารที่เพิ่มมากขึ้นต่อการสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือในด้านมนุษยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จวบจนการเปลี่ยนผ่านมาสู่สงครามเย็น อย่างไรก็ตาม การสื่อสารมิได้มีความก้าวหน้าเท่ากับในศตวรรษที่ 21 เพราะมโนทัศน์สำหรับประชาคมโลก ในทัศนะของผู้เขียนกล่าวได้ว่า “สงครามมิได้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ข้อยุติ” (ถึงแม้บริบททางประวัติศาสตร์นั้นจะเข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม) ทั้งนี้ ย่อมปฏิเสธมิได้ว่าตลอดประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ สงครามย่อมอยู่คู่กับมนุษย์เสมอมา ไม่ว่าจะเป็นประเด็นในด้านศาสนา ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (ดินแดนหรือแหล่งทรัพยากร) และการเมือง (อุดมการณ์ทางการเมือง) แต่สำหรับประเด็นของการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ (สงครามความขัดแย้งยูเครนและรัสเซีย) ถือได้ว่ามีผลกระทบร้ายแรงเป็นอย่างมากที่จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจเป็นวงกว้างในระดับนานาชาติ เพราะอันเนื่องมาจากการเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยผนวกกับระบบการเงินของโลกที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขแบบเดียวกัน (เช่น การผูกค่าเงินกับดอลลาร์สหรัฐหรือการใช้ระบบเศรษฐกิจแบบเดียวกัน)

ในอีกแง่หนึ่งของ “วิวัฒนาการสงคราม” ดังกล่าวที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ จำเป็นต้องทำความเข้าใจการทำสงครามแบบดั้งเดิมเสียก่อน กล่าวคือ “สงครามแบบตาม” หรือ “สงครามแบบดั้งเดิม” ที่มีได้อาจนำเอาปัจจัยด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือการมีระบบตลาดเข้ามาเกี่ยวข้องมาเกี่ยวข้องโดยตรง แต่การทำสงครามตามแบบแผนดังกล่าว เป็นในลักษณะของ ภัยคุกคามดั้งเดิม (Traditional Threats) คือ รัฐใช้กำลังทางการทหาร (การมีอำนาจทางการทหาร) วิถีทางการทหาร และนำเอาปัจจัยด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ ในแง่นี้เป้าหมายสำคัญดำเนินไปเพื่อขยายอิทธิพลเหนือดินแดนหรือการเข้ายึดครองรัฐใด รัฐหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การกระทำโดยรัฐต่อรัฐด้วยลักษณะของการโจมตีทางการทหาร สลับ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการทำสงครามในรูปแบบดั้งเดิมหรือการทำสงครามแบบดั้งเดิม มีลักษณะของการใช้กำลังการรบเป็นหลักและอีกปัจจัยที่สำคัญ คือการใช้กำลังพลหรือกองทัพ ในการถ่วงดุลอำนาจหรือการมีอิทธิพลเหนือดินแดน

เมื่อเวลาผ่านไปตามกระแสของวิวัฒนาการของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ที่มีส่วนทำให้รัฐต้องปรับตัวและรูปแบบการทำสงครามได้ดำเนินเปลี่ยนไป ได้ดำเนินมาสู่ “สงครามนอกแบบ” กล่าวคือ เป็นรูปแบบสงครามในลักษณะของรัฐที่ทำสงครามด้วยอำนาจทางการทหารและปัจจัยในลักษณะอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง อาทิ อำนาจทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้รูปแบบภัยคุกคามจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นในลักษณะของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) หลักการดังกล่าวของการปฏิบัติการทางการทหาร คือ การใช้กำลังทางการทหาร (ปฏิบัติทางการทหาร) และกึ่งทหารโดยมุ่งเน้นเป้าหมายด้านการทหาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยา การผสมผสานออกมาในรูปแบบของความหลากหลาย เช่น การทูต ข่าวสาร และที่สำคัญ คือ เครื่องมือทางเศรษฐกิจสำหรับการทำให้เสถียรภาพของรัฐเป้าหมายหรือตรงข้ามต้องสั่นคลอนจากผลกระทบเบื้องต้น (กวีร์คัม นนท์จิรพัส และ วิศรุฒ เอี่ยมประกอบกิจ, 2563) ด้วยเหตุนี้จากรูปแบบการทำสงครามแบบดั้งเดิมนั้น ย่อมมีความแตกต่างจากการทำสงครามในรูปแบบใหม่ ด้วยเหตุนี้ รูปแบบโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้รูปแบบทางการทหารและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป นำไปสู่การทำสงครามในลักษณะของสงครามแบบผสมผสาน (Hybrid Warfare) กล่าวคือ เป็นการใช้ปฏิบัติการทางการทหารผนวกกับปัจจัยในด้านอื่นๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ ข่าวสาร หรือปฏิบัติการทางข้อมูล

จาก “สงครามแบบดั้งเดิม” ที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างมานั้นสะท้อนลักษณะบางประการของวิวัฒนาการดังกล่าวจนนำไปสู่ “สงครามทางเศรษฐกิจ” ในอีกแง่หนึ่งการทำสงครามทางเศรษฐกิจ อาจจะสามารถได้อีกแบบ คือ “การต่อสู้ทางเศรษฐกิจ” โดยการต่อสู้ทางเศรษฐกิจนั้นหมายถึง การนำเครื่องมือเศรษฐศาสตร์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการต่อสู้

ระหว่างประเทศหรือการป้องกันสำหรับนโยบายทางเศรษฐกิจ โดยเครื่องมือสำหรับการทำสงครามทางเศรษฐกิจดังกล่าว มักอยู่ในลักษณะของ “นโยบายการคลัง” และ “นโยบายการเงิน” กล่าวคือ สำหรับนโยบายทางการคลังจะอยู่ในลักษณะของการใช้จ่ายและการหารายได้เข้าคลังของความมั่งคั่งของประเทศ และนโยบายการเงินจะอยู่ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงปริมาณการเงินและมูลค่าของค่าเงินหรือสกุลเงินของประเทศ หากกล่าวถึงรูปแบบการนำมาใช้ของนโยบายทางการเงินในการนำมาใช้สำหรับการต่อสู้ทางเศรษฐกิจหรือการคว่ำบาตร คือ มักใช้สำหรับในการกดดันต่อประเทศคู่ค้าสำหรับการค้าระหว่างประเทศ (การตั้งกำแพงภาษีและการกำหนดโควตาของสินค้านำเข้า ฯลฯ) แต่นโยบายที่มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้เพื่อการต่อสู้ทางเศรษฐกิจคือ “นโยบายทางการเงิน” หรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อกดดันหรือกดดันทางการค้า เช่น อาจหยุดการส่งสินค้าออกไปยังประเทศใดประเทศหนึ่ง การพยายามกำหนดนโยบายเพื่อให้ประเทศเหล่านั้นไม่สามารถซื้อสินค้ากับประเทศอื่นๆ ได้ หรือการเพิ่มภาษีสำหรับการนำเข้าจากต่างประเทศ เป็นต้น (Taillard, 2018)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ลักษณะรูปแบบของการทำสงครามแบบดั้งเดิมมาสู่การทำสงครามในลักษณะของการทำสงครามสมัยใหม่ (Modern Warfare) มีการเอาปัจจัยนอกเหนือจากการทำสงครามแบบเดิม เช่น การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจโดยใช้ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบมาใช้ต่อประเทศเป้าหมายในการต่อรองหรือการใช้ข้อมูลข่าวสารมาเป็นส่วนหนึ่งในการทำสงคราม หรือสงครามข่าวสาร เพราะการทำสงครามแบบเดิมใช้แต่เพียงความรุนแรงหรือกองกำลังทางการทหารเข้าโจมตี ด้วยเหตุนี้การทำสงครามแบบเดิมนั้นมีต้นทุนที่สูงรวมไปถึงความต้องการลดความสูญเสียของประชากรโดยใช้เหตุ โดยเฉพาะในยุคของโลกาภิวัตน์ ดังนั้น การทำสงครามทางเศรษฐกิจแสดงให้เห็นถึงการใช้นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือนโยบายทางการเงิน สำหรับแรงกดดันจากปัจจัยที่นำเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเทศเป้าหมายในการนำเครื่องมือหรือรูปแบบมาตรการดังกล่าวต่อการผสมผสานการทำสงคราม แต่ ณ ที่นี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึง “การคว่ำบาตร” ทางเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญในการศึกษา โดยจะได้เห็นในรายละเอียดต่อไปในกรณีของสงครามยูเครนและรัสเซีย

3. กรอบแนวคิดสงครามแบบดั้งเดิมสู่การทำสงครามทางเศรษฐกิจ แนวคิดทางเศรษฐกิจและการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

กรอบในการศึกษาเบื้องต้นของบทความนี้ เป็นในเรื่องของการศึกษาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นถึงแนวทางการศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้

เพื่อเป็นภาพสะท้อนของ “เครื่องมือ” ที่ใช้ในการคว่ำบาตรระหว่างประเทศ และเพื่อให้เห็นแนวทางจากการศึกษาเบื้องต้นจากการทำสงครามแบบดั้งเดิม (หมายถึง การทำสงครามแบบเชิงบุกรุกพื้นที่ และการใช้อาวุธสงคราม) สู่การทำสงครามทางเศรษฐกิจ (การใช้มาตรการคว่ำบาตร) รวมไปถึงแนวคิดทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน “แบบเสรีนิยม” และการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจในศตวรรษที่ 21 ในกรณีสงครามยูเครนและรัสเซีย โดยแสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างอย่างไร ต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพราะอันเนื่องมาจากวิวัฒนาการด้านสงครามแบบดั้งเดิมจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำสงครามทางเศรษฐกิจ เป็นการเปลี่ยนผ่านของพลวัตพัฒนาการของสังคม โดยแสดงให้เห็นถึงแนวทางเศรษฐกิจและสงครามในสถานะของความเป็นสมัยใหม่ โดยที่ต้นทุนจากการทำสงครามดังกล่าวนั้นมีสูงมากเมื่อเทียบกับการทำสงครามแบบดั้งเดิม ในส่วนนี้เป็นการอธิบายทั้งสาม ประเด็น โดยที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการศึกษาเบื้องต้น

ประเด็นแรก สงครามแบบดั้งเดิม (หรือสงครามตามแบบที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้น) ในที่นี้ผู้เขียนหมายถึง การทำสงครามที่ใช้กำลังพลอย่างมหาศาลในการบุกยึดดินแดนหรือการโจมตีดินแดนโดยรอบนอกอาณาบริเวณของรัฐ การใช้อาวุธในการทำสงคราม ซึ่งถือว่ามีอำนาจร้ายแรงทางกายภาพต่อมนุษย์ด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ “จุดเริ่มต้นของสงคราม” จะเป็นในประเด็นรูปแบบใดก็ตาม แต่การทำสงครามแบบดั้งเดิมเหล่านี้กลับมีประสิทธิภาพอย่างมากต่อการโจมตีของแต่ละฝ่าย โดยการใช้อาวุธสมัยใหม่ เช่น ดาบ ปืน และมีด ในการป้องกันตัวหรือโจมตีฝ่ายตรงข้าม แต่ทั้งนี้ในรูปแบบสงครามนั้นในสถานะของความเป็นสมัยใหม่อาจมิใช่เรื่องระหว่างรัฐหรือประเทศ แต่มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม เช่น ด้านความมั่นคง ด้านการผลิต ด้านการเงิน และด้านความรู้ (O'Brien & Williams, 2010) และผลกระทบระหว่างประเทศต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว จากผลกระทบหรือรูปแบบของการทำสงครามเบื้องต้นนำมาสู่การทำสงครามทางเศรษฐกิจหรือการคว่ำบาตรต่อประเทศคู่ค้า (ประเทศพัฒนาแล้ว/บริษัทขนาดใหญ่ มีอิทธิพลต่อประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่เข้าไปลงทุนอย่างมหาศาล และสามารถครอบงำกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้หรือมีผลกระทบจากนโยบายของบริษัทแม่) ในลักษณะเบื้องต้นที่ผู้เขียนกล่าวมา แสดงให้เห็นถึง “ผลกระทบ” ต่อประเทศที่มีได้เข้าร่วมหรืออยู่นอกเหนืออาณาบริเวณ อย่างไรก็ตาม สำหรับสงครามแบบดั้งเดิมดังที่ได้ยกตัวอย่างมาก็มิได้หลุดพ้นหรือรอดไปจากปัจจัยทางเศรษฐกิจอยู่ดี ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านปฏิเสธมิได้ว่ารูปแบบการทำสงครามทางการทหารยังมีความจำเป็น แต่ทั้งนี้ ความจำเป็นดังกล่าวในโลกสมัยใหม่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจได้เข้ามาเกี่ยวข้องผนวกกับปัจจัยทางการทหารด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ รูปแบบดังกล่าวอาจมีบริบทที่แตกต่างกัน “จากทางกายภาพนำมาสู่จินตภาพ” หรือการใช้นโยบายระหว่างประเทศและการใช้อำนาจในทางเศรษฐกิจต่อประเทศคู่ค้าเบื้องต้น เพื่อต่อรองหรือการโจมตีระบบเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ในแง่การทำสงครามแบบดั้งเดิมนั้น เราอาจเห็นถึงความเสียหายทางกายภาพที่มีผลต่อการสูญเสียชีวิตของทหารในสงคราม หรือการใช้อาวุธ เช่น ปืน ในการยิงฝ่ายตรงข้าม หรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในการกวาดล้าง หรือการใช้อาวุธดังกล่าวเพื่อต่อรอง แต่การทำสงครามทางเศรษฐกิจมีบริบทแตกต่างกันออกไป รวมถึงความเสียหายที่แตกต่างกัน ถึงแม้ในระดับความรุนแรง การทำสงครามแบบดั้งเดิม จะมีความรุนแรงกว่าการทำสงครามทางเศรษฐกิจทั้งในแง่จินตภาพและกายภาพ แต่การทำสงครามทางเศรษฐกิจกลับมีเครื่องมือหรือมาตรการที่แตกต่างจากอาวุธปืนหรือมีด แต่เป็นเรื่องของการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ (นโยบายทางการเงินและนโยบายทางเศรษฐกิจ) เครื่องมือของระบบการเงินระหว่างประเทศ การใช้ข้อจำกัดทางภูมิรัฐศาสตร์การเมือง ในกรณีของบริษัทข้ามชาติมักเป็นเรื่องของการยกเลิกกิจการหรือยุติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ฯลฯ แต่สำหรับประชาคมโลกมักเป็นในกรณีของความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนทางการเงิน ต่อยูเครน (โดยมักเป็นประเด็นในด้านมนุษยธรรม)

บริบทของการทำสงครามทางเศรษฐกิจมักเป็นในแง่ของผลประโยชน์ระหว่างประเทศ หรือความขัดแย้งระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ในกรณีของสงครามยูเครนและรัสเซีย เป็นในแง่ของความขัดแย้งทั้ง “ผลประโยชน์ระหว่างประเทศ” และ “ความขัดแย้งระหว่างประเทศ” ในกรณีดังกล่าวจะเป็นกรอบในการศึกษาถึงเครื่องมือหรือมาตรการต่อการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ หรือการทำสงครามทางเศรษฐกิจของบรรดาประเทศมหาอำนาจ (ตัวแสดงที่เป็นรัฐ) รวมไปถึงผลประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรอย่างน้ำมันหรือก๊าซธรรมชาติที่มีต่อยุโรป และบริษัทข้ามชาติ มีผลประโยชน์ในประเทศรัสเซียและการแสดงจุดยืนในสงครามครั้งนี้ และปฏิกิริยาของประชาคมโลกที่มีต่อรัสเซีย (ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ) ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสนใจอย่างมาก ต่อการทำสงครามหรือความขัดแย้งในครั้งนี้ เพราะอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร ส่งผลให้ข่าวสารข้อมูลแลกเปลี่ยนอย่างรวดเร็วในระดับโลก จากกรอบแนวคิดเบื้องต้นแสดงให้เห็นถึงการทำสงครามแบบดั้งเดิมสู่การทำสงครามทางเศรษฐกิจนั้นได้ เปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมไปอย่างมหาศาล ทั้งในระดับปัจเจก (การตระหนักถึงสงคราม) และระดับโลก (ปฏิกิริยาในบริษัทข้ามชาติรวมถึงความขัดแย้งระหว่างประเทศ)

ประเด็นที่สอง แนวคิดทางเศรษฐกิจ ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับการอธิบาย ต่อสงครามในครั้งนี้ “เศรษฐกิจแบบเสรีนิยม” ภายใต้เงื่อนไขแบบเดียวกันของการพัฒนา แบบเศรษฐกิจเสรีนิยมไปในทิศทางแบบเดียวกัน คือ การเปิดเสรีทางการค้า การเคลื่อนย้าย ทุน แรงงานและเทคโนโลยี โดยให้กลไกระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลกดำเนินการอย่างอิสระ

โดยจุดประสงค์ของหลักแนวคิดดังกล่าว คือ การส่งเสริมการลงทุนทั้ง “ภาคการผลิต” และ “ภาคการเงิน” ให้มีความสะดวกต่อกลไกและการบริโภคแบบเสรีมากขึ้น และการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยเพื่อการสร้างเงื่อนไขของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือการที่รัฐไม่แทรกแซงกลไกตลาด และเพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับทุนที่จะเคลื่อนย้ายเข้ามาในรัฐ การลดกฎเกณฑ์และการสร้างวินัยทางการคลังเพื่อรับรองทุน จากภาคการผลิตและภาคการเงินอย่างเสรี ในอีกด้านก็อาจมิได้คำนึงถึงความเปราะบางทางเศรษฐกิจในภาคการเงิน (อดินันท์ พรหมพันธุ์ใจ, 2556, น. 129) จากแนวคิดเบื้องต้นของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญกับการเปิดการค้าเสรีเป็นหลัก ในขณะเดียวกัน คือการสร้างระบบประชาธิปไตยเพื่อมารองรับการดำเนินการของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและ “ระบบการเงิน” ดำเนินการไปโดยการเคลื่อนย้ายทุนปราศจากการแทรกแซงจากรัฐ และที่สำคัญรัฐมีหน้าที่ดูแลให้ระบบเศรษฐกิจเบื้องต้นดำเนินไปอย่างอิสระ ทั้งนี้ หากสะท้อนถึงการคว่ำบาตรดังกล่าว ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมได้ถูกเชื่อมโยงกับระบบการค้าโลก หรือโลกาภิวัตน์ โดยแนวคิดเบื้องต้นนี้จะสะท้อนถึงการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ หรือ “การดำเนินมาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจ” ที่ขัดกับกลไกจากระบบตลาดแบบเสรีนิยม

ประเด็นที่สาม การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจหรือการดำเนินมาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจ จากคำนิยามเบื้องต้นหมายถึง การดำเนินการทางการเมืองโดยอาศัยศักยภาพทางเศรษฐกิจเพื่อมาใช้โดยบรรลุเป้าหมายในทางการเมืองของลักษณะ “การบังคับ” หรือการลงโทษ สำหรับผู้ละเมิดกฎเกณฑ์แปรเปลี่ยนไปตามที่รัฐผู้ลงโทษพึงปรารถนา เปรียบเสมือนเครื่องมือหรือมาตรการโดยมิให้เกิดการละเมิดกฎสากลของผู้ละเมิดกฎเกณฑ์ ทั้งนี้ การคว่ำบาตรหรือมาตรการดังกล่าว สามารถเกิดขึ้นได้ในประเทศเพียงแห่งเดียว กลุ่มประเทศและภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศ (Miyagawa, 1992, p. 6) ทั้งนี้ จากคำนิยามหรือความหมายเบื้องต้น บ่งบอกถึงการคว่ำบาตรระหว่างประเทศ หากประเทศใดละเมิดความเป็นสากลหรือกฎเกณฑ์บางอย่าง เครื่องมือดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ (ผนวกกับการค้าเสรี ซึ่งการเสรี คือ กฎเกณฑ์ ที่พึงต้องปฏิบัติ)

โดยกรอบแนวคิดเบื้องต้น สามารถแบ่งการดำเนินมาตรการคว่ำบาตรหรือการลงโทษทางเศรษฐกิจในระหว่างปี ค.ศ. 1914-2006 เป็น 7 ประเภท ดังนี้ 1) การกดดันให้ประเทศหรือรัฐที่มีความขัดแย้งให้อนก้างลังทางการเมืองการทหารออกจากบริเวณที่มีข้อพิพาท 2) การลดทอนศักยภาพในทางการเมืองของประเทศหรือรัฐ 3) การขัดขวางในการพยายามพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ (อาวุธสงคราม) 4) ต้องการส่งเสริมให้ประเทศหรือรัฐเป็นประชาธิปไตยและมีการจัดการเลือกตั้ง 5)ต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน 6)ต่อต้านการผลิตและค้ายาเสพติด และ 7)ต่อต้านขบวนการก่อการร้าย (Hufbauer et al., 2007, p. 91) จาก 7 ประเภทเบื้องต้น

สะท้อนให้เราเห็นถึงความสำคัญของการใช้มาตรการของแต่ละประเภทแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ต่อการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ หากสังเกตทั้ง 7 ประเภท โดยส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องของความมั่นคงระหว่างประเทศที่จะมีผลต่อระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม เพราะอันเนื่องมาจากการทำงานของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมจะถูกขัดขวางจากปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขัดขวางการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์หรือการขัดขวางจากการละเมิดกฎเกณฑ์ของความเป็นสากล (หรือการทำสงคราม) ในทัศนะของผู้เขียน การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ มีความสำคัญอย่างมากในการต่อรองระหว่างประเทศ เพื่อแสดงถึงศักยภาพทางการทหารเพื่อสะสมความมั่นคงหรือแสดงถึงอำนาจทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ผลกระทบดังกล่าวจากการคว่ำบาตรนั้นก็เกินไปเพื่อเป้าหมายของการใช้ในแนวทางเดียวกันตามกฎสากลแบบเสรีนิยม

จากหลักการของคานียามและประเภทของการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจสูงหรือมีความมั่งคั่งต่อภาคการผลิตและภาคการเงิน มีอำนาจต่อรองอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาโดยส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ขาดไปมิได้ สำหรับข้อต่อรองระหว่างประเทศ คือ “กองกำลังทางทหาร” ซึ่งถือว่ายังมีความจำเป็นในการป้องกันหรือโจมตีในระดับประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นในการทำสงครามในศตวรรษที่ 21 กลับมีข้อจำกัดหรือมีความชอบธรรมน้อยลง ไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีที่มีความแตกต่างกัน ภูมิรัฐศาสตร์ และการค้าระหว่างประเทศ เพราะหากประเทศใดประเทศหนึ่งประกาศสงครามหรือใช้แผนปฏิบัติการทางทหาร ย่อมมีต้นทุนสูงในการใช้งบประมาณและการสูญเสียกำลังพลโดยใช้เหตุ และภายหลังสิ้นสุดความขัดแย้ง กลับมีความจำเป็นต้องการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ จากต้นทุนในการทำสงครามเบื้องต้นผนวกกับความก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยี จากสงครามบนดินทางทะเล และอากาศ สงครามทางเศรษฐกิจโดยที่บรรดาประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจใช้นโยบายในด้านต่างๆ เพื่อออกมาบีบบังคับและกดดันให้กองกำลังทางการทหารจากรัสเซียออกจากพื้นที่ของยูเครน (บรรดามหาอำนาจเหล่านี้เป็นสถาบันหรือเป็นตัวแสดงที่เป็นรัฐ) แต่ทั้งนี้ อีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ คือ การที่บรรดาบริษัทข้ามชาติ ได้ออกมาดำเนินการหรือแสดงจุดยืนในลักษณะแบบเดียวกันของ “รัฐระหว่างรัฐ” ต่างกันเพียงแค่บริษัท โดยบริษัทข้ามชาติ โดยเฉพาะบริษัทแม่ ได้ออกมามาตรการสำคัญคือ การยกเลิกกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการปิดกิจการชั่วคราว ต่อสถานะสงครามในประเทศคู่ค้า (รัสเซีย) เพื่อกดดันให้รัสเซียหยุดการใช้กองกำลังทางการทหารเข้ามาในบริเวณดังกล่าวของยูเครนและในด้านมนุษยธรรมต่อชาวยูเครน และในอีกกรณีหนึ่ง คือ ปฏิบัติการของประชาคมโลกที่มีต่อสถานะสงครามในครั้งนี้ เช่น การบริจาคเงินในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม เป็นต้น จากกรอบแนวคิด

ดังกล่าว ในการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจและความช่วยเหลือสะท้อนถึงบริบทของอำนาจระหว่างประเทศที่แปรเปลี่ยนไปตลอดในช่วงระยะเวลาของประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์บางอย่าง อันเป็นเงื่อนไขต่อการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้

จากกรอบแนวคิดทั้งสามเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นจากสงครามแบบดั้งเดิมสู่สงครามเชิงเศรษฐกิจ แนวคิดทางเศรษฐกิจ และการคว่ำบาตร สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมและพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งในระดับปัจเจก องค์กร และระดับประเทศ นอกจากนี้ ทั้งสามแนวคิดดังกล่าวจะเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจ ในกรณีของสงครามยูเครนและรัสเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นมาตรการคว่ำบาตรด้านเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ นอกจากกรอบความคิดของสงครามแบบดั้งเดิมสู่การต่อสู้ทางเศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ เป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนต่อการทำสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ย่อมมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่าง คือ ตัวแสดงที่เป็นรัฐ อันได้แก่ “มหาอำนาจ” และตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ อันได้แก่ บริษัทข้ามชาติ และประชาคมโลก

คำนิยามของตัวแสดงที่เป็นรัฐ กล่าวคือ ชาติ (State) หรือรัฐชาติ (Nation State) เป็นลักษณะขององค์ประกอบหนึ่งของตัวแสดงที่มีบทบาทต่อระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนับตั้งแต่อดีต หรือกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มสถาบันทางการเมืองที่รับผิดชอบต่อการกำหนดนโยบาย จนนำไปสู่การปฏิบัติใช้ทั้งในทาง “กฎหมาย” โดยสถาบันที่สำคัญ คือ รัฐบาล ในรูปแบบการปกครองของประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และประกอบด้วย กองทัพ กิจการของตำรวจ ระบบราชการสำหรับขับเคลื่อนความเป็นรัฐ นิติบัญญัติ และตุลาการ (Kesselman & Krieger, 2006)

ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เป็นองค์ประกอบที่มีความแตกต่างจากตัวแสดงที่เป็นรัฐอย่างมาก ถึงแม้ว่าตัวแสดงที่เป็นรัฐอาจมีอำนาจในการปกครองหรือนำมาซึ่งความชอบธรรมอย่างใดก็ตาม ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ อาจมีอำนาจหรือเงื่อนไขที่ทำให้ตัวแสดงที่เป็นรัฐดังกล่าวต้องเข้าร่วมหรือได้รับอิทธิพลไม่มากนักน้อย (ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลในการปกครองหรือการครอบงำทางเศรษฐกิจ) โดยประเภทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Valaskakis, 2000) มีดังนี้

(1) กลุ่มบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ (The Large Multinational Corporations Group) ส่งผลอิทธิพลสำหรับการจัดการปกครองระดับรัฐชาติ อาทิ การอุดหนุนในการเลือกตั้งของระบบประชาธิปไตยรวมไปถึงการเจรจาและการต่อรองระหว่างประเทศ

(2) กลุ่มผลประโยชน์ที่มีกองกำลังเป็นของตนเอง (The Militant Special Interest Groups) ได้แก่ องค์กรทางศาสนา สมาคมลับ และกลุ่มก่อดันกลุ่มอื่นๆ ในแต่ละประเทศหรือระหว่างประเทศ ยังรวมไปถึงกลุ่มนอกกฎหมาย เป็นต้น

(3) กลุ่มเอ็นจีโอ (Non-governmental Organization: NGO) ตัวอย่างที่แสดงได้ชัดเจน คือ กลุ่มภาคประชาสังคม รวมไปถึงการเคลื่อนไหวบนท้องถนนและการสื่อสารบนโลกออนไลน์ กลุ่มข้างต้นมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความชอบธรรม

(4) กลุ่มองค์การระหว่างรัฐ (Intergovernmental Organization) เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) และองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) องค์การดังกล่าวได้ถูกจัดตั้งขึ้นระหว่างประเทศที่มีอิทธิพลกับกลุ่มประเทศต่างๆ เป็นต้น

จากทั้งตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (มหาอำนาจ) และตัวแสดงที่เป็นรัฐ (บริษัทข้ามชาติ ประชาคมโลก) ล้วนมีความแตกต่างและความสอดคล้องที่มีได้เหมือนกัน แต่เป็นลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ดังที่เห็นได้ในปัจจุบันนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ตัวแสดงดังกล่าวกลับมีพลวัตและความหลากหลายเคลื่อนที่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแปรเปลี่ยนในแนวทางที่ทำให้สังคมมนุษย์ดีขึ้น หรือในขณะเดียวกันกลับนำไปสู่บริบทของสงครามทางเศรษฐกิจกลับทำให้แย่ลง ในกรณีของสงครามยูเครน-รัสเซีย กล่าวได้ว่า ด้วยผลกระทบและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้บรรดาตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐต้องปรับตัวหรือในขณะเดียวกันกลับออกมาแสดงในลักษณะของการต่อต้าน อย่างเช่นการยุติกิจการภายในประเทศที่มีความขัดแย้ง (ซึ่งก็ได้รับแรงกดดันมาจากผู้คนในสังคมของประเทศหรือมหาอำนาจ) หรือบรรดาประชาคมโลก ซึ่งกล่าวได้ว่า แสดงออกมาในลักษณะของการต่อต้านภัยคุกคามในรูปแบบใหม่อย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น (การต่อต้านของประชาคมโลกอาจมิได้ส่งผลกระทบเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม การต่อต้านต่อสงครามกลับสะท้อนให้เห็นว่าบรรดาประชาคมโลกมิได้เหมือนเดิมหรือมีความต้องการสงครามอีกต่อไป ความไม่ต้องการเหล่านี้ คือความไม่ต้องการให้สงครามมาทำลายด้านการค้าและระบบเศรษฐกิจ) เพราะอันเนื่องมาจากผลกระทบเหล่านี้ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้คนในสังคม หรือในกรณีของตัวแสดงที่เป็นรัฐ กล่าวได้ว่ามีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศหรือการขยายอำนาจเหนือดินแดนผ่านการทหารและการค้า (ทั้งในแง่ของการตั้งอาชุรไกล์ดินแดนศัตรู) ทั้งนี้ บริบทของประวัติศาสตร์และการเมืองระหว่างประเทศก็มีส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามตัวแสดงที่เป็นรัฐกลับแสดงต่อต้านออกมาในรูปลักษณะของการคว่ำบาตร

ทางเศรษฐกิจ (กลุ่มประเทศมหาอำนาจ) ผ่านนโยบายทางการเงินและทางเศรษฐกิจ เพื่อตอบโต้จากแผนปฏิบัติการทางทหารของรัสเซีย ในขณะเดียวกัน การคว่ำบาตรต่อรัสเซีย เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนจากกรอบแนวคิดที่ผู้เขียนนำมาเปรียบเทียบหรือเสนอแนะเบื้องต้น ต่อรูปแบบการคว่ำบาตรดังกล่าว ถึงแม้รูปแบบการคว่ำบาตรจะอยู่ในกรอบของเครื่องมือ ทางเศรษฐศาสตร์หรือกรอบการวิเคราะห์เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ โดยเครื่องมือ หรือการแสดงการต่อต้านกลับสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายการเงินและเศรษฐกิจ ที่จะมียผล ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตัวแสดงที่เป็นรัฐอาจได้รับกระทบจากการค้าระหว่างประเทศ หรืออัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น (ยึดโยงกับความชอบธรรมและการบริหาร) ในขณะเดียวกัน ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐกลับแสดงออกผ่านความไม่แน่นอนของการดำเนินชีวิตที่ปราศจากสงคราม เมื่อเกิดภัยคุกคามทำให้วิถีชีวิตหรือ “ความกลัว” มีความไม่แน่นอนที่ทำให้วิถีชีวิตเดิม อาจเปลี่ยนแปลงไป สิ่งเหล่านี้แสดงออกผ่านความคิดเห็นบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือกรณี ของบริษัทข้ามชาติยุติกิจการภายใน อันด้วยเหตุผลทาง “มนุษยธรรม” และความต้องการ ช่วยเหลือจากประชาคมโลกต่อบรรดาผู้ที่ได้รับประสบจากสงครามในยูเครน เช่น การบริโภค เงินหรือการใช้เทคโนโลยีทางการค้า (การจองที่พักในยูเครนแต่ไม่ได้เข้าพัก) และแรงกดดัน ต่อบริษัทแม่จากกลุ่มผู้บริโภค สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการให้ หยุดดำเนินกิจการ (เพราะเปรียบเสมือนการสนับสนุนทางอ้อมของบริษัทหากไม่ยุติกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ) ต่อขนาดของตลาดภายในประเทศที่มีความขัดแย้ง อาจทำให้กิจการของบริษัท ประสบปัญหา

4. เครื่องมือแห่งอำนาจทางเศรษฐกิจ: การคว่ำบาตรในกลุ่มประเทศมหาอำนาจจาก ตัวแสดงที่เป็นรัฐ กรณี สงครามยูเครน-รัสเซีย

เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 ประธานาธิบดี วลาดีมีร์ ปูติน (Vladimir Putin) ได้ให้การรับรอง 2 พื้นที่สำคัญในดินแดนทางตะวันออกของยูเครน โดยให้การรับรองความเป็นรัฐเอกราช ได้แก่ เมืองโดเนตสค์และเมืองลูฮันสค์ จากการรับรองสองเมืองเบื้องต้นส่งผลให้ สัญญาซื้อขายน้ำมันดิบล่วงหน้าโดยอ้างอิงจากน้ำมันดิบเบรนท์ ปรับระดับรอบสูงสุดในรอบ 7 ปี ไปอยู่ที่ราคา 98 ดอลลาร์สหรัฐ ภายหลังจากการรองรับสถานะรัฐเอกราชของดินแดน ในยูเครน อันเนื่องมาจากการที่รัสเซียเป็นประเทศส่งออกน้ำมันดิบรายใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากซาอุดีอาระเบีย และเป็นประเทศผู้ผลิตก๊าซธรรมชาติมากที่สุดในโลก (บีบีซีไทย, 2565) ด้วยเหตุนี้ ในสภาวะสงครามดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่อราคาเป็นน้ำมันดิบ เป็นอย่างมาก เพราะเมื่อเทียบกับบริบทในปัจจุบันกับการใช้น้ำมันเป็นพลังหลักในการดำเนิน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการใช้ในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป อันเนื่องด้วยระบบการค้าโลก ได้ถูกเชื่อมโยงเปรียบเสมือนใยแมงมุมมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากผลกระทบสัญญาณการซื้อขายล่วงหน้าส่งผลต่อราคาน้ำมันดิบทำให้ยุโรปได้รับผลกระทบไปด้วย เหตุความตึงเครียดระหว่างประเทศที่ส่งสัญญาณใช้แผนปฏิบัติการทางทหาร

ภายหลังจากรัสเซียเริ่มใช้แผนปฏิบัติการทางทหารในยูเครน เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 นายกรัฐมนตรีของอังกฤษ บอริส จอห์นสัน (Boris Johnson) ได้ประกาศว่าทางอังกฤษจะดำเนินการ “ความช่วยเหลือทางทหาร” ให้แก่ยูเครน และจะดำเนินการคว่ำบาตรทางรัสเซียอย่างหนัก (การบีบบังคับจากรัฐ) โดยจะดำเนินการระงับทรัพย์สินธนาคารของรัสเซียในอังกฤษ จำนวน 5 แห่ง และผลจากการใช้มาตรการระงับทรัพย์สิน ทำให้ทรัพย์สินของมหาเศรษฐีรัสเซียจำนวน 3 คน ถูกระงับ นอกเหนือจากนั้นอังกฤษมีนโยบายการแบล็คลิสต์ (Blacklist) ต่อบุคคลและนิติบุคคลที่มีชื่อเสียงอีก 27 คน กล่าวโดยรวมแล้ว จำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นจำนวน 555 บุคคล และหน่วยงานที่ได้รับผลกระทบ 52 หน่วยงานจากการที่ทางอังกฤษได้ระงับทรัพย์สินและใช้มาตรการดังกล่าว (Parkinson, 2022) ต่อมาเลขาธิการองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organisation: NATO) ชื่อว่า เย็นส์ สโตลเตินเบิร์ก (Jens Stoltenberg) ได้กล่าวประณามต่อทางรัสเซียว่า “ผมขอประณามอย่างยิ่งต่อการโจมตียูเครนโดยไม่ยั้งคิดและปราศจากการยั่วยุของรัสเซีย (อาจกล่าวได้ว่าเป็นการปราศจากต่อภัยคุกคามจากยูเครน) ซึ่งทำให้ชีวิตของพลเรือนนับไม่ถ้วนต้องอยู่ในความเสี่ยง เป็นอีกครั้งที่แม้จะมีคำเตือนซ้ำแล้วซ้ำเล่าและความพยายามอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยในการมีส่วนร่วมทางการทูตของพวกเขา แต่รัสเซียก็ได้เลือกเส้นทางของการรุกรานต่อรัฐอธิปไตยและอิสระ” (The Standard, 2565) และทางประธานาธิบดี โจ ไบเดน (Joe Biden) ได้กล่าวประณามการโจมตีแผนปฏิบัติการทางการทหารดังกล่าวว่า จากการใช้กำลังทางการทหารของรัสเซียในดินแดนของยูเครน โดยปราศจากการยั่วยุจากยูเครน ไม่ยุติธรรมสำหรับการใช้แผนปฏิบัติการทางการทหารดังกล่าว ต่อมาประธานาธิบดียูเครน โวลอดิมีร์ เซเลนสกี (Volodymyr Zelenskyy) ได้ขอให้ทางประธานาธิบดี โจ ไบเดน เรียกร้องให้บรรดาผู้นำของโลกแสดงจุดยืนออกมาอย่างชัดเจนต่อการรุกราน (จากทางรัสเซีย) ของประธานาธิบดี วลาดิมีร์ ปูติน (สूरिय ศีลาวงษ์, 2565) ในขณะเดียวกัน ทางการรัสเซียคัดค้านการประณามของสหประชาชาติในการบุกยูเครน ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 โดยทางรัสเซียเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้ใช้สิทธิ์ยับยั้งหรือวีโต้ (Veto) ต่อการประณามรัสเซียในการทำสงครามต่อยูเครน (workpointTODAY, 2565)

ในอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญที่มีอาจจะเลยได้คือ ในแง่ความมั่นคงทางการเมืองและบริบททางประวัติศาสตร์ของรัสเซีย ในด้านของ “ความมั่นคง” ในอดีตได้มีการเจรจาความมั่นคงเกิดขึ้น ณ ยุโรป โดยทางรัสเซียได้มีการส่งข้อเรียกร้องไปยังยุโรปตะวันตก คือการออกข้อเรียกร้องโดยมี 3 ข้อเรียกร้องสำคัญ ได้แก่ หนึ่ง ต้องไม่มีการเสนอการขยายของประเทศสมาชิกนาโต สอง ให้ทางสหรัฐอเมริกา ไม่นำเอาระบบอาวุธ หรือ โครงสร้างพื้นฐานทางของกลาโหมเชิงรุกนำมาติดตั้งในยุโรปตะวันตก (สมัยสงครามเย็น) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างความกังวลต่อรัสเซียเป็นอย่างมาก และ สาม ให้สหรัฐอเมริกาดำเนินการถอนโครงสร้างระบบอาวุธ ยุทธโปกรณ์ทางกลาโหม เพราะได้มีการติดตั้งของนาโตหลังปี ค.ศ. 1997 แต่ข้อเรียกร้องเหล่านี้กลับเป็นไปไม่ได้ในทางการเมือง นอกจากนี้ จากคำพูดของประธานาธิบดี วลาดิมีร์ ปูติน หลังจากการให้ลงนามรับรองเอกราช 2 ดินแดนที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ได้กล่าวว่า “ยูเครนในปัจจุบัน คือโครงสร้างยุคสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกับรัสเซียอย่างแยกไม่ออก ยูเครนเป็นมรดกดินแดนทางประวัติศาสตร์ของรัสเซีย และหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตยูเครนได้ถูกใช้โดยชาติตะวันตกเพื่อจู่โจมรัสเซีย” นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ของรัสเซีย โดยเริ่มต้นที่การก่อตั้งรัฐแห่งเคียฟ ก่อนจะถูกชาวทาทาร์ทำลายในศตวรรษที่ 13 ถึงแม้กระนั้นทางรัสเซียถือว่ากรุงเคียฟ เป็นแหล่งกำเนิดของรัฐอื่นๆ ตามมา รวมไปถึงชาติพันธุ์โดยเป็นชาวสลาฟด้วยกัน (มติชนออนไลน์, 2565) สิ่งเหล่านี้สะท้อนออกมาจากความเป็นรัฐอย่างชัดเจน เพราะความเป็นรัฐหรือความเข้าใจโดยทั่วไปคือการมีความมั่นคงทางการเมือง

โดยเบื้องหลังทางประวัติศาสตร์และความมั่นคงของรัสเซียที่ดำเนินรอยมาต่อการสะสมความขัดแย้งผ่านการหักล้างและอำนาจทางการเมืองทหาร แต่ในขณะเดียวกันสำหรับศตวรรษที่ 21 ความขัดแย้งดังกล่าวกลับทำให้เข้าสู่ “สงครามทางเศรษฐกิจ” จากการคว่ำบาตรของประเทศมหาอำนาจในเวลาต่อมา หรือการสะสมอาวุธในภายหลัง โดยผู้เขียนขอเสนอคำนิยามประโยคนี้นี้ว่า การทำสงครามผ่านอำนาจทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบทุนนิยมสมัยใหม่ การเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจในโลกผ่านระบบเศรษฐกิจเดียวกัน ถึงแม้ว่าการปกครองของประเทศจะเป็นรูปแบบใด ก็มีโอกาสหลุดจากการดำเนินการกิจกรรมทางเศรษฐกิจเช่นนี้มาตรการต่อการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจนั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการต่อรอง (เครื่องมือ) และการต่อสู้ทางการเมืองควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแสดงที่เป็นรัฐ ได้ผนวกนำปัจจัยทางเศรษฐกิจของประเทศหรือความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) มาเป็นข้อต่อรองจากนโยบายทางการเงินและทางเศรษฐกิจสำหรับการคว่ำบาตร ซึ่งบ่งบอกถึงสถานะของประเทศมหาอำนาจต่างๆ ที่มีมิติในด้านประวัติศาสตร์และความมั่นคงทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยอาจตีความได้ว่า ประเด็นของ “การขยายกองกำลังทางการเมืองทหาร”

มีอิทธิพลต่อรัฐโดยรอบ รวมไปถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกลับมีความสำคัญมากขึ้นต่อการดำรงอยู่ของรัฐ ถึงแม้การขยายกองกำลังทางการทหารมีบทบาทลดลงต่อความชอบธรรมในการบุกยึดโจมตีสำหรับยุคปัจจุบัน แต่ถึงกระนั้นความจำเป็นต่อการมีกองกำลังทางการทหารก็มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์รวมไปถึงความจำเป็นในการป้องกันประเทศสำหรับบริบทของประวัติศาสตร์และการเมืองส่งผลให้เกิดรูปแบบการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในภายหลัง (ความตึงเครียดเหล่านี้ ความเป็นรัฐหรือตัวแสดงดังกล่าวกำลังสูญเสียสถานะทางอำนาจเดิมสำหรับรัสเซีย)

สำหรับประเด็นมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจโดยกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ (สำหรับตัวแสดงที่เป็นรัฐ จากการใช้มาตรการคว่ำบาตร) ได้นำมาใช้ในการคว่ำบาตรกับทางรัสเซียต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการใช้แผนปฏิบัติการทางทหาร สำหรับกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอื่น นอกเหนือจากสหรัฐอเมริกา เช่น สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย แคนาดา และญี่ปุ่น ได้มีการดำเนินนโยบายในการออกมาตรการต่อรัสเซีย ภายหลังจากที่มีการให้การรองรับดินแดนภายใต้การยึดครองของกลุ่มกบฏที่ฝักใฝ่รัสเซีย โดยทางประธานาธิบดี โจ ไบเดน ระบุว่า จะดำเนินการ “คว่ำบาตรต่อเงินกู้ของภาครัฐให้แก่รัสเซีย และรวมถึงการคว่ำบาตรสถาบันการเงินรายใหญ่ของรัสเซียในสหรัฐอเมริกา” และประธานาธิบดี โจ ไบเดน กล่าวต่ออีกว่า “รัสเซียจะไม่สามารถหาเงิน หรือระดมทุนจากโลกตะวันตกได้อีกต่อไป” (เจมส์ แลนเดล, 2565) เห็นได้ชัดว่าในเบื้องต้นทางสหรัฐอเมริกาจะเน้นไปที่ภาคการเงินของรัฐ (นโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับ “การเงิน”) โดยเป็นส่วนสำคัญสำหรับรัสเซียต่อการลงทุนในระยะยาวและการคว่ำบาตรต่อธนาคารของรัสเซีย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับการดำเนินการลงทุนของรัสเซียและภาคส่วนอื่นๆ ของระบบเศรษฐกิจ รวมไปถึงภาคเอกชน ทั้งจากการใช้นโยบายของรัฐ ซึ่งมีอำนาจในทางกฎหมายและการออกมาตรการ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อภาคการเงินเป็นหลัก เพราะเป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญสำหรับการลงทุนทางเศรษฐกิจ

สำหรับมาตรการหนึ่งที่สำคัญและถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ได้รับนำมาจากการพิจารณา คือ การตัดรัสเซียออกจากระบบจ่ายเงินระหว่างประเทศ หรือระบบที่เรียกว่า เครื่องมือสื่อสารในโลกการเงินและหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ (The Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication: SWIFT) ซึ่งเป็นระบบที่สถาบันทางการเงินหลายพันแห่งใน 200 ประเทศใช้ โดยหากตัดรัสเซียออกจากระบบนี้จะส่งผลให้ธนาคารของรัสเซียทำธุรกิจในต่างประเทศได้ยากมากขึ้น (เจมส์ แลนเดล, 2565) โดยล่าสุด ทางสหภาพยุโรปได้ดำเนินการถอนธนาคารของรัสเซียบางแห่งออกจาก SWIFT โดยเป็นการยกระดับการคว่ำบาตรต่อรัสเซียที่ใช้ปฏิบัติการทางการทหารในยูเครน โดยเป็นบทลงโทษที่รุนแรง

ในระยะยาวและจะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของรัสเซีย และในกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ซึ่งรวมไปถึง ฝรั่งเศส อิตาลี สเปน และกรีซ ได้กล่าวว่า “พวกเขาจะดำเนินการยกเลิกการให้รัสเซียใช้เครือข่ายการชำระเงินทั่วโลกของ SWIFT” เพื่อเพิ่มแรงกดดันจากสภาวะสงครามดังกล่าว ในด้านของไซปรัสและฮังการี จะให้การสนับสนุนมาตรการดังกล่าวตามมาภายหลัง (Bryant, 2022) จากการใช้มาตรการเบื้องต้นเหล่านี้ยังมีความชัดเจนต่อระบบการเงินอย่างมาก อันเนื่องมาจากความสำคัญต่อภาคการเงินที่จะมีผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นในด้านเงินเพื่อ สิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับ “การทำสงครามทางเศรษฐกิจ” จากตัวอย่างข้างต้น ตอกย้ำว่า “นโยบายการเงิน” มีประสิทธิภาพสำหรับการออกนโยบายเพื่อหนุนเสริมต่อแรง “กดดัน” หรือการยกระดับทางนโยบาย ในอีกด้านหนึ่งสังเกตได้ว่าสถาบันความเป็นรัฐเหล่านี้ จะมีได้ใช้กองกำลังทางการทหารโดยตรง แต่ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ทางการเงินมาประยุกต์ใช้

มาตรการสำหรับการคว่ำบาตรจากนโยบายทางการเงินเหล่านี้สร้างผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของรัสเซียเป็นอย่างมาก และจะส่งผลกระทบต่อค่าเงินของรัสเซียเอง ด้วยเช่นกัน โดยทางธนาคารกลางของรัสเซียได้เพิ่มอัตราดอกเบี้ยเป็นร้อยละ 20 อัตราดอกเบี้ยก่อนหน้านี้อยู่ที่ร้อยละ 9.5 เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากค่าเงินรูเบิลต่อภาวะเงินเฟ้อที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในขณะเดียวกัน มีรายงานจากทางกระทรวงการคลังของรัสเซียโดยได้มีการเตรียมการขาย (Foreign Exchange: FX)⁴ และทางรัสเซียจะต้องขายได้มากถึงร้อยละ 80 เพื่อที่จะรักษาค่าเงินดังกล่าว หากจะนำมาเชื่อมโยงกับพาดหัวข่าวของธนาคารกลางของรัสเซียเพื่อระงับไม่ให้ค่าเงินรูเบิลไม่อ่อนค่า แสดงให้เห็นว่าทางรัสเซียนั้นได้มีความพยายามในการรักษาค่าเงินรูเบิล (Low, 2020) โดยสะท้อนถึงความมั่นคงของรัฐจากผลกระทบจากค่าเงิน อย่างไรก็ตาม ชี้ให้เห็นว่าทางรัสเซียได้มีการดำเนินมาตรการต่อความพยายามป้องกันค่าเงินจากผลกระทบการถอดธนาคารบางแห่งของรัสเซียออกจากระบบ SWIFT การคว่ำบาตรต่อธนาคารของรัสเซียในชาติตะวันตก เพื่อป้องกันมิให้ค่ารูเบิลเสียมูลค่ามากไปกว่านี้ ในขณะเดียวกัน ค่าเงินรูเบิลลดลงเหลือ 119.50 รูเบิลต่อดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งลดลงมากถึงร้อยละ 30 ธนาคารกลางของรัสเซียได้มีการออกมาตรการป้องกันในระยะต่อมา โดยจะปล่อยเงินสำรองของธนาคารท้องถิ่นจำนวน 733 พันล้านรูเบิล (เทียบเท่ากับ 8.87 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) เพื่อเสริมสภาพคล่องภายในประเทศ ในอีกด้านหนึ่งธนาคารกลางของรัสเซียจึงมีความกังวลต่อธนาคารท้องถิ่นภายในประเทศว่าจะถูกล้มละลาย ดังเห็นได้จากการที่ผู้คนในรัสเซีย ได้ทำการถอนเงินสดที่ตู้เอทีเอ็มในเมืองต่างๆ สะท้อนให้เห็น

⁴ FX คือ ตลาดซื้อขายอัตราแลกเปลี่ยน เปิด 24 ชั่วโมง

ถึงการขาดความเชื่อมั่นต่อมูลค่าเงินและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ (Turak, 2022) จากกรณีเบื้องต้นนี้แสดงให้เห็นว่ามาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบเป็นวงกว้างอย่างมากต่อรัสเซีย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับภาคธนาคาร (ภาคการเงิน) อาจตีความได้ว่าเป็นการพยายามโจมตีค่าเงินรูเบิลมิให้มีมูลค่าหรือขาดความน่าเชื่อถือทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จากการดำเนินนโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อยุติสงครามหรือภัยคุกคามทางการทหารที่จะส่งผลกระทบต่ออิทธิพลในยุโรปต่อความไม่แน่นอนของความมั่นคง แต่หากสังเกตการใช้มาตรการดังกล่าว มักเป็นในเรื่องของ “ระบบการเงิน” เป็นหลัก และผลกระทบดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อมหาเศรษฐีชาวรัสเซียและประชาชนในรัสเซีย จากความเข้าใจถึงมาตรการที่กระทำระหว่างรัฐหรือประเทศที่ส่งผลกระทบของตัวแสดงที่เป็นรัฐ และผลกระทบจากการคว่ำบาตรเหล่านี้ (ระหว่างประเทศหรือรัฐ) ส่งผลกระทบต่อตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มมหาเศรษฐีชาวรัสเซียหลายคน (ชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ) สูญเสียความมั่งคั่งถึง 80,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และจะยังส่งผลกระทบต่ออีกหลายบุคคล อันเนื่องมาจากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของพันธมิตรชาติตะวันตกและสหรัฐอเมริกา เพื่อกดดันให้กลุ่มมหาเศรษฐีสูญเสียความมั่งคั่งและต่อเนื่องยาวไปจนถึงประเด็นทางการเมืองภายในประเทศ ยกตัวอย่างเช่น เลโอนิด มิเคลสัน (Leonid Mikhelson) ซีอีโอของ Novatek บริษัทก๊าซของรัสเซีย โดยความมั่งคั่งลดลงเหลือ 10.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้มูลค่าของบริษัทลดเหลือเพียง 22 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ เกนนาดิ ทิมเชนโก (Gennady Timchenko) ผู้บริหารควบคุม Volga Group มูลค่าลดลงจาก 22 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เหลือ 11 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และรายอื่นๆ เช่น อเล็กซี มอร์ดาชอฟ (Alexei Mordashov) เจ้าของเหมืองแร่ชาวรัสเซีย ได้ถูกสหภาพยุโรปคว่ำบาตร สูญเสียความมั่งคั่งถึง 5.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และจากรายงานของ Forbes มหาเศรษฐีอย่างน้อย 12 คนได้หลุดพ้นจากรายชื่อของมหาเศรษฐีของโลก (Frank, 2022) ในขณะเดียวกันคำให้การของ ประธานาธิบดีโจ ไบเดน ได้กล่าวว่าทางสหรัฐอเมริกา และชาติพันธมิตรกำลังดำเนินการยึดเรือสำราญอพาร์ตเมนต์หรู และเครื่องบินส่วนตัวของมหาเศรษฐีชาวรัสเซีย คำกล่าวนี้สอดคล้องกับกลุ่มผู้สังเกตการณ์ อุตสาหกรรม (Superyacht Group) ระบุว่าประมาณร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 10 ของกองเรือ Superyacht ทั่วโลกเป็นของชาวรัสเซีย โดยจำนวนเรือสำราญลดลงเหลือ 10 จาก 19 ลำ ภายในปี ค.ศ. 2022 นี้ (Varley, 2020) จากกรณีเบื้องต้น การคว่ำบาตรต่อชนชั้นนำชาวรัสเซีย โดยเฉพาะกลุ่มคนรวย สะท้อนให้เห็นถึงการทำให้รัสเซียเป็นอัมพาตทางเศรษฐกิจโดยตรง อันเนื่องมาจากกลุ่มบริษัทที่โดนคว่ำบาตรนั้นสังเกตได้ว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบริษัทที่เกี่ยวข้องกับ “พลังงาน” เป็นหลัก (อย่างไรก็ตาม การคว่ำบาตรต่อรัฐ

โดยเฉพาะในประเด็นค่าเงินย่อมจะส่งผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัท) ในขณะเดียวกันการยึดทรัพย์สินของชนชั้นนำชาวรัสเซียในกรณีนี้ จะส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนรวย จนทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงและส่งผลให้เกิดการเสียผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำภายในประเทศ ในแง่หนึ่งถือว่าการยกระดับการคว่ำบาตรในระดับประเทศ (ตัวแสดงที่เป็นรัฐ) มาสู่ตัวปัจเจก (ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ) ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่มักเป็นการบีบบังคับในมาตรการคว่ำบาตรดังกล่าว

ในขณะเดียวกันผู้คนในรัสเซีย โดยเฉพาะประชาชนได้รับผลกระทบในส่วนนี้เช่นกัน จากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจส่งผลให้ค่าเงินรูเบิลไม่มีความน่าเชื่อถือและสูญเสียเสถียรภาพในระยะยาว เกิดปัญหาสภาพคล่องตามมาอย่างเห็นได้ชัด มีการคาดการณ์ว่าบริษัทของรัสเซียอาจจะต้องมีการลดชั่วโมงการทำงาน และหยุดทำการผลิตอันเนื่องมาจากผลกระทบต่อมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ อาจส่งผลให้การออมเงินของประชาชนมีมูลค่าลดลงในภายหลัง ทำให้ชาวรัสเซียหลายคนต้องตกงาน เพราะบริษัทต่างๆ ไม่มีรายได้และมูลค่าเงินลดลง ด้วยเหตุนี้จากการที่รัสเซียถูกตัดขาดจากตลาดการเงินในชาติตะวันตกอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ในช่วงต้นปี ค.ศ. 2022 เงิน 1 ดอลลาร์สหรัฐ มีมูลค่าอยู่ที่ประมาณ 75 รูเบิล ส่วนเงิน 1 ยูโร มีมูลค่าประมาณ 80 รูเบิล และหลังจากการใช้แผนปฏิบัติการทางทหารของรัสเซียส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนเงิน 1 ดอลลาร์ปรับตัวขึ้นประมาณ 113 รูเบิล และเงิน 1 ยูโร อยู่ในระดับ 127 รูเบิล (อนาสตาเซีย สโตกเนอี และไซมอน เฟรเซอร์, 2565) ถึงแม้ว่ารัสเซียจะถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจอย่างหนัก และส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ในขณะเดียวกันยูเครนได้รับผลกระทบจากการถูกโจมตีโดยแผนปฏิบัติการทางทหารจากรัสเซียด้วยเช่นกัน (รัฐที่ได้รับผลกระทบจากแผนปฏิบัติการทางทหาร)

อันเนื่องมาจากยูเครนและรัสเซียคือผู้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารรายใหญ่ของโลก ผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรต่อราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติส่งผลให้ราคาของปุ๋ยเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ความเคลื่อนไหวดังกล่าวที่เกิดขึ้นส่งผลให้ต้นทุนการเพาะปลูกของเกษตรกรสูงขึ้น ผลผลิตปริมาณลดลง หรืออาจทำให้ราคาอาหารเพิ่มสูงขึ้น ประกอบการพิจารณาของก๊าซธรรมชาติ เพราะต้องใช้ในการผลิตสารแอมโมเนีย (Ammonia: NH₃) สารนี้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิตปุ๋ยไนโตรเจน บริษัทยาราคต้องพึ่งพาก๊าซธรรมชาติปริมาณอย่างมหาศาลจากทางรัสเซียเพื่อทำการผลิตปุ๋ย (เอมมา ซิมป์สัน, 2565) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรต่างๆ ส่งผลเป็นวงกว้างมิใช่เพียงแค่อูเครนและรัสเซีย แต่กลับส่งผลกระทบต่อผู้คนทั้งโลก โดยเฉพาะในด้านอาหารซึ่งมีความสำคัญต่อการบริโภค เนื่องจากราคาน้ำมันดิบ ราคาเกษตร ราคาอาหารที่มาเพิ่มต้นทุนจากการขนส่ง การผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น และอาจตีความได้ว่าภาวะเงินเฟ้อจะตามมาด้วยในภายหลังผนวกกับผลกระทบจาก โควิด-19 ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ การตอบโต้ของทางรัสเซียก็ตามมาเช่นกัน Gascade ผู้ดำเนินการด้านท่อส่งก๊าซธรรมชาติระบุว่า ทางรัสเซียได้ยุติการส่งก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียไปยังตะวันตกผ่านเยอรมนี ตามช่องทางท่อส่งออกยามาลาจนถึงยุโรป โดยปริมาณการส่งก๊าซธรรมชาติดังกล่าว ประมาณ 17.5 ล้านกิโวลต์ต่อชั่วโมง (ณ ขณะที่ยังส่งก๊าซอยู่) โดยเป็นเวลา 10 ชั่วโมงก่อนที่จะหยุดการขนส่งดังกล่าว รัสเซียครอบคลุมความต้องการของสหภาพยุโรปทั้งหมดของก๊าซธรรมชาติประมาณร้อยละ 40 ของยุโรป โดยเส้นทางการส่งจากยามาลา-ยุโรป และคิดเป็นร้อยละ 15 ของอุปทานที่มุ่งไปทางตะวันตกของยุโรป (Natt W, 2565) ทั้งนี้ นอกจากความต้องการพลังงานพื้นฐานของยุโรปเป็นทุนเดิมทำให้เกิดการตัดขาดจากการส่งก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียยังเพิ่มต้นทุนที่สูงขึ้น โดยสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบในระยะต่อมาว่าการยุติในส่วนนี้จะส่งผลให้เกิดต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นมิใช่เพียงแค่อุปทานเท่านั้น แต่รวมไปถึงประเทศคู่ค้าอีกด้วย และสถานะเงินเฟ้อในอนาคตจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก อันเนื่องมาจากความต้องการพลังงานย่อมเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่ารัสเซีย (ตัวแสดงที่เป็นรัฐ) มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ น้ำมัน โดยทรัพยากรเหล่านี้เป็นอำนาจการต่อรอง จึงแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในกลุ่มชาติตะวันตกมักเป็นเรื่อง “นโยบายทางการเงิน” แต่สำหรับทางรัสเซีย คือ “ทรัพยากรภายในประเทศ” สำหรับการตอบโต้

ผลจากมาตรการคว่ำบาตรทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า สหภาพยุโรป ชาติพันธมิตร และสหรัฐอเมริกา ได้มีการพยายามทำให้รัสเซียออกจากระบบเศรษฐกิจของโลกหรือทำให้รัสเซีย “โดดเดี่ยว” ในอีกแง่หนึ่ง ประเทศพันธมิตรของรัสเซียอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีความเกี่ยวข้องกันมากขึ้นเพียงใด (เพราะถือได้ว่าเป็นพันธมิตร) โดยในการค้าระหว่างประเทศ รัสเซียและจีนนั้นจากตัวเลขการค้าเมื่อปี ค.ศ. 2021 เพิ่มขึ้นอย่างมาก ณ 147,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 36 จากปีก่อน และมีสัดส่วนร้อยละ 18 ของการค้าทั้งหมดในรัสเซียของปี ค.ศ. 2021 แต่เนื่องจากหน่วยงานด้านศุลกากรของจีนได้มีการออกประกาศยกเลิกข้อจำกัดทั้งหมดต่อการนำเข้าข้าวสาลีและข้าวบาร์เลย์จากรัสเซีย ณ ตอนที่รัสเซียเริ่มใช้แผนการปฏิบัติทางการทหารกับยูเครน อย่างไรก็ตาม จีนถือว่าเป็นผู้ซื้อถ่านหินรายใหญ่ของรัสเซีย โดยทั้งสองประเทศได้มีการทำข้อตกลงใหม่โดยเป็นจำนวนเงินมากกว่า 20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หลังจากการที่ทางรัสเซียใช้แผนการปฏิบัติทางการทหารในยูเครนได้เพียง 1 สัปดาห์ โดยมุมมองของ รีเบ็คกา ฮาร์ดิง (Rebecca Harding) ระบุว่า ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ทางรัสเซียได้มีอัตราการส่งออกน้ำมันและก๊าซเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 ต่อปี โดยเป็นอัตราการเติบโตที่รวดเร็ว ถึงแม้ว่าการส่งออกมาถึงจีนจะเพิ่มขึ้น แต่ก็ไม่เทียบเท่ากับตลาดของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของมูลค่าจากการส่งออกทั้งหมด

(ชาย หวัง และหวานหวาน ช่ง, 2565) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าจากตัวเลขดังกล่าว ในกรณีของการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ทางรัสเซียได้มีความพยายามมากขึ้นต่อการพึ่งพาเงิน ในขณะที่เดียวกัน จีนก็ได้ติดต่อทางการค้ากับทางรัสเซียต่อไป อาจตีความได้ว่าทางจีนเองพยายามรักษาพันธมิตรกับทางรัสเซียต่อไป ในด้านหนึ่งทางการเงินย่อมประเมินสถานการณ์ตามความเหมาะสมต่อความช่วยเหลือกับทางรัสเซียด้วยเช่นกัน หรือในอนาคตทางการเงินจะนำเข้าน้ำมันจากรัสเซียเพิ่มยิ่งขึ้น เพราะมูลค่าเงินรูเบิลที่มีมูลค่าลดลง ด้วยเหตุนี้ผลประโยชน์ด้านพลังงานอาจยังคงอยู่ต่อจีน เช่น กรณีการแบกรับต้นทุนทางพลังงานจึงมีความจำเป็นต้องนำเข้าน้ำมันมากขึ้นจากรัสเซีย

มาตรการเหล่านี้ที่นำมาใช้ในการคว่ำบาตรนั้นล้วนแล้วถูกพัฒนาขึ้นตามความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตของเทคโนโลยี โดยทางสหราชอาณาจักรได้กำหนดมาตรการคว่ำบาตรต่อชนชั้นสูงของรัสเซีย และเบลารุสด้วยเช่นกัน รวมถึงประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน และโรมัน อาคาเดียวิช อับราโมวิช (Roman Arkadievich Abramovich) ซึ่งเป็นเจ้าของค่ายฟุตบอลเชลซี รวมถึงธนาคารของรัสเซียอย่างน้อย 12 แห่ง (Reuters, 2022) นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ได้ประกาศนโยบายการเพิ่มข้อจำกัดทางด้านวิชาและผู้ที่มีอำนาจในรัสเซียเป็นจำนวน 19 คน สมาชิกในครอบครัว 47 คน และผู้ที่อยู่ใกล้ชิดของผู้มีอำนาจ (The White House, 2022) สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มประเทศมหาอำนาจมิได้ใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคเท่านั้นแต่ยังใช้สำหรับข้อจำกัดทางชนชั้นนำของรัสเซียในระบบบุคคล อาจกล่าวได้ว่าผลจากการคว่ำบาตรในครั้งนี้จะส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งภายหลังตามมา สิ่งเหล่านี้สะท้อนได้ว่าผลกระทบจากการคว่ำบาตรนั้นเป็นการต่อสู้ทางเศรษฐกิจเพื่อสั่นคลอนความมั่นคงของความเป็นรัฐจากรัสเซีย

กล่าวโดยสรุป มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ในกรณีของสงครามยูเครนและรัสเซีย ด้วยเครื่องมือแห่งอำนาจทางเศรษฐกิจที่แต่ละฝ่ายนำออกมาใช้ก็แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรับรู้จากผลกระทบของการคว่ำบาตร (จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี) ไม่ว่าจะเป็นทางรัสเซียเองที่มีมาตรการออกมาเพื่อจำกัดความเสี่ยงที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อหรือป้องกันจากมาตรการของชาติตะวันตก และการมีทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นอันดับ 2 ของโลก ทำให้เพิ่มอำนาจในการต่อรองในระยะต่อมา แต่ในขณะเดียวกัน แอนโทนี บลิงเคน (Antony Blinken) รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สหรัฐฯ และชาติพันธมิตรในยุโรปกำลังพิจารณาถึงความเป็นไปได้ที่จะระงับการนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากรัสเซีย” (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มประเทศมหาอำนาจเหล่านี้กำลังนำไปสู่พลังงานทางเลือกใหม่ ที่ไม่ต้อง

ใช้น้ำมัน และยังให้ความเห็นว่าการเพิ่มข้อจำกัดทางการเงินของรัสเซียที่ทางชาติตะวันตก (นโยบายทางการเงิน) ได้นำธนาคารบางแห่งของรัสเซียออกจากระบบเครือข่ายการเงินอย่าง SWIFT ส่งผลให้เกิดอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อประชาชนภายในรัสเซียที่ทำให้มูลค่าเงินต่ำลง นอกจากนี้ ยังเพิ่มข้อจำกัดในระดับบุคคลด้วยเช่นกัน อย่างเช่นขึ้นสูงและมหาเศรษฐีของรัสเซีย เช่น การจำกัดการเดินทางและวีซ่าในการเข้าประเทศ รวมไปถึงภาคธนาคารของรัสเซียเองที่จะดำเนินการทางธุรกิจและธุรกรรมทางการเงินที่ยากมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าตัวแสดงที่เป็นมหาอำนาจโดยเฉพาะ “รัฐ” ในสถานะสมัยใหม่ ระบบการเงินมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นดังความอยู่รอดของรัฐและความชอบธรรมในทางการเมือง มาตรการดังกล่าวเหล่านี้แตกต่างจากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ 7 ประเภทที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญคือ “การบีบบังคับ” ให้แผนปฏิบัติการทางทหารของรัสเซียออกจากยูเครนเพื่อเป็นการยุติสงครามดังกล่าว

5. การคว่ำบาตรของบรรดาบริษัทข้ามชาติจากตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ กรณี สงครามยูเครน-รัสเซีย

ภายหลังจากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจระดับโลกของตัวแสดงที่เป็นรัฐ ย่อมส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัสเซียและยูเครนที่ได้รับผลกระทบจากสถานะสงครามหรือผลกระทบที่ส่งผลต่อกิจกรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เครื่องมือทางเศรษฐกิจต่างๆ ในระดับประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถสร้างผลกระทบได้อย่างมหาศาลในขณะเดียวกันบรรดาบริษัทข้ามชาติต่างๆ ออกมาแสดงจุดยืนต่อสงครามในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจสำหรับผู้เขียน เพราะสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าบรรดาบริษัทข้ามชาติต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีผลประโยชน์ของบริษัทในระยะยาวและการลงทุนในประเทศรัสเซีย และในประเด็นภาพลักษณ์ของบริษัท เพราะถ้าหากสงครามยืดเยื้อต่อไป ผลกระทบจะมีได้อยู่แค่ทรัพยากรในการผลิตในห่วงโซ่การผลิตเพียงอย่างเดียว แต่จะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อภาคการบริโภคและภาคการเงินระหว่างประเทศในอนาคต

ในที่นี้ผู้เขียนจะทำการรวบรวมกรณีของบรรดาบริษัทต่างๆ ที่ออกมาสนับสนุนความช่วยเหลือต่อยูเครนในสถานะสงครามและปรากฏการณ์ความช่วยเหลือจากประชาคมโลก (ณ ที่นี้ผู้เขียนหมายถึง ประชากรจากประเทศต่างๆ ที่ให้ความสนใจต่อสงครามยูเครน-รัสเซีย) ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจต่อมุมมองทัศน์ของประชากรโลกโดยทั่วไป

เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 (ตามเวลาของสหรัฐฯ) อีลอน มัสก์ (Elon Musk) ได้ทวีตข้อความว่า “ตอนนี้ Starlink ได้ให้บริการใน ยูเครนแล้ว อีกหลายสถานีกำลังมา”

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า โครงการ Starlink ได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือเติมช่องว่างของอินเทอร์เน็ตในยูเครน โดยกำลังประสบพบเจออยู่ในสภาวะสงคราม เนื่องจากรายงานเบื้องต้นระบุว่าในยูเครนไม่สามารถใช้งานทางอินเทอร์เน็ตได้ (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) จากความช่วยเหลือเบื้องต้นนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่สำคัญ เนื่องจากในสภาวะสงคราม หากมองในมุมมองของผู้ใช้แผนปฏิบัติการทางทหาร เครือข่ายการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำลายมิให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในพื้นที่ (การทำลายเสาสัญญาณหรือเสาไฟฟ้า) ด้วยเหตุนี้ โครงการของอีลอน มัสก์ สามารถเข้ามาอุดหนุนจากการสื่อสารในอีกด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่าตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐเข้ามาปฏิสัมพันธ์ภายในต่อตัวแสดงที่เป็นรัฐที่ประสบปัญหาภายใน

ในขณะเดียวกันในด้านระบบการเงินยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพย์สินดิจิทัลที่บรรดาบริษัทที่ให้บริการด้าน คริปโตเคอเรนซี ได้ออกดำเนินการแสดงจุดยืนในเรื่องนี้เช่นกัน อย่างกรณีของบริษัท Binance ออกมาให้สัมภาษณ์ว่า “เราได้รวบรวมคณะทำงานด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบระดับโลกโดยเฉพาะ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการคว่ำบาตรที่มีชื่อเสียงระดับโลก และกำลังดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าเราจะดำเนินการกับผู้ที่เคยถูกเรียกเก็บภาษีจากพวกเขา ในขณะที่ลดผลกระทบต่อผู้ใช้ที่ไร้เดียงสา” Binance กล่าวในคำแถลงกับ Forkast เพราะถือว่า คริปโตเคอเรนซี มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากต่อระบบการเงินยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสงครามระหว่างยูเครนและรัสเซีย ในขณะเดียวกัน Binance ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ยูเครนโดยเป็นจำนวนเงิน 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านมนุษยธรรมต่อชาวยูเครน ในอีกด้านหนึ่งตัวแสดงที่เป็นรัฐของประเทศมหาอำนาจ ในเรื่องของ “ระบบการเงินยุคใหม่” ฝ่ายนิติบัญญัติในวอชิงตัน กำลังตรวจสอบการคว่ำบาตรทางคริปโตเคอเรนซีในรัสเซีย เพื่อที่ ทำให้ผลกระทบต่อการตลาดการเงินหรือระบบการเงินมีผลน้อยที่สุด จากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจดังกล่าว โดยเฉพาะในระบบของภาคการเงินระหว่างประเทศ (Keller, 2022) สะท้อนให้เห็นว่ารัฐได้มีความพยายามที่จะเข้ามาจัดการกับระบบการเงินนอกเหนือจากนโยบายทางการเงินของรัฐหรือบริษัทแลกเปลี่ยนคริปโตเคอเรนซีของเกาหลีใต้ Gopax โดยทางบริษัทได้ระงับบัญชีและบล็อกบัญชีของรัสเซียจากที่อยู่ IP โดยตามการรายงานเบื้องต้นจากการแลกเปลี่ยนดังกล่าวได้ ได้ปิดบัญชีประมาณ 20 บัญชีของผู้ใช้งานที่เป็นของชาวรัสเซีย ทาง Gopax ได้กล่าวว่า มาตรการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับสำนักงานควบคุมทรัพย์สินต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาและมาตรการคว่ำบาตรของสหภาพยุโรปต่อรัสเซีย (Park, 2022) เห็นได้ชัดเจน

ว่า ทางด้านบริษัทที่เกี่ยวข้องกับโลกการเงินอย่างคริปโตเคอเรนซี หรือระบบการเงินแบบใหม่ ได้มีการออกมาตรการคว่ำบาตร (ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ)

การคว่ำบาตรอย่างกรณี 2 บริษัทข้างต้นที่นำมาเป็นกรณีศึกษานี้ สะท้อนให้เห็นว่า มาตรการคว่ำบาตรดังกล่าวได้สอดคล้องกับมาตรการคว่ำบาตรทางการเงินกับสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ซึ่งถ้าหากมองในโลกการเงินสมัยใหม่นั้นถือว่า คริปโตเคอเรนซี มีความสำคัญต่อระบบการเงินในอนาคต โดยความเห็นของ โซลตัน พอซซาร์ (Zoltan Pozsar) นักยุทธศาสตร์ด้านอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นของ Credit Suisse กล่าวว่า “วิกฤตครั้งนี้ไม่เหมือนกับที่เราเคยเห็นมานับตั้งแต่ประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน (Richard Nixon) นำทองคำออกจากดอลลาร์สหรัฐในปี ค.ศ. 1971” ด้วยเหตุนี้ โซลตัน พอซซาร์มีความคาดหวังว่า Bitcoin จะได้รับประโยชน์ในภายหลัง เพราะโลกการเงินจะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไปเหมือนดังในอดีต และเนื่องจากความผันผวนของตลาดการเงินและระบบเศรษฐกิจภายหลังแผนปฏิบัติการทางทหาร อดีตเจ้าหน้าที่ธนาคารกลางสหรัฐฯ กระทรวงการคลังของสหรัฐฯ และโซลตัน พอซซาร์ ได้ลงความเห็น “สหรัฐฯ อยู่ในวิกฤตสินค้าโภคภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดระเบียบการเงินโลกใหม่ที่จะทำให้ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอ่อนค่าลงตามระบบและจะนำไปสู่อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นในทางฝั่งตะวันตก” (Alpher, 2022) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นต่อโลกการเงินที่กำลังเปลี่ยนไปหรือการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจ และเมื่อมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อ ประธานาธิบดี โจ ไบเดน ลงนามคำสั่งร่างกลยุทธ์ของรัฐบาลสหรัฐฯ สำหรับ “คริปโตเคอเรนซี” โดยให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางทำการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงด้านกฎระเบียบในเชิงนโยบายที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงความมั่นคงของชาติ รวมถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจของสินทรัพย์ดิจิทัล เพราะเนื่องจากมาตรการคว่ำบาตรต่อรัสเซียทำให้เกิดความกังวลที่ทางรัสเซียจะสามารถใช้คริปโตเคอเรนซีเพื่อแก้ปัญหาและหลีกเลี่ยงข้อจำกัดจากมาตรการคว่ำบาตรเบื้องต้นได้ (เพราะคริปโตเคอเรนซีมีได้อยู่ภายใต้การดูแลของธนาคารกลางหรือในระบบการเงินของส่วนกลาง) ในขณะเดียวกัน ฝ่ายนิติบัญญัติ และวุฒิสมาชิก เอลิซาเบธ วอร์เรน (Elizabeth Warren) ประธานคณะกรรมการธนาคารของวุฒิสภา เซอร์ร็อด บราวน์ (Sherrod Brown) ได้แสดงความกังวลดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยบุคคลหรือบริษัทในรัสเซียอาจจะใช้คริปโตเคอเรนซีเพื่อหลีกเลี่ยงจากมาตรการคว่ำบาตร (ทางการเงิน) อย่างไรก็ดี ก็มีความกังวลและเจ้าหน้าที่บางคน ได้มีการตั้งคำถามถึง “ประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาโดยคริปโตเคอเรนซี” มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่? สำหรับการแก้ไขปัญหาหรือหน่วยงาน (รัฐ) ได้พยายามเข้าไปจัดการอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่? เนื่องจากตลาดการเงินของคริปโตเคอเรนซี มีข้อจำกัด (Versprille & Epstein, 2022) จากตัวอย่างข้างต้น หากสังเกตจะพบว่าตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ และตัวแสดงที่เป็นรัฐ ได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน หรืออาจจะ

เป็นเพราะระบบการเงินมีความสำคัญสำหรับนโยบายดังที่ได้มีความพยายามต่อการเข้ามาควบคุม ในขณะที่เดียวกันกลับมีข้อจำกัดในเรื่องความเข้าใจของระบบการเงินแบบใหม่ ทั้งนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยบริษัทที่มีความรู้ความเข้าใจสำหรับการพึ่งพาอาศัยกันและกัน

จากคำสั่งเบื้องต้นของประธานาธิบดีสหรัฐฯ โจ ไบเดน ที่ได้มีคำสั่งออกมาอย่างชัดเจนและบรรดาบริษัทเอกชนที่ให้ความร่วมมือดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระหว่างภาครัฐ (ตัวแสดงที่เป็นรัฐ) และภาคเอกชน (ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ) ได้มีความร่วมมือกันในการเพิ่มขีดความสามารถต่อการคว่ำบาตรเพิ่มยิ่งขึ้นโดยสังเกตได้จากที่ได้มีการตั้งคำถามถึงประสิทธิภาพของคริปโตเคอเรนซี และการศึกษาผลกระทบของทางรัฐบาลกลางสหรัฐฯ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า “ระบบการเงินโลก” กำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต สิ่งเหล่านี้สามารถพูดถึงเชิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจได้เช่นกัน เมื่อครั้งใดที่เกิดสงคราม ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเหมือนในกรณีของสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากต่อการเร่งพัฒนาอาวุธและเทคโนโลยี โดยโลกหลังสงครามย่อมมีทั้งการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เทคโนโลยี” ที่สร้างผลกระทบในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบัน ที่ปัจจัยทางเศรษฐกิจได้เข้ามาแปรผ่าน และถือว่าเป็น “องค์ประกอบที่สำคัญ” ของรัฐต่อความอยู่รอดของประชากรและความมั่นคง มิใช่เพียงแค่ความอยู่รอดของชนชั้นนำหรือผู้นำทางการเมืองเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงประชากรภายในรัฐด้วยที่จะส่งผลต่อความชอบธรรมทางการเมือง ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ถือว่ามีความสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับระบบการเงิน หากนำไปผนวกกับนโยบายทางการเงินของรัฐบาลจะถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญสำหรับการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจก็มีอาจหลุดรอดไปจากภาคการเงินอยู่ดี

5.1 บริษัทด้านอุปโภคบริโภคกับสงครามยูเครนและรัสเซีย

ในบรรดาบริษัทอื่นๆ ที่นอกเหนือจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินดิจิทัล (ที่มีความสำคัญต่อระบบการเงิน) เช่น Uniqlo, McDonald's, Starbucks, Coke, Pepsi และ Netflix ฯลฯ ยังมีบรรดาบริษัทอื่นๆ มากที่ระงับและยุติการให้บริการในประเทศรัสเซียด้วยเช่นกัน Uniqlo ได้มีการระงับธุรกิจไนรัสเซีย หลังจากก่อนหน้านี้ได้มีการตัดสินใจก่อนหน้านี้ว่าจะไม่ยุติกิจการ เพราะเนื่องจากทนแรงกดดันจากสื่อสังคมออนไลน์ไม่ไหว ในรัสเซีย Uniqlo มีร้านค้าที่เปิดประมาณ 50 แห่ง โดย Fast Retailing ได้ระบุว่า ทางบริษัทได้มีการคาดการณ์ว่าร้านค้าทั้งหมด รวมถึงการขายออนไลน์ จะทำการปิดโดยสมบูรณ์ในระยะเวลา 10 วัน หลังจากการกล่าวกับ Nikkei Asia ผลจากคำกล่าวของ ทาดาชิ ยาโน (Tadashi Yanai) ได้ระบุว่า “เสื้อผ้าเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต” และยังคงกล่าวอีกว่า “คนรัสเซียมีสิทธิ์ที่จะมีชีวิตเช่นเดียวกับพวกเรา” คำพูดดังกล่าว ส่งผลให้เกิด “กระแสต่อต้านจากโซเชี่ยลมีเดีย” โดยมี

การเรียกร้องให้คว่ำบาตรต่อรัสเซียสำหรับแผนปฏิบัติการทางทหาร (Okutsu, 2022) โดยสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาคมโลกมีมุมมองต่อสงครามหรือความขัดแย้งในครั้งนี้และไม่เห็นด้วยกับสถานะสงครามหรือแสดงให้เห็นว่าสงครามไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป เพราะจากเดิม ทาดาชิ ยาโน มิได้มีการให้ระงับดังกล่าวจนสุดท้าย ทาดาชิ ยาโน ได้ออกมาระงับในที่สุด

ในขณะเดียวกันบรรดาบริษัทของสหรัฐอเมริกาอย่าง Coca-Cola, Pepsi, McDonald's และ Starbucks ได้ออกมาระงับหรือยุติธุรกิจในประเทศไทย โดยถือว่าบริษัทเหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องดื่มและอาหารซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิต ในอีกด้านหนึ่ง Coca-Cola, Pepsi และ McDonald's ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ เนื่องจากเปิดดำเนินการธุรกิจในรัสเซียต่อไป Coca-Cola ได้กล่าวว่า “เราจะติดตามและประเมินสถานการณ์ต่อไปเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป” ในทางของ Pepsi กล่าวว่าจะระงับการขยายแบรนด์ Pepsi-Cola, 7UP และ Mirinda ของรัสเซีย พร้อมทั้งการระงับการลงทุนและกิจกรรมโฆษณาในส่วนของการส่งเสริมการขายทั้งหมด ถึงแม้ว่าทางบริษัทจะมีได้หยุดการให้บริการทั้งหมด (หยุดดำเนินการเพียงบางส่วน) ทางบริษัทจะยังคงขายผลิตภัณฑ์ที่เป็นบางอย่าง เช่น สูตรสำหรับทารกนม และอาหารทารก เป็นต้น รามอน ลากูอาร์ตา (Ramon Laguarta) ซีอีโอของ Pepsi ได้บันทึกว่า “ในฐานะบริษัทอาหารและเครื่องดื่ม เราต้องยึดมั่นในแง่มุมด้านมนุษยธรรมของธุรกิจของเราให้มากขึ้นกว่าเดิม” โดยทาง Pepsi กำลังประเมินสถานการณ์ในประเด็นต่างๆ สำหรับธุรกิจในรัสเซียอันเนื่องมากระบวนการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัสเซียมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก โดยได้รับผลกระทบมาจากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ในส่วนของ McDonald's ได้ยุติร้านอาหาร 850 แห่งเป็นการชั่วคราว แต่ก็ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์เนื่องจากเป็นบริษัทร้านอาหารเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น ในขณะเดียวกันก็ยังเปิดสถานที่ตั้งไว้ โดยที่ตั้งของ McDonald's ในรัสเซียมีประมาณร้อยละ 84 ในส่วนที่เหลือเป็นแฟรนไชส์ (บางส่วนมิได้ยุติกิจการ) และสุดท้ายในด้านของ Starbucks ได้ทำการระงับกิจกรรมทางธุรกิจของรัสเซียทั้งหมด โดยรวมไปถึงการจัดส่งผลิตภัณฑ์ของบริษัท (Lucas, 2020) จุดที่น่าสังเกตว่าบรรดาบริษัทอย่าง Coca-Cola, Pepsi และ McDonald's นั้นได้รับการถูกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุด ส่วน Starbucks กลับไม่มีเพราะเนื่องจาก บรรดาสามบริษัทเบื้องต้น มีการลงทุนและรายได้จากทางรัสเซียในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง จากตัวเลขของ McDonald's ในรัสเซียมีประมาณร้อยละ 84 สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การแสดงจุดยืนหรือเลือกความขัดแย้งต่อสงครามมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อความอยู่รอดของบริษัทและจากกระแสทางสังคมก็เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้บรรดาบริษัทนั้นกลัวการเสียภาพลักษณ์ของบริษัท ในช่วงเวลาเดียวกันขณะที่บริษัท

ข้ามชาติที่เกี่ยวกับอาหารได้ออกมาตรการระงับกิจกรรมทางธุรกิจ บริษัทในด้านการให้บริการความบันเทิงได้ออกมาระงับด้วยเช่นกัน

5.2 บริษัทด้านความบันเทิงกับสงครามยูเครนและรัสเซีย

บริษัท Netflix และ Warner Music Group ได้ออกมาระงับและยุติการให้บริการในรัสเซีย อย่างกรณีของ Netflix ได้ออกมายุติการให้บริการในรัสเซียหลังจากการปฏิบัติทางการทหารของรัสเซียในยูเครน “ด้วยสถานการณ์ภาคสนาม เราตัดสินใจระงับการให้บริการในรัสเซีย” โดยตลาดของ Netflix ในรัสเซียมีส่วนที่ค่อนข้างน้อย โดยตัวเลขเบื้องต้นสมาชิกในรัสเซียมีไม่ถึง 1 ล้านคนเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสมาชิกทั่วโลกทั้งหมดเป็นจำนวน 222 ล้านคน (Bursztynsky, 2022) ในส่วนทางด้านของ Warner Music Group ได้ระงับการดำเนินงานทั้งหมดในรัสเซีย ได้กล่าวว่า “Warner Music Group กำลังระงับการดำเนินงานในรัสเซีย ซึ่งรวมถึงการลงทุนและพัฒนาโครงการ กิจกรรมส่งเสริมการขายและการตลาด และการผลิตผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ทั้งหมด” โดยในด้านของมนุษยธรรมนั้น ได้กล่าวไว้ว่า “เราจะยังคงปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ตกลงไว้กับผู้คน ศิลปิน และนักแต่งเพลงของเรา ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้เมื่อสถานการณ์คลี่คลาย เรายังคงมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการบรรเทาทุกข์ด้านมนุษยธรรมในภูมิภาคนี้” และทาง Sony Music ได้ระงับการดำเนินงานในประเทศรัสเซีย และ Universal Music Group ได้แก่ Universal, Sony และ Warner ทั้งสามบริษัทจะได้บริจาคเงินช่วยเหลือแก่ยูเครน (Jem Aswad, 2022) โดยสองบริษัทเหล่านี้ที่ผู้เขียนนำมาเป็นกรณีศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงมาตรการคว่ำบาตร และการระงับกิจกรรมทางธุรกิจนั้นจะต้องสอดคล้องไปที่หลักมนุษยธรรมเป็นหลัก กล่าวได้ว่า บริษัทต่างๆ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การระงับกิจกรรมทางการตลาดและทางเศรษฐกิจ โดยถือว่ากิจกรรมดังกล่าวในด้านต่างๆ เป็นกิจกรรมที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะด้านความบันเทิง อาจส่งผลกระทบต่อทางเลือกเสรีของรัสเซียด้วยตัวเลือกที่น้อยลง อาจส่งผลให้ทางรัฐมีอำนาจในการควบคุมการเสรีที่เพิ่มมากขึ้นได้ในอนาคต เว้นแต่กรณีสงครามยุติลงหรือผ่อนคลาย เป็นต้น

5.3 บริษัทด้านวิดีโอเกมกับสงครามยูเครนและรัสเซีย

ในขณะที่บรรดาบริษัทที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมต่างๆ ของโลกได้ออกมาให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการระงับกิจกรรมทางธุรกิจ อุตสาหกรรมที่น่าสนใจที่ผู้เขียนจะนำมาเป็นบทวิเคราะห์ คือ “อุตสาหกรรมวิดีโอเกม” โดยถือว่าเป็นกรณีที่น่าสนใจมาก ต่อบริษัทหรือค่ายเกมที่ออกมาให้ความช่วยเหลือและการให้ระงับการให้บริการในรัสเซีย ยกตัวอย่างเช่น ผู้พัฒนาวิดีโอเกมอย่าง This War Of Mine จะนำเงินบริจาคให้กับสภาชาตยูเครน โดยทาง 11 Bit Studios และผู้ค้าปลีกเกมออนไลน์ GOG (เว็บไซต์ขายเกม) ได้ประกาศ

ไว้ว่า ผลกำไรจากวิดีโอเกมทั้งหมดจากเกมต่อต้านสงคราม จะบริจาคให้แก่สภากาชาดยูเครน หลังจากการใช้แผนปฏิบัติการทางทหารของรัสเซีย ทาง 11 Bit Studios (ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022) ได้กล่าวว่า “ในอีกเจ็ดวันข้างหน้า ถ้าไรทั้งหมดจาก *This War Of Mine, DLC* ทั้งหมด, จากร้านค้าทั้งหมด และทุกแพลตฟอร์มจะเข้ากองทุนพิเศษ หนึ่งสัปดาห์ ต่อจากนี้ เงินจำนวนนี้จะนำไปบริจาคให้กับสภากาชาดยูเครน เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย สงครามในยูเครนโดยตรง” โดยเนื้อหาของเกม *This War Of Mine* เป็นเกมต่อต้านสงคราม ที่จะทำให้ผู้เล่นต้องเผชิญความขัดแย้งของพลเรือนที่ตกอยู่ในสถานการณ์เหล่านั้น โดยผู้เล่น จะรับบทเป็นคนที่ใช้ชีวิตรอดในสงครามและต้องเอาตัวรอดจากด้านสงครามในเกม (Brown, 2022) โดยเป็นสิ่งที่น่าสนใจต่อกรณีของค่ายเกมที่ออกมาให้การสนับสนุนต่อยูเครน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาของเกมนี้ที่ล้วนเต็มไปด้วยสงคราม สำหรับผู้เล่นเองสิ่งเหล่านี้ เป็นเรื่องที่น่าประทับใจเป็นอย่างมากเพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าในโลกของวิดีโอเกมเอง ก็มีโอกาสหลุดรอดจากสงครามไปได้ เพราะวิดีโอเกมเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบ โดยตรงในแง่ของบทพูดของตัวละคร เนื้อหาของวิดีโอเกม และการตัดสินใจที่มีผลกระทบ ต่อจิตใจของผู้เล่นโดยตรง

ผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจส่งผลให้ค่าเงินของรัสเซียเอง อ่อนค่าลง และยังส่งผลกระทบมายังในโลกของวิดีโอเกมด้วยเช่นกัน จากการคว่ำบาตร ทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบมายังวิดีโอเกมอย่าง *Escape from Tarkov* ด้วยเพราะวิดีโอเกม ดังกล่าว ใช้เงินรูเบิล ยูโร ดอลลาร์สหรัฐ และ Bitcoin เป็นสกุลเงินในเกมและใช้เป็นอัตรา แลกเปลี่ยนในโลกของความเป็นจริง โดยวิดีโอเกม *Escape from Tarkov* พัฒนาโดยสตูดิโอ Battlestate Games ซึ่งเป็นค่ายในประเทศรัสเซีย โดยผู้เล่นจะได้รับบทเป็นทหารรับจ้าง แข่งขันกับเพื่อนในเกมปล้นสะดมในเขตปลดทหาร และยังสามารถตั้งกลุ่มเล่นกับเพื่อนได้ โดยผู้เล่นสามารถแลกเปลี่ยนอาวุธภายในเกมโดยใช้เงินรูเบิล ยูโร ดอลลาร์สหรัฐ และ Bitcoin ได้ ด้วยเหตุนี้โลกแห่งความเป็นจริงก็ย่อมส่งผลกระทบต่อโลกของวิดีโอเกมได้ด้วย เช่นกัน ถ้าหากวิดีโอเกมผูกติดค่าเงินกับวิดีโอเกมย่อมทำให้มูลค่าสิ่งของภายในเกมเกิดความ ผันผวน ในขณะเดียวกันแต่ทาง Battlestate Games ก็ได้ออกแถลงการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ สงครามเหมือนบรรดาบริษัทอื่นๆ ทำให้ทาง Tarkov-Tools ซึ่งเป็นวิกิยอดนิยมที่รวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับเกมได้ทำการปิดตัวลง โดยได้อ้างเหตุการณ์ในยูเครนไว้ว่า “หลังจากเหตุการณ์ ล่าสุดในยูเครนที่ Vladimir Vladimirovich Putin โจมตีต่างประเทศ ผมไม่สามารถสนับสนุน บริษัทรัสเซียได้อีกต่อไป” และยังกล่าวอีกต่อไปว่า “ผมไม่เชื่อว่า BSG (Battlestate Games) จะยอมรับหรือสนับสนุนเรื่องนี้ในทางใดทางหนึ่ง แต่การสนับสนุนบริษัทรัสเซีย โชคไม่ดีที่ หมายถึงการสนับสนุน วลาดิมีร์ ปูติน ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง” (Gault, 2022) ในขณะเดียวกัน เกม

Garry's Mod และ Rust ได้ประกาศขึ้นราคาของเกมในรัสเซียอันเนื่องมาจากค่าเงินรูเบิลที่ร่วงอย่างหนัก แต่การขึ้นราคาเกมดังกล่าวนี้ เงินจากการซื้อเกมโดยใช้สกุลเงินรูเบิลจะนำเงินในช่วงเวลาดังกล่าวไปบริจาคสนับสนุนองค์กรการกุศลของยูเครน โดยผู้สร้าง แกรี นิวแมน (Garry Newman) ให้คำมั่นว่า จะบริจาคเงินจำนวน 500,000 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อช่วยเหลือเหยื่อชาวยูเครนที่ตกเป็นเหยื่อของแผนปฏิบัติการทางทหารของรัสเซีย โดย แกรี นิวแมน ได้อธิบายบน Twitter ไว้ว่า “เรากำลังขึ้นราคาเกมของเราในรัสเซียเพราะเงินรูเบิลร่วงหนักมากและนำไปสู่การฉวยโอกาส เราจะบริจาคเงินจากรัสเซียเพื่อการกุศลเพื่อมนุษยธรรมเพื่อช่วยเหลือชาวยูเครน” (Chalk, 2022) สะท้อนให้เราเห็นว่าในอุตสาหกรรมวิดีโอเกม ก็ย่อมมีมุมมองต่อสงครามในด้านมนุษยธรรมด้วยเช่นกัน แต่ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการคว่ำบาตรส่งผลให้ค่าเงินของรูเบิลของรัสเซียอ่อนลงไป ส่งผลกระทบต่อราคาเกมเป็นอย่างมาก และสิ่งเหล่านี้เองกำลังทำให้รัสเซียโดดเดี่ยวมากยิ่งขึ้นหรือทำให้รัสเซียต้องยุติลงในอนาคต

ค่ายเกม Riot Games ได้บริจาคเงิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเปิดการระดมทุนในเกมสำหรับยูเครนโดยเฉพาะ โดยค่ายเกม Riot Games ผู้สร้าง League of Legends, VALORANT, Legends of Runeterra, Teamfight Tactics และ League of Legends: Wild Rift ได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยจากแผนปฏิบัติการทางทหารของรัสเซีย โดยเปิดกองทุนในเกมที่เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม – 12 มีนาคม ค.ศ. 2022 โดยทางผู้พัฒนาขอให้มีการซื้อ “แบทเทิลพาส” จากรายได้ทั้งหมด (ยกเว้น League of Legends) การขายสกิน Bee (ตัวละครในเกม) ตัวใหม่จะนำไปบริจาค และองค์กรอีสปอร์ตอื่นๆ ได้เลื่อนการแข่งขันออกไปจากรัสเซีย Valve Software ผู้พัฒนา Dota 2 ได้มีการเลื่อนการแข่งขัน Dota Pro Circuit Spring Tour สำหรับยุโรปตะวันออก โดยผู้พัฒนาดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้เล่นและพนักงานทุกคน WePlay Esports ซึ่งตั้งอยู่ในยูเครน ได้ทำการตัดสัมพันธ์กับทางบริษัทในรัสเซียและเบลารุสด้วยเช่นกัน โดยการปฏิเสธดังกล่าวเป็นการยุติการแสดงการออกอากาศในภาษารัสเซียในรายการ GAMERS GALAXY: Dota 2 Invitational Series Dubai 2022 เพื่อสนับสนุนการออกอากาศของยูเครน โดยการแข่งขันเริ่มขึ้นเมื่อสัปดาห์ที่แล้วโดยไม่มีทีม Virtus.Pro จากรัสเซีย (Bernardo, 2022) ในขณะที่เกมที่เกี่ยวข้องกับเกมกีฬานั้น ทาง EA ได้ถอดทีมของรัสเซียออกจากเกม Fifa 22 โดยทางบริษัทได้ทวีตข้อความไว้ว่า “ยืนหยัดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับชาวยูเครน” และยังกล่าวอีกว่า “เพื่อให้สอดคล้องกับพันธมิตรของเราที่ Fifa สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ และ Uefa สมาคมฟุตบอลแห่งยุโรป EA Sports ได้เริ่มกระบวนการในการลบทีมชาติรัสเซียและสโมสรรัสเซียทั้งหมดออกจากผลิตภัณฑ์ EA Sports Fifa รวมถึง Fifa 22, FIFA โมบายล์ และ FIFA ออนไลน์”

(Wakefield, 2022) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เราเห็นว่าอุตสาหกรรมเกมก็ได้ออกมาแสดงจุดยืนอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้ ในทัศนะของผู้เขียนนั้นมีความเห็นว่า ยิ่งเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและผูกติดกับวิถีชีวิตของผู้คนมากเท่าไร ปัจจัยความต้องการการดำรงชีวิตอยู่ก็ยิ่งเพิ่มสูงมากขึ้นเท่านั้น สิ่งเหล่านี้เองก็อาจแยกออกได้เลยว่า อุตสาหกรรมวิดีโอเกมมีผลกระทบในเรื่องของความบันเทิงเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจทำให้เราเห็นว่า ในด้านอุตสาหกรรมเกม ในเรื่องของค่าเงินมีผลมาก เนื่องจากราคาเกมย่อมต้องสัมพันธ์กับกำไรของผู้พัฒนาเกม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าทุกอุตสาหกรรมย่อมได้รับผลกระทบไม่รอดพ้นแม้แต่อุตสาหกรรมวิดีโอเกม

กล่าวโดยสรุป รูปแบบของการใช้มาตรการการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจนั้น บรรดาบริษัทข้ามชาติหรือกลุ่มธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมในรัสเซียเป็นองค์ประกอบที่ไม่ใช่รัฐ การดำเนินการทางนโยบายจะมีความแตกต่างจากรัฐที่มีอำนาจในการออกกฎหมายหรือการดำเนินนโยบายในระหว่างประเทศ รูปแบบดังกล่าวจากกรณีตัวอย่างเบื้องต้นของรูปแบบในการใช้มาตรการคว่ำบาตรของบริษัทข้ามชาติ คือ การยุติกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือทางการตลาด ยุติการลงทุนในประเทศ การระงับกิจการภายในประเทศ และการระงับการให้บริการ อย่างไรก็ตาม หากสะท้อนจากมุมมองตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ กล่าวได้ว่า ตัวแสดงเหล่านี้มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่สูงมาก ไม่ว่าจะเป็นขนาดการลงทุนหรือกิจกรรมทางการตลาด ในอีกด้านหนึ่งของการยุติกิจการหรือการระงับของบริษัทที่เกี่ยวกับการบริโภค สะท้อนให้เห็นว่า บริษัทเหล่านี้คำนึงถึงด้านมนุษยธรรม สำหรับสินค้าที่เกี่ยวข้องกับเด็ก แม้ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐจะออกมาตรการยุติกิจการหรือการยุติการส่งเสริมการลงทุน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เราเห็นว่า “รูปแบบการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ” จากตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐจะใช้เครื่องมือจากนโยบายภายในบริษัท เป็นต้น

6. ความช่วยเหลือของประชาคมจากตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ กรณี สงครามยูเครน-รัสเซีย

อีกปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าสนใจคือ ประชาคมโลก (Global Community) ต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากต่อสถานะสงครามในครั้งนี้ โดยเหตุการณ์หนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมากคือ ผู้คนทั่วโลกต่างพากันจอง Airbnbs ในยูเครนที่เป็นการจองห้องพัก แต่ผู้จองมิได้เข้าไปพักในยูเครน เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของแคมเปญโซเชี่ยลมีเดียเพื่อระดมเงินความช่วยเหลือให้แก่ชาวยูเครน ในขณะเดียวกันทาง Airbnbs ได้ยกเว้นค่าธรรมเนียมผู้เช่าที่พัก เจ้าของที่พัก ได้กล่าวว่า กำลังเสนอที่พักชั่วคราวในยูเครนมากถึง 100,000 คนที่หลบหนีออกจากนอกประเทศ (Karimi & Kell, 2022) โดย ไบรอัน เชสกี (Brian Chesky)

ผู้ร่วมก่อตั้ง Airbnb และเป็น CEO ได้กล่าวว่ามีผู้คนที่ได้ทำการจองที่พัก เป็นจำนวนมากกว่า 61,000 คืนในยูเครน “ใน 48 ชั่วโมง มีผู้จอง 61,406 คืนในยูเครน นั่นคือ 1.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐสำหรับโฮสต์ที่ต้องการ” จากทวีตเตอร์ของ ไบรอัน เชสกี (Brian Chesky) โดยจากข้อมูลเบื้องต้นจาก Airbnb มีผู้ที่เข้าจองในที่พักเป็นชาวอเมริกันมากกว่า 34,000 คืน ชาวอังกฤษ 8,000 คืน และชาวแคนาดา 3,000 คืน โดยยอดจองนั้นมีมูลค่ามากกว่า 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Leasca, 2022) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า แม้ผลกระทบจากสภาวะสงครามในยูเครนหรือผลกระทบจากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ความเป็นอยู่ของผู้คนในยูเครนถูกถ่ายทอดออกมาจากภัยของสงคราม ย่อมทำให้ความช่วยเหลือจากประชาคมโลกตามมาเสมอ ในที่นี้ย่อมหมายถึงมุมมองต่อสงครามที่เปลี่ยนไปของประชาคมโลก โดยความช่วยเหลือนี้เป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะระบบการเงินในโลกยุคใหม่ นอกเหนือจากความช่วยเหลือของประชาคมโลก ก็ได้มีความช่วยเหลือจากวงการแฟชั่น อย่าง จีจี ฮาดิด (Gigi Hadid) และเบลล่า ฮาดิด (Bella Hadid) โดยประกาศว่าเราจะบริจาคเงินช่วยเหลือให้กับองค์กรที่ช่วยผู้ลี้ภัยและความช่วยเหลือทางการแพทย์ในความขัดแย้งจากแผนปฏิบัติการทางทหารดังกล่าว โดย จีจี ฮาดิด ระบุว่า “ฉันให้คำมั่นว่าจะบริจาครายได้ของฉันจากการแสดงช่วงฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ. 2022 เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ทรมานจากสงครามในยูเครน เช่นเดียวกับการสนับสนุนผู้ประสบภาวะเดียวกันในปาเลสไตน์ต่อไป” อันเนื่องมาจากนางแบบทั้งสองที่สนับสนุนการบริจาคแก่ยูเครน ก็มีดีไซเนอร์แฟชั่น อย่าง Balenciaga, Giorgio Armani และ Christian Siriano (Neira, 2022) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เราเห็นว่า โดยส่วนใหญ่ของความช่วยเหลือจะมุ่งไปที่ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก จากการจองที่พักใน Airbnb สะท้อนว่ากำลังทรัพย์ของผู้คนที่มียาก โดยสื่อถึงนัยที่ว่า ความช่วยเหลือดังกล่าวออกมาในลักษณะของ “การบริจาค” เป็นหลัก เพราะ “เงิน” ถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในระดับปัจเจก หรือกล่าวในระดับใหญ่ขึ้นจากผลกระทบของสงคราม “ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ” จนมาสู่กลุ่มคนทางสังคมขนาดใหญ่ ปัจจัยสำหรับการบรรเทาหรือการทำสงครามเงินทุนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนกองทัพ หรือสำหรับการบริโภคของอาหาร

7. การโต้ตอบจากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจตัวแสดงที่เป็นรัฐต่อการโต้กลับ กรณีสงครามยูเครน-รัสเซีย

ผลกระทบจากการระงับกิจกรรมทางการตลาดและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ บรรดาบริษัทข้ามชาติได้ระงับและยุติกิจการในรัสเซียย่อมส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อเศรษฐกิจ

ของรัสเซียโดยรวม (ตัวแสดงที่เป็นรัฐสำหรับประสงค์ต่อเป้าหมายจากเครื่องมือหรือมาตรการคว่ำบาตร) การคว่ำบาตรต่อระบบการเงิน ส่งผลกระทบต่อภาคการเงินส่วนใหญ่ของรัสเซีย และส่งผลกระทบต่อค่าเงินรัสเซียด้วยเช่นกัน ทางรัสเซียได้มีการตอบโต้กลับจากการหยุดดำเนินงานของบริษัทตะวันตกหรือบริษัทข้ามชาติ โดยทางรัสเซียกล่าวว่า จะยึดทรัพย์สินของบริษัทตะวันตกที่ยุติการดำเนินงานในรัสเซีย โดยทางประธานาธิบดี วลาดิมีร์ ปูติน ได้กล่าวถึงแผนสนับสนุนทางนโยบายไว้ว่า “เราจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเด็ดขาดกับบริษัทที่กำลังจะปิดการผลิต” และมีฮาอิล มีชุสติน (Mikhail Vladimirovich Mishustin) นายกรัฐมนตรีรัสเซีย ได้กล่าวว่า “หากเจ้าของต่างชาติปิดบริษัทอย่างไม่สมเหตุผล ผล ในกรณีเช่นนี้ รัฐบาลจะเสนอให้แนะนำการบริหารงานภายนอก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของเจ้าของบริษัทที่จะกำหนดชะตากรรมในอนาคตขององค์กร” (Thompson, 2022) ผลกระทบจากการคว่ำบาตรทางการเงินในส่วนนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางตะวันตกด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะประเด็นของการผิวนัดชำระหนี้ของรัสเซียที่จะตามมา ด้วยเหตุที่ว่าธนาคารรายใหญ่ของตะวันตก ไม่ว่าจะเป็น Goldman Sachs และ JPMorgan Chase จึงมีแนวโน้มที่มาร่วมกับค่าใช้จ่ายหลายหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐจากการยุติการดำเนินการภายในรัสเซีย โดยรัสเซียเป็นหนี้ 121 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อธนาคารของตะวันตก ตามรายงานของ Bank for International Settlements โดย Fitch Ratings เตือนว่า “คุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารในยุโรปตะวันตกขนาดใหญ่จะถูกกดดันจากผลกระทบจากการรุกรานยูเครนของรัสเซีย” และทางธนาคารของฝรั่งเศส Societe General ได้ระบุว่าทางธนาคารมีการลงทุนในรัสเซียมากกว่า 21 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อปลายปีที่แล้ว โดยทางธนาคารกลางยุโรปได้กล่าวถึงความเสี่ยงต่อภาคการเงินของธนาคารสำหรับการประเมินสถานการณ์ (ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบการเงิน) ระบุว่า ระบบการเงินของยุโรปมีสภาพคล่องเพียงพอและมีข้อจำกัดที่น้อย โดยทางรัสเซียมีความสำคัญในแง่ของตลาดพลังงานและราคาสินค้าโภคภัณฑ์ แต่ภาคการเงินของยุโรปนั้นกับทางรัสเซียมิได้มีความเกี่ยวข้องกันมากนัก โดยทาง หลุยส์ เดอ กินดอส (Luis de Guindos) รองประธานธนาคารกลางของยุโรป กล่าวว่า ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นเทียบไม่ได้ในช่วงเริ่มต้นของความขัดแย้ง (Riley, 2022) ผลกระทบจากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในประเทศรัสเซีย ส่งผลให้เกิดความผันผวนอย่างมากต่อความไม่แน่นอนในการดำเนินนโยบายหรือ “รัฐ” ประสบปัญหาต่อความมั่นคงในด้านการเงิน ทั้งนี้ การยึดกิจการของบริษัทข้ามชาติอาจเป็นไปเพื่อการสะสมความมั่นคงเพียงระยะสั้นของความอยู่รอดของรัฐ

โดยผลจากการตอบโต้ดังกล่าวนี้เป็นมาตรการที่นำมาเพื่อป้องกันและโต้ตอบของ “รัฐ” ต่อบริษัทข้ามชาติ โดยเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เช่น ทำการยึดทรัพย์สินของบริษัทที่ยุติ

การดำเนินงานในรัสเซีย กล่าวในอีกด้านหนึ่งคือตัวแสดงที่เป็นรัฐ-รัสเซีย ได้ใช้องค์ประกอบของความเป็นสถาบันรัฐ ผ่านการร่างกฎหมาย เพื่อความชอบธรรมในการยึดทรัพย์สินของบรรดาบริษัทข้ามชาติที่ยุติกิจการภายใน หรือกล่าวอีกนัยว่า เพื่อกระทำกับองค์ประกอบที่ไม่ใช่รัฐให้อยู่ภายใต้ขององค์ประกอบจากตัวแสดงที่เป็นรัฐ จึงเป็นข้อสังเกตที่ชัดเจนว่า ผลจากการคว่ำบาตรเหล่านี้ของการโต้ตอบเป็นไปเพื่อความอยู่รอดของรัฐเสียเอง

8. บทสรุป ข้อจำกัดการศึกษา และข้อเสนอแนะแนวทางการศึกษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจหรือมาตรการที่ใช้ระหว่างประเทศเป็นผลสะท้อนจากความขัดแย้งของภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ในขณะเดียวกันความขัดแย้งในมิติอื่นๆ เช่น มิติในด้านประวัติศาสตร์ การเมือง หรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่มีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดการสะสมความตึงเครียดระหว่างประเทศที่จะส่งผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แต่ทั้งนี้ ข้อสรุปจากการศึกษาเบื้องต้นเป็นภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจแปรเปลี่ยนไปตามพัฒนาการของสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นในสังคมมนุษย์ ผนวกกับประเทศมหาอำนาจซึ่งเป็นรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ ซึ่งนโยบายในด้านต่างๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลก ดังกรณีสงครามยูเครนและรัสเซียที่มีความขัดแย้งในมิติทางด้านความมั่นคงของประเทศและประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ มิติดังกล่าวนำมาสู่การคว่ำบาตรระหว่างประเทศเพื่อกดดันบีบบังคับ หรือในขณะเดียวกันเป็นไปเพื่อการลดศักยภาพทางอำนาจของประเทศเป้าหมาย เช่น รัสเซีย ในอีกด้านหนึ่ง ผลของการทำสงครามทางเศรษฐกิจในกรณีเบื้องต้นใช้นโยบายทางการเงินเป็นนัยสำคัญสำหรับการลดกระทบจากมาตรการดังกล่าวต่อภายในประเทศที่ดำเนินการใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจเหล่านั้น

ตัวแสดงที่เป็นรัฐ ซึ่งเป็นตัวแสดงที่มีอำนาจในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ การออกกฎหมาย/กฎระเบียบ มีอำนาจในทางการเมืองอย่างเบ็ดเสร็จต่อการดำเนินนโยบายดังกล่าว ดังเช่นในกรณีของกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ซึ่งได้ใช้มาตรการในการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ จากกรณีศึกษาเบื้องต้น มักใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจไปในทิศทางของนโยบายทางการเงินเป็นหลัก หากสังเกตจากการที่กลุ่มประเทศมหาอำนาจได้ดำเนินนโยบายระหว่างประเทศดังกล่าว อาจตีความได้ว่า “ระบบการเงิน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญต่อการขับเคลื่อนในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดภายใต้แนวคิดการแบ่งงานกันทำซึ่งทางยุโรปยังต้องพึ่งพาทรัพยากรพลังงานจากทางรัสเซียเป็นหลัก แต่ทั้งนี้รูปแบบการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศมหาอำนาจซึ่งเป็นตัวแสดงที่เป็นรัฐ

จากตะวันตก โดยข้อค้นพบจากการศึกษาเบื้องต้น คือ “การลดทอนศักยภาพทางเศรษฐกิจของรัฐเป้าหมาย” (รัสเซีย) อยู่ที่ “มูลค่าของเงิน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญหลักในการดำเนินต่อระบบเศรษฐกิจอย่างที่คุณเขียนได้กล่าวไว้ข้างต้นของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม การคว่ำบาตรในครั้งนี้มาพร้อมข้อจำกัดอย่างหนึ่ง คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่ทางรัสเซียมีอำนาจต่อรองรวมไปถึงการบีบบังคับที่ทำให้รัสเซียต้องใช้อาวุธที่มีพลังทำลายล้างสูงยิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุที่ทำให้ต้องทบทวนหรือพิจารณาผลกระทบที่ใช้มาตรการดังกล่าว ศักยภาพความเป็นรัฐของกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ใหญ่โตมโหฬารเพียงพอสอดคล้องการนำนโยบายทางการเงินมาใช้คว่ำบาตรทางรัสเซียเพื่อยุติสงครามได้

ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐหรือบริษัทข้ามชาติ ซึ่งมีความแตกต่างจากความเป็นรัฐ คือ การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ การออกกฎระเบียบต่างๆ ล้วนมีข้อจำกัดและไม่สามารถทำได้ แต่ภายใต้ข้อจำกัด ในรูปแบบของการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของรัฐ (หมายถึงรัฐที่กระทำต่อรัฐเป้าหมายของตัวแสดงที่เป็นรัฐ โดยไม่มีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องจึงเป็นข้อจำกัดของบริษัทข้ามชาติสำหรับนโยบายทางการเงิน) แต่ในที่นี้ผู้เขียนจะขอให้นิยามดังกล่าวว่า “การคว่ำบาตรของกลุ่มบริษัทข้ามชาติ” สำหรับรูปแบบของการใช้การคว่ำบาตรของบริษัทข้ามชาติ คือ การยกเลิกกิจการภายในประเทศคู่ค้า การยกเลิกกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือกิจกรรมทางการตลาด การยุติการให้บริการในด้านต่างๆ และการยกเลิกการลงทุนภายในประเทศคู่ค้า สะท้อนออกมาในรูปเครื่องมือของการใช้ “นโยบายภายในบริษัท” คือ กระบวนการภาคปฏิบัติในเชิงนโยบาย แต่การดำเนินนโยบายสำหรับการคว่ำบาตรจำเป็นอย่างยิ่งที่บริษัทเหล่านั้นต้องเป็นบริษัทขนาดใหญ่ และต้องมีศักยภาพเพียงพอโดยเฉพาะกลุ่มตลาดผู้บริโภคที่มีฐานรองรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือสภาพคล่องภายในบริษัท อย่างไรก็ตาม การคว่ำบาตรของกลุ่มบริษัทข้ามชาติอาจมีปัจจัยภายนอกอย่างน้อยสองปัจจัยเป็นแรงกดดัน คือ แรงกดดันจากกลุ่มผู้บริโภคและรัฐบาลกลาง

องค์ประกอบอย่างหนึ่ง คือ ประชาคมโลก ซึ่งก็เป็นองค์ประกอบของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งมีความแตกต่างโดยตรงทั้งการออกนโยบายระหว่างประเทศ หรือการยกเลิกกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบของบริษัทข้ามชาติจากนโยบายภายใน แต่สำหรับกรณีเบื้องต้นคือ ไม่ใช่รัฐ ซึ่งมีอำนาจและไม่ใช้บริษัทข้ามชาติสำหรับการดำเนินกิจการ แต่ทั้งนี้ ผู้เขียนมองว่าเป็นปฏิกิริยาต่อมุมมองบนความขัดแย้งของสงคราม โดยจะมีใช้รูปแบบในการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ แต่มักจะเป็นรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือ “ด้านมนุษยธรรม” ถึงจะไม่มีอำนาจในการออกกฎระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของกรณีศึกษาเบื้องต้น แต่แสดงออกมาให้เห็นว่า พลังทางสังคมมีส่วนช่วยให้การเรียกร้องดังกล่าวนำไปสู่นโยบายได้

จากข้อค้นพบทั้งสามแนวทางเบื้องต้นของกลุ่มประเทศมหาอำนาจ บริษัทข้ามชาติ และประชาคมโลก สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างจากการทำสงครามแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่แยกขาดจากกัน มักเป็นเรื่องของรัฐชาติที่เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันของความเป็นสมัยใหม่ องค์ประกอบต่างๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาของระบบเศรษฐกิจ หรือพัฒนาการของสังคมมนุษย์ตลอดช่วงระยะเวลาประวัติศาสตร์ จากข้อค้นพบเบื้องต้นทั้งสามแนวทางดังกล่าว นำมาสู่ข้อจำกัดในการศึกษา

สำหรับข้อจำกัดในการศึกษาเบื้องต้นผู้เขียนได้แบ่งออก ดังนี้

(1) เนื่องจากกรอบระยะเวลาการศึกษาในปัจจุบัน สภาวะความขัดแย้งหรือสงครามยังไม่มีที่สิ้นสุดหรือข้อสรุปที่แน่ชัด ทำให้การศึกษาในครั้งนี้มีจำกัดในหลายๆ ด้าน เช่น เวลาในการศึกษา เป็นต้น

(2) รูปแบบการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจแปรเปลี่ยนไปตลอดหรือแม้กระทั่งหักล้างกัน ในที่นี้ผู้เขียนเพียงแค่ศึกษารูปแบบของการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว มิได้ศึกษาจากการทำสงครามในครั้งนี้

เนื่องด้วยข้อจำกัดเบื้องต้นทั้งสองแนวทางทำให้การศึกษาดังกล่าวมีปัญหาในด้าน “เวลา” แต่ทั้งนี้ จากการทำการศึกษา ทำให้มีข้อค้นพบในสภาวะสมัยใหม่ของสังคมยุคปัจจุบัน หรือระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 21) ต่อแนวทางการศึกษาเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีข้อจำกัดในการศึกษา แต่สิ่งหนึ่งที่เรารับรู้ถึงความเป็นประจักษ์ได้ คือ การพัฒนาไม่ว่าจะในด้านใด การพัฒนาเหล่านั้นทำให้องค์ประกอบต่างๆ จากการพัฒนาเพิ่มขึ้นมาเป็นองค์ประกอบเพิ่มเติมจากสิ่งที่เราดำรงอยู่ จึงนำไปสู่แนวทางของการศึกษาเพิ่มเติม

แนวทางการศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

(1) การศึกษาในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อการใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

(2) การศึกษาในประเด็นปัญหาสถานะเงินเฟ้อระหว่างประเทศ ย่อมส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายตลอดเวลา

(3) การศึกษาในประเด็นความมั่นคงของรัฐและความมั่นคงของบริษัทข้ามชาติ ในกรณีที่เกิดสงครามเบื้องต้น

(4) ผลกระทบจากการใช้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ต่อความอยู่รอดต่อประเทศที่ถูกคว่ำบาตร

จากแนวทางการศึกษาเพิ่มเติมทั้งสี่แนวทาง จะเป็นส่วนเสริมและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการศึกษาในกรณีของสงครามยูเครนและรัสเซียต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- Natt W. (6 มีนาคม 2565). รัสเซีย หยุตจ่ายก๊าซธรรมชาติให้ยุโรป. Spring. <https://www.springnews.co.th/news/821539>
- The Standard. (24 กุมภาพันธ์ 2565). เลขาธิการ NATO ประณาม “การโจมตีโดยไม่ยั้งคิด และปราศจากการยั่วยุ” ของรัสเซียต่อยูเครน ย้ำ NATO จะทำทุกวิถีทางเพื่อปกป้องพันธมิตร. <https://thestandard.co/russia-ukraine-crisis-24022022-5/>
- workpointTODAY. (26 กุมภาพันธ์ 2565). รัสเซียค้านประณามรัสเซีย ในเวทีคณะมนตรีความมั่นคงยูเอ็น. The Standard. <https://workpointtoday.com/ukraine-russia-unsc/>
- กรุงเทพธุรกิจ. (27 กุมภาพันธ์ 2565). เปิดแสนยานุภาพ "ดาวเทียมวงโคจรต่ำ"!! ขยายสัญญาณอินเทอร์เน็ตใน "ยูเครน". กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/tech/990690>
- กรุงเทพธุรกิจ. (7 มีนาคม 2565). 'สหรัฐ-พันธมิตรยุโรป' จ่อแบนนำเข้าน้ำมันจากรัสเซีย. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/world/992083>
- กวีรัศมี นนทจักรีพัส, และวิศรุฒ เอี่ยมประกอบกิจ. (2563). มุมมองการสงครามสมัยใหม่ “HYBRIDWARFARE”. วารสารมุมมองความมั่นคง, (5), 43-45.
- ข่าย หวัง, และหว่านหยวน ช่ง. (8 มีนาคม 2565). รัสเซีย ยูเครน: รัสเซียค้าขายกับจีนมากแค่ไหน จะทดแทนการค้ากับชาติตะวันตกได้ไหม. บีบีซีไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-60658905>
- เจมส์ แลนเดล. (23 กุมภาพันธ์ 2565). รัสเซีย ยูเครน: โลกตะวันตกมีมาตรการคว่ำบาตรอะไรที่จะใช้ยังยั้งสงครามได้บ้าง. บีบีซีไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-60476291>
- บีบีซีไทย. (22 กุมภาพันธ์ 2565). รัสเซีย ยูเครน: ปูตินให้การรับรอง 2 พื้นที่กบฏแยกดินแดนเป็นรัฐเอกราช. บีบีซีไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-60473133>
- มติชนออนไลน์. (22 กุมภาพันธ์ 2565). ถอดความคิด ‘รัสเซีย’ บนวิกฤตยูเครน กับโอกาส และความเป็นชาติมหาอำนาจในยุโรป. Matichon Online. https://www.matichon.co.th/foreign/news_3197291
- สุรีย์ ศีลางษ์. (24 กุมภาพันธ์ 2565). "ผู้นำโลก" ประณาม "รัสเซีย" เปิดศึกโจมตียูเครน. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/world/990170>

- อดิฉันท์ พรหมพันธุ์ใจ. (2556). ทุนนิยมแบบเสรีนิยมใหม่กับเศรษฐกิจและสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 45(2), 124-156.
- อนาสตาเซีย สโตกเนอี, และไซมอน เฟรเซอร์. (1 มีนาคม 2565). รัสเซีย ยุเครน: มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของชาติตะวันตกกำลังส่งผลกระทบต่อคนรัสเซีย. บีบีซีไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-60569268>
- เอมมา ซิมป์สัน. (8 มีนาคม 2565). รัสเซีย ยุเครน: บริษัทปุ๋ยรายใหญ่สี่สงครามในยูเครนทำให้โลกเสี่ยงขาดแคลนอาหารมากขึ้น. บีบีซีไทย. <https://www.bbc.com/thai/international-60645613>

ภาษาอังกฤษ

- Alpher, S. (2022, March 9). *Credit Suisse Strategist Says We're Witnessing Birth of a New World Monetary Order*. CoinDesk. <https://www.coindesk.com/policy/2022/03/08/credit-suisse-strategist-says-were-witnessing-birth-of-a-new-world-monetary-order/>
- Aswad, J. (2022, March 10). *Warner Music Group Pulls Out of Russia*. Variety. <https://variety.com/2022/music/news/warner-music-group-russia-1235200839/>
- Bernardo, A. (2022, March 9). *Riot Games Donates US\$1m, Launches in-Game Fundraisers for Ukraine*. Yahoo!news. <https://ph.news.yahoo.com/riot-games-donates-in-game-fundraisers-ukraine-022346418.html>
- Brown, A. (2022, February 25). *'This War of Mine' Developer will Donate Proceeds to Ukrainian Red Cross*. NME. <https://www.nme.com/news/gaming-news/this-war-of-mine-developer-donates-520k-to-ukrainian-red-cross-3175156>
- Bryant, M. (2022, February 26). *Swift: EU Leaders Line up to Back Banning Russia from Banking Network*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/26/swift-eu-leaders-line-up-to-back-banning-russia-from-banking-network>
- Bursztynsky, J. (2022, March 6). *Netflix Suspends Service in Russia*. CNBC. <https://www.cnbc.com/2022/03/06/netflix-suspends-service-in-russia.html>

- Chalk, A. (2022, March 6). *Garry's Mod and Rust Prices Are Going up in Russia to Help Support Ukrainian Charities*. PCGAMER. <https://www.pcgamer.com/garrys-mod-and-rust-are-getting-more-expensive-in-russia-to-support-ukrainian-charities/>
- Frank, R. (2022, March 3). *Russian Billionaires Lose \$80 Billion in Wealth*. CNBC. <https://www.cnbc.com/2022/03/03/russian-billionaires-lose-over-80-billion-in-wealth.html>
- Gault, M. (2022, March 8). 'Escape from Tarkov' Players Feel the Squeeze of the Ruble's Collapse. VICE. <https://www.vice.com/en/article/dypk4m/escape-from-tarkov-players-feel-the-squeeze-of-the-rubles-collapse>
- Hufbauer, G. C., Schott, J. J., Elliott, K. A., & Oegg, B. (2007). *Economic Sanctions Reconsidered*. Institution for International Economic.
- Karimi, F., & Kell, S. (2022, March 5). *People Around the World Are Booking Airbnbs in Ukraine*. They don't Plan to Check in. CNN. <https://edition.cnn.com/travel/article/ukraine-airbnb-donations-cec/index.html>
- Keller, L. (2022, February 28). *Binance May Join Sanctions Imposed on Russian Targets*. Forkast. <https://forkast.news/headlines/binance-sanctions-russia-ukraine/>
- Kesselman, M., & Krieger, J. (2006). *Readings in Comparative Politics: Political Challenges and Changing Agendas*. Houghton Mifflin.
- Leasca, S. (2022, March 5). *Thousands of People Are Booking Airbnbs in Ukraine as an Instant Way to Send Direct Aid*. Travelandleisure. <https://www.travelandleisure.com/trip-ideas/donate-to-ukraine-via-airbnb>
- Low, J. (2022, February 28). *Russian Central Bank Raises Key Rate to 20% to Fend off Risks of Ruble Depreciation*. forexlive. <https://www.forexlive.com/centralbank/russian-central-bank-raises-key-rate-to-20-to-fend-off-risks-of-ruble-depreciation-20220228/>
- Lucas, A. (2022, March 8). *Iconic U.S. Brands Coca-Cola, Pepsi, McDonald's and Starbucks Suspend Business in Russia*. CNBC. <https://www.cnbc.com/2022/03/08/coca-cola-follows-mcdonalds-starbucks-in-suspending-business-in-russia.html>

- Miyagawa, M. (1992). *Do Economic Sanctions Work?*. St.Martin's.
- Neira, D. (2022, March 11). *Gigi Hadid and Bella Hadid are Putting Their 2022 Fashion Show Earnings to Great Use, Donating and Providing Aid to Ukraine and Palestine*. HOLA. <https://www.hola.com/us/celebrities/20220311310542/gigi-bella-hadid-donate-ukraine-palestine/>
- O'Brien, R., & Williams, M. (2010). *Global Political Economy* (3rd ed.). Palgrave Macmillan.
- Okutsu, A. (2022, March 10). *Uniqlo Suspends Russia Business, Reversing Earlier Decision*. Nikkei Asia. <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Uniqlo-suspends-Russia-business-reversing-earlier-decision>
- Park, D. (2022, March 3). *S.Korean Crypto Exchange Freezes Around 20 Russian Accounts*. Finance. <https://forkast.news/headlines/crypto-gopax-freeze-russian-accounts/>
- Parkinson, J. (2022, February 23). *Ukraine Conflict: Boris Johnson Defends UK Sanctions Against Russia*. BBC. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-60494130>
- Reuters. (2022, March 10). *Factbox: Who is Subject to British Sanctions Over Russian Invasion of Ukraine?*. Reuters. <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/who-is-subject-british-sanctions-over-russian-invasion-ukraine-2022-03-02/>
- Riley, C. (2022, March 11). *Russia Owes Western Banks \$120 Billion. They won't Get it Back*. CNN. <https://edition.cnn.com/2022/03/10/investing/banks-russia-exposure/index.html>
- Taillard, M. (2018). *Economics and Modern Warfare: The Invisible Fist of the Market*. Palgrave Macmillan.
- The White House. (2022, March 3). *FACT SHEET: The United States Continues to Target Russian Oligarchs Enabling Putin's War of Choice*. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/03/03/fact-sheet-the-united-states-continues-to-target-russian-oligarchs-enabling-putins-war-of-choice/>

- Thompson, M. (2022, March 10). *Russia Says It Could Seize Assets Western Companies Leave Behind*. CNN. <https://edition.cnn.com/2022/03/10/business/russia-nationalization-western-companies/index.html>
- Turak, N. (2022, February 28). *Russia Central Bank More Than Doubles Key Interest Rate to 20% to Boost Sinking Ruble*. CNBC. <https://www.cnbc.com/2022/02/28/russia-central-bank-hikes-interest-rates-to-20percent-from-9point5percent-to-bolster-ruble.html>
- Valaskakis, K. (2000). *Westphalia II: The Real Millennium Challenge*. Paricenter. <https://paricenter.com/library/economics-ethics-and-globalization/westphalia-ii-the-real-millennium-challenge/>
- Varley, K. (2022, March 2). *Russian Oligarchs' Yachts Head for Maldives as Sanctions Levied*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-02/russian-oligarchs-yachts-head-for-maldives-as-sanctions-levied>
- Versprille, A., & Epstein, J. (2022, March 7). *Biden to Sign Crypto Order as Industry Faces Pressure*. Aljazeera. <https://www.aljazeera.com/economy/2022/3/7/biden-to-sign-crypto-order-as-industry-faces-pressure>
- Wakefield, J. (2022, March 3). *Ukraine Crisis: EA Removes Russian Teams from Fifa 22 Game*. BBC. <https://www.bbc.com/news/technology-60592658>

แนวทางการจัดทำต้นฉบับบทความ

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มีกำหนดออกปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม มีระบบการพิจารณาการณ์กรองบทความตามขั้นตอนการพิจารณาการณ์คัดเลือกบทความตามที่ระบุไว้ในเอกสารนี้

1. ประเภทของบทความ และขอบเขตเนื้อหาขอบทความที่รับตีพิมพ์

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์ การเมือง

- 1) บทความวิจัย
- 2) บทความวิชาการ
- 3) บทความปริทัศน์ (Reviewed articles)
- 4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

2. คุณลักษณะของบทความที่รับตีพิมพ์

- 1) บทความที่มีความยาวประมาณ 15-20 หน้า กระดาษ A4 ไม่รวมรูปภาพและตาราง และสำหรับบทความประเภท บทความปริทัศน์ หรือบทวิจารณ์หนังสือ ควรมีความยาวประมาณ 5-10 หน้า กระดาษ A4 (โดยมีระยะขอบของกระดาษ (Margins) ดังนี้ ขอบบนและขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบล่างและขอบขวา 1 นิ้ว และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 (single space))
- 2) จะต้องเป็นบทความที่เขียนขึ้นมาใหม่ (Original article) ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน (Redundant publication) หากเป็นบทความที่เคยนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ หรืองานสัมมนาวิชาการที่เคยหนึ่งมาก่อน หรือเป็นบทความที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หรือการแปลงานจากภาษาอื่น จะต้องมีการอ้างอิงโดยระบุไว้ในเชิงอรรถ และบทความนั้นจะต้องมีการปรับแก้ให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ
- 3) ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาการณ์ตีพิมพ์มากกว่าหนึ่งวารสารในเวลาเดียวกัน (Simultaneous submission)
- 4) จะต้องไม่เป็นบทความที่ละเมิด หรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) รวมถึงการคัดลอกผลงานตนเองโดยมิชอบ (self-plagiarism)

- 5) จะต้องเป็นบทความที่มีการจัดรูปแบบ และจัดเตรียมข้อมูลครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดในเอกสารฉบับนี้

3. การส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาลงตีพิมพ์

ขอให้ผู้เขียนนำส่งเอกสาร / ข้อมูล ดังรายการด้านล่าง

- 1) แบบฟอร์มนำส่งบทความ ซึ่งผู้เขียนรับรองว่าบทความที่นำส่งมานั้นเป็นผลงานของผู้เขียนเอง ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างเสนอให้วารสารอื่นพิจารณา จำนวน 1 ฉบับ (ดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>)

- 2) ไฟล์ดิจิทัลของ

(1) บทความต้นฉบับที่มีการจัดรูปแบบตามรายละเอียดที่วารสารกำหนด นามสกุล .pdf

(2) บทความต้นฉบับที่มีการจัดรูปแบบตามรายละเอียดที่วารสารกำหนด นามสกุล .doc หรือ .docx และ

(3) รูปภาพ ที่ใช้ประกอบในบทความ นามสกุล .jpg, .jpeg หรือ RAW หรือ TIFF ความละเอียด 300 Pixel / High Resolution ขนาดไฟล์ไม่ต่ำกว่า 500KB

มายังกองบรรณาธิการโดยผ่านทางระบบ TCI-ThaiJO วารสารบัณฑิตศึกษาด้านรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ เว็บไซต์ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์: 0-5394-2995

โทรสาร: 0-5394-2988

อีเมล: gradreview.pspaj@gmail.com

เว็บไซต์: <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

4. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 รูปแบบของตัวอักษร

ขอให้ผู้เขียนใช้ตัวอักษรที่มีขนาด ชนิด และการจัดรูปแบบ ดังนี้

รายการ	บทความภาษาไทย (TH Sarabun PSK)			บทความภาษาอังกฤษ (Times New Roman)		
	ขนาด	ชนิด	การจัดเรียง	Size	Type	Alignment
ชื่อเรื่อง / Title	20	หนา	ตรงกลาง	16	Bold	Center
ชื่อผู้เขียน / Author (s)	16	หนา	ชิดขวา	12	Bold	Right Alignment
สังกัดผู้แต่ง / Affiliation (s) (แสดงในรูปแบบ footnote)	14	ธรรมดา	ชิดซ้าย	11	Regular	Justify
หัวข้อบทคัดย่อ / Abstract Title	16	หนา	ตรงกลาง	12	Bold	Center
เนื้อหาบทคัดย่อ / Abstract	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify
คำสำคัญ / Keywords	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวข้อเรื่อง / Heading	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวข้อย่อย / Sub headings	16	หนา+ เอน	ชิดซ้าย	12	Bold+Italic	Left Alignment
เนื้อหา / Content	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify
ชื่อตารางและชื่อรูปภาพ / Table or Figure title	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวตาราง / Heading row	14	หนา	กลาง	11	Bold	Left Alignment
ข้อความในตาราง หรือภาพ / text in the table or figure	14	ธรรมดา	ชิดซ้ายหรือขวา	11	Regular	Left or Right Alignment
เชิงอรรถ / footnote	14	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	11	Regular	Justify
หัวข้อเอกสารอ้างอิง / References Title	16	หนา	กลาง	12	Bold	Left Alignment
เอกสารอ้างอิง / References	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify

4.2 องค์ประกอบของบทความ

รายการ	คำอธิบาย
ชื่อเรื่อง / Title	ระบุชื่อเรื่องทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องไม่ควรยาวเกินไป และครอบคลุมสาระของบทความ และมีความสอดคล้องกันระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หมายเหตุ: หากผู้เขียนประสงค์ระบุชื่อแหล่งทุนได้ให้การสนับสนุนการทำวิจัย สามารถระบุได้โดยการเพิ่มเชิงอรรถไว้ท้ายชื่อเรื่อง
ชื่อผู้เขียน / Author (s)	<ul style="list-style-type: none"> ระบุชื่อผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรระบุตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่งทางทหาร คำนำหน้าชื่อ รวมทั้งสถานภาพ (เช่น นักศึกษาปริญญาเอก, อาจารย์ที่ปรึกษา) ทั้งที่ด้านหน้า และท้ายชื่อผู้แต่ง
สังกัดผู้แต่ง / Affiliation (s)	<ul style="list-style-type: none"> ระบุข้อมูลสถานะ หรือตำแหน่งทางวิชาการ และชื่อหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัด <u>ในเชิงอรรถ</u> โดยเรียงจากหน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลัก แล้วจึงระบุ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมล (ขอให้ระบุอีเมลอย่างน้อยสำหรับผู้แต่งหลัก (Corresponding author)) หากหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัดเป็นภาษาไทย ให้ระบุรายละเอียดหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัดเป็นภาษาอังกฤษ ในบรรทัดถัดจากชื่อหน่วยงานที่สังกัดภาษาไทย
บทคัดย่อ / Abstract	<ul style="list-style-type: none"> บทคัดย่อภาษาไทย ควรมีเพียง 1 ย่อหน้า ความยาวไม่เกิน 300 คำ บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ควรมีเพียง 1 ย่อหน้า ความยาวไม่เกิน 300 คำ และมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อภาษาไทย โดยเนื้อหาในบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย <ol style="list-style-type: none"> (1) ความสำคัญของการศึกษา (main argument or thesis statement) (2) วัตถุประสงค์ (research purpose) (3) ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีการศึกษา (research methodology) หรือกรอบแนวคิด (conceptual framework) (4) ผลการวิจัยหรือผลการศึกษา (research finding) หรือข้อค้นพบที่สำคัญ (main finding) หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (5) สรุปและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา (conclusion and contribution)
คำสำคัญ / Keywords	ระบุคำสำคัญจำนวนไม่เกิน 5 คำ โดยคำสำคัญแต่ละคำ ให้แสดงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งมีความหมายตรงกัน
เนื้อหา / Content	<ul style="list-style-type: none"> ควรประกอบด้วยส่วนของความนำ เนื้อหา และบทสรุป การใช้คำศัพท์เฉพาะทางวิชาการ <ol style="list-style-type: none"> (1) กรณีคำภาษาอังกฤษที่มีการใช้ทับศัพท์ภาษาไทยอย่างแพร่หลาย ให้เขียนเป็นภาษาไทยตามที่มีการบัญญัติศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยไม่ต้องแสดงคำศัพท์ภาษาอังกฤษประกอบ อาทิ อินเทอร์เน็ต อิเล็กทรอนิกส์ (2) กรณีคำภาษาอังกฤษที่ยังไม่มีการใช้แพร่หลาย ให้เขียนคำแปลภาษาไทย หรือคำทับศัพท์ โดยแสดงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และอักษรย่อ (ถ้ามี) ประกอบในวงเล็บ ทั้งนี้ การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวงเล็บ ให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด

รายการ	คำอธิบาย
	<p>ยกเว้นคำที่มีอักษรย่อหรือคำเฉพาะ ซึ่งจะขึ้นต้นคำด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และควรเขียนคำภาษาอังกฤษกำกับครั้งแรกเพียงครั้งเดียวครั้งต่อไปไม่จำเป็นต้องเขียนภาษาอังกฤษกำกับอีก เช่น องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN)</p> <p>(3) กรณีที่คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีการใช้อักษรย่อ ให้ระบุคำเต็มและอักษรย่อในครั้งแรกที่มีการกล่าวถึง และครั้งต่อไปให้ใช้อักษรย่อเพียงอย่างเดียว อาทิ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ครั้งต่อไปใช้ อปท., องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ครั้งต่อไปใช้ UN</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ การแสดงตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ <ol style="list-style-type: none"> (1) ให้แสดงชื่อตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ <u>ด้านบน</u>ตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ และใส่หมายเลขกำกับตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ โดยเรียงตามลำดับการนำเสนอในเนื้อเรื่อง (2) หากเป็นตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพที่อ้างอิงมาจากแหล่งข้อมูลอื่นให้อ้างอิงที่มาโดยแสดงที่มาไว้ใต้ตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ (ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี) และดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ (3) หากมีหมายเหตุประกอบตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ ให้ใส่หมายเหตุไว้บรรทัดใต้ที่มา ■ เชิงอรรถ (footnote) ในเนื้อหา ใช้สำหรับการอธิบายขยายความจากในเนื้อหาเท่านั้น ไม่ใช้สำหรับการอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่อง (การอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่องใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation))
การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหา / In-text citation	ใช้รูปแบบการอ้างอิงถึงในเนื้อหา (In-text citation) แบบนามปี (Name-and-year system) ในระบบ American Psychological Association 7 th edition (APA7) (ดูรายละเอียดในหัวข้อ การอ้างอิงถึงในเนื้อหาและการลงรายการเอกสารอ้างอิง)
เอกสารอ้างอิง / References	<ul style="list-style-type: none"> ■ ให้แสดงรายการเอกสารอ้างอิงตอนท้ายของบทความ โดยใช้รูปแบบเอกสารอ้างอิงในระบบ APA โดยผู้เขียนต้องตรวจสอบข้อมูลการอ้างอิงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งรายการเอกสารอ้างอิงจะต้องครอบคลุมรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหา ■ ให้แสดงรายการเอกสารอ้างอิงโดยเรียงลำดับตามตัวอักษร และให้เรียงรายการเอกสารอ้างอิงที่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาไทยก่อน แล้วจึงตามด้วยรายการเอกสารอ้างอิงที่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ■ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่นำมาจากเว็บไซต์ภายนอกที่ถูกอ้างอิงในบทความในวารสาร ความถูกต้องของ URL ที่ถูกอ้างนั้นสามารถสืบค้นได้เมื่อวันที่ผู้เขียนเขียนบทความ

4.3 การอ้างอิงในเนื้อหา และการลงรายการบรรณานุกรม

4.3.1 การอ้างอิงในเนื้อหาแบบนามปี ในระบบ APA 7th

- (1) การอ้างอิงในเนื้อหาแบบนามปี ในระบบ APA สามารถทำได้ ดังนี้
  - อ้างอิงโดยชื่อผู้แต่งอยู่ในเนื้อความ เช่น เก่ง เขียนดี (2559, น. 1) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ..., Smith (2016) defines public policy as...,
  - อ้างอิงโดยลงรายการชื่อผู้แต่ง, ปี, เลขหน้าในเครื่องหมายวงเล็บ เช่น (เก่ง เขียนดี, 2559, น. 1), (Smith, 2016, p. 1)
- (2) กรณีผู้แต่ง 1 คน ผู้แต่งที่เป็นชาวไทยให้ใส่ทั้งชื่อ และนามสกุล หากผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ใส่เฉพาะนามสกุล อาทิ (เก่ง เขียนดี, 2559, น. 1), (Smith, 2016, p. 1)
- (3) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่งทั้งสองคนทุกครั้งที่อ้าง โดยผู้แต่งชาวไทยให้คั่นระหว่างชื่อด้วยคำว่า “และ” เช่น (เก่ง เขียนดี และชยัน อดทน, 2559) และผู้แต่งชาวต่างประเทศให้คั่นระหว่างชื่อด้วย “and” เช่น Smith and Adam (2016) แต่ถ้าชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ ใส่เครื่องหมาย “&” แทนคำว่า “and” เช่น (Smith & Adam, 2016)
- (4) กรณีผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป ให้ลงเฉพาะชื่อคนแรก และตามด้วยคำว่า “และคณะ” สำหรับผู้แต่งภาษาไทย และ “et al.” สำหรับผู้แต่งชาวต่างชาติ เช่น (เก่ง เขียนดี และคณะ, 2559, น. 3) หรือ (Smith et al., 2016, p. 102)
- (5) สิ่งพิมพ์คนละรายการ พิมพ์คนละปี แต่มีผู้แต่งคนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน และผู้เขียนต้องการอ้างอิงพร้อมๆ กัน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์ โดยเรียงลำดับปีที่พิมพ์จากเก่าไปใหม่ และคั่นระหว่างปีด้วยเครื่องหมาย “,” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555, 2559), (Smith, 2014, 2016)
- (6) สิ่งพิมพ์คนละรายการ พิมพ์ปีเดียวกัน แต่มีผู้แต่งคนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน และผู้เขียนต้องการอ้างอิงพร้อมๆ กัน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์ โดยลงอักษร ก, ข, ค กำกับหลังปีที่พิมพ์สำหรับผู้แต่งคนไทย และ a, b, c สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ และคั่นระหว่างปีด้วยเครื่องหมาย “,” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555ก, 2555ข), (Smith, 2014a, 2014b)
- (7) การอ้างอิงสิ่งพิมพ์หลายรายการ ผู้แต่งต่างกัน พร้อมกัน ให้คั่นแต่ละรายการด้วยเครื่องหมาย “;” เรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อ (หรือนามสกุล) ผู้แต่ง เช่น (เก่ง เขียนดี, 2559; มานะ พายยาม, 2558), (Adam, 2014; Smith & Potter, 2016)
- (8) กรณีผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานหรือสถาบัน ให้ลงรายการครั้งแรกด้วยชื่อเต็มของหน่วยงาน/สถาบัน และตามด้วยชื่อย่อในวงเล็บ “[...]” และการอ้างอิงครั้งต่อไปใช้แต่ชื่อย่อ ยกเว้นการ

- อ้างอิงมหาวิทยาลัยให้ใส่ชื่อเต็มทุกครั้ง เช่น ครั้งแรก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ [สสส.], 2558) ครั้งถัดไป (สสส., 2558)
- (9) กรณีที่เป็นเอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ให้แสดงรายการโดยระบุชื่อสิ่งพิมพ์นั้นแทนชื่อผู้แต่ง โดย หากเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทบทความ ให้ใส่ชื่อบทความ ในเครื่องหมายอัญประกาศ เช่น (“นโยบายสาธารณะ”, 2559) หากเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือให้ใส่ชื่อหนังสือโดยใช้ตัวเอน เช่น (*มาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ*, 2555)
- (10) กรณีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏในเอกสารอื่น ให้ลงรายการโดยภาษาไทยใช้คำว่า “อ้างอิงใน” และภาษาต่างประเทศใช้ “as cited in” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555 อ้างถึงใน มานะ พยายาม, 2559), (Smith, 2015 as cited in Adam, 2016) ในกรณีนี้ให้ผู้เขียนแสดงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความเฉพาะรายการที่ตนเองอ่านมาโดยตรง เช่น จากตัวอย่างรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความจะมีเฉพาะรายการของ “มานะ พยายาม, 2559” เท่านั้น ไม่ต้องแสดงรายการของ “เก่ง เขียนดี, 2555”
- (11) การอ้างอิงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การติดต่อทางโทรศัพท์ หรือทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล เว็บไซต์ ให้ใส่ตำแหน่งงานหรือสถานะของผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามที่นำเสนอไว้ในการศึกษาวิจัย เช่น ประชาชน/ข้าราชการตามด้วยคำว่า “การสื่อสารส่วนบุคคล” สำหรับชาวไทย และ “personal communication” สำหรับชาวต่างประเทศ เช่น (ผู้บริหารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559), (1st student, personal communication, September 20, 2016) ทั้งนี้ หากผู้เขียนต้องการอ้างอิงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลโดยเปิดเผยชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้เขียนจะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

4.3.2 การลงรายการบรรณานุกรม ในระบบ APA 7th

- รายการเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอ้างอิง (Reference) ท้ายบทความ จะต้องเป็นรายการเอกสารที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ (In-text citation) เท่านั้น
- การลงรายการบรรณานุกรมสำหรับสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท มีรายละเอียดดังนี้

ประเภทสิ่งพิมพ์	รูปแบบการลงรายการเอกสารอ้างอิง
หนังสือ/ตำรา (Book)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ชื่อสำนักพิมพ์.
บทความในหนังสือ รวมบทความ (Chapter in book)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ./ (บก.)./ชื่อหนังสือ/ (น./เลขหน้า-เลขหน้า)./ชื่อสำนักพิมพ์. Author(s)./(year of publication)./Article title./In/Editor/(Ed. ถ้ามีหลายคน ใช้ Eds)/Book title/(p. ถ้ามีหลายหน้าใช้ pp./page number-page number)./Publisher.
บทความในวารสาร (Journal Article)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่)./เลขหน้าที่ปรากฏ บทความ-เลขหน้า. URL หรือ DOI Author(s)./(year of publication)./Article title./Journal./Vol/(No)./page number-page number. URL or DOI.
รายงานการวิจัย (Research Report)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย)./ชื่อสำนักพิมพ์. Author(s)./(year of publication)./title/(Research report)./Publisher.
เอกสารการประชุม ทางวิชาการ (Proceedings, Symposium)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา./สถานที่จัดการ ประชุม. Author(s)./(year of publication)./Article title./[Conference Session]./Title of Conference./ Location.
ผลงานนำเสนอในงาน ประชุมวิชาการ (Paper Presentation)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่นำเสนอ./เดือนที่นำเสนอ/วัน)./ชื่อผลงาน./[เอกสารนำเสนอในที่ ประชุม]./ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา./สถานที่จัดการประชุม. Author(s)./(year of publication,/month/day)./title/[Paper Presentation]./ Title of Conference./Location.
หนังสือแปล (Translated Book)	ชื่อผู้แต่งหนังสือต้นฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยแล้ว./ (ปีที่พิมพ์หนังสือแปล)./ ชื่อหนังสือที่แปลแล้ว./ (ชื่อหนังสือต้นฉบับ./ชื่อผู้แปล./ผู้แปล)./ใน/หนังสือ แปล./ (หน้า/เลขหน้า-เลขหน้า)./สำนักพิมพ์./ (ต้นฉบับพิมพ์/ปี/ค.ศ. หรือ พ.ศ. ที่พิมพ์ต้นฉบับ). Author(s)./(year of publication)./Article title./ (Editor,/Trans.)./In/Editor/(Ed. or Eds)./Book title/(pp. / page number- page number) . / Publisher./ (Original Work Publishd/Year).
วิทยานิพนธ์ และ ปริญญานิพนธ์ (Thesis)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์./ [วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา, ชื่อสถาบันการศึกษา]./ชื่อฐานข้อมูล หรือ ชื่อแหล่งเก็บผลงาน. URL Author./ (year of published)./Doctoral dissertation or Master's thesis Title./ [Doctoral dissertation or Master's thesis, Name of Institute Awarding the Degree]./Database Name or Archive Name.

ประเภทสิ่งพิมพ์	รูปแบบการลงรายการเอกสารอ้างอิง
บทความจากหนังสือพิมพ์ (Newspaper)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์./เดือน/วัน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./URL Author./ (year of published, / month/ day) . / Article title. / Newspaper Title./URL
เอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารจากฐานข้อมูล (Databases)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเอกสาร./ชื่อเว็บไซต์./URL Author./ (year of published, / month/ day) . / Title. / Website Name. / URL or name of database
ข้อมูล/เอกสารจาก Facebook	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเรื่อง./[Facebook status update]./สืบค้นเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี./จาก/URL Author./ (year of published, / month/ day) . / Title. / [Facebook status update]. / Retrieved / mm / dd, / year, / from / URL
ข้อมูล/เอกสารจาก Twitter	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเรื่อง./[Tweet]./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./จาก/URL Author./ (year of published, / month/ day) . / Title. / [Tweet]. / Retrieved / mm / dd, / year, / from / URL

■ การระบุชื่อผู้แต่ง มีรายละเอียดดังนี้

- (1) ผู้แต่งชาวไทย ลงรายการด้วยชื่อ แล้วตามด้วยนามสกุล และผู้แต่งชาวต่างประเทศ ลงรายการด้วยนามสกุล ตามด้วยชื่อแรกและชื่อกลางซึ่งใช้อักษรย่อ
- (2) ผู้แต่ง 2 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคน โดยใช้คำว่า “, และ” (สำหรับคนไทย) และ “, &” (สำหรับชาวต่างประเทศ) คั่นระหว่างชื่อ
- (3) ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยเครื่องหมาย “,” และคั่นก่อนชื่อคนสุดท้ายด้วย “, และ” ในภาษาไทย และ “, &” ในภาษาอังกฤษ
- (4) สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ให้ใส่ชื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ หรือวารสาร) ด้วยตัวเอนแทน และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น *ชื่อหนังสือ*./ (ปีที่พิมพ์)./สำนักพิมพ์.

■ คำย่อสำหรับการลงรายการเอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ	
อักษรย่อ	ย่อมาจาก	อักษรย่อ	ย่อมาจาก
ม.ป.ป.	ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	n.d.	no date
ม.ป.ท.	ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์	N.P.	no place
ม.ป.พ.	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์	n.p.	No publisher

■ สิ่งพิมพ์ที่อยู่ระหว่างรอพิมพ์ ให้ใช้ข้อความ “(อยู่ระหว่างรอพิมพ์)” สำหรับภาษาไทย และ “(in press)” สำหรับภาษาอังกฤษ

(1) การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

จากการทบทวนงานวิจัย (ชื่อผู้แต่ง, อยู่ระหว่างรอพิมพ์) พบว่า.....

จากการทบทวนงานวิจัย (Author, forthcoming) พบว่า.....

(2) การอ้างอิงในรายการเอกสารอ้างอิง (References)

ชื่อผู้แต่ง. (อยู่ระหว่างรอพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*.

Author. (forthcoming). Article title. *Journal*.

เอกสารอ้างอิง

American Psychological Association. (2020). Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.). <http://doi.org/10.1037/0000165-000>

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณาณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 053-942995 โทรสาร 053-942988
อีเมล gradreview.pspaj@gmail.com

Editorial Board

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal
Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University
239 Huay Kaew Rd., Muang, Chiang Mai 50200
Tel. +66-5394-2995 Fax. +66-5394-2988
E-mail gradreview.pspaj@gmail.com

